ISSN 1308-4887
Yıl 7 • Sayı 25
Haziran 2018

esiad yaşam

ege sanayicileri ve işadamları derneği

EGE SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ 1992 26 2018 26. GURUR YILI

TÜRKİYE'DE DEMOKRATİK REFORMLARIN GERÇEKLEŞTİRİLEREK ÜRETİM EKONOMİSİNE GEÇİŞ REÇETESİ NE KADAR ACI OLURSA OLSUN UYGULANMAK ZORUNDA

Park Yaşam Santorini İzmir

ÇİĞLİ'NİN MERKEZİNDE!

228.000 TL'den başlayan fiyatlarla...

- 1+1 228.000 TL
- 2+1 319.000 TL
- 3+1 395.000 TL

Ege ve Akdeniz'in tarihi güzelliklerini
modern mimariyle birleştirdik,
eşsiz bir yaşamı sizlere sunmaya karar verdik.
İzmir'de Yaşam, Park Yaşam. Park yaşam Santorini İzmir!

444 3 893

www.parkyasamsantorini.com

Park Yaşam Santorini @PYsantorini Park Yaşam Santorini

İZKA İNŞAAT
Çeyrek Asırlık Deneyim

Günaydın
PINAR
Beyaz
Tam Yağlı
Taze Peynir
Net: 200g
Beyaz

esiad yaşam
ege sanayicileri ve işadamları derneği

YIL 7 • SAYI 25 • HAZİRAN 2018

ESİAD ADINA SAHİBİ
Fadıl SİVRİ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Ferit KORA

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Göksel UÇAK

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
İ. Hakkı KESİRLİ

YAYIN VE DANIŞMA KURULU
Ahmet TÜKEL, A.Nedim ATİLLA, Ayşe TATARİ, Bülent ZARİF, Av.Dr. Banu VARDAR TOSUNOĞLU, Cemal ELMASOĞLU, Av. Devrim ÇUKUR, Dilek GAPPİ, Günseli ÜNLÜTÜRK, Mehmet Bülent SAĞEL, Nihat DEMİRKOL, Reşat KUTUCULAR, Selim TÜRSEN, Sıtkı ŞÜKÜRER, Av. Yücel ÖZTÜRK.

EDİTÖRLER
Deniz ÇABA, Handan KORHAN

YAPIM
Shift - İzmir
Şehit Fethi Bey Caddesi No:55/091
Pasaport İzmir

BASKI
Metro Matbaacılık Ltd. Şti.
Yahya Kemal Beyatlı Caddesi 94,
Begos 3.Bölge 35400 Buca İzmir
232.290 3311
10 Haziran 2018 tarihinde basılmıştır.

YÖNETİM YERİ
Şehit Fethi Bey Caddesi 55,
Heris Tower Kat 8, 35210 İzmir
Telefon 232.483 8833 • Faks 232.483 3525
info@esiad.org.tr • www.esiad.org.tr

ESİAD Yaşam, Ege Sanayicileri ve İşadamları Derneği yayın organıdır. Dergide yer alan görüşler yazarlara ait olup, ESİAD'ın görüşlerini yansıtmaz. İzinsiz alıntı yapılamaz.

www.twitter.com/egesiad
www.instagram.com/egesiad
www.youtube.com/egesiad
www.linkedin.com/company/egesiad

22 33. Yüksek İstişare Konseyi önemli mesajlara sahne oldu

34 Dünyada ve Türkiye'de Ekonomik Görünüm

18 Türkiye'nin dış politikasında gerilim tırmanıyor.

46 Arda Ermut: "Türkiye yerlileştirme çalışmalarını bir yatırım ekosistemi oluşturarak, şeffaf, dışa açık, rekabetçi bir ortam sağlayarak, güçlü destekler vererek ve ülkede bilgi ve teknoloji yoğun üretimi destekleyerek gerçekleştiriyor."

52 2018 yaz turizmi, beklentilere cevap verecek mi?

58 "Startup" yatırımda ne durumdayız?

64 Gençlerin gelecek kaygıları beyin göçüne zemin hazırlıyor

76 Türkiye'de robot teknolojisinde gelişmeler ne düzeyde?

82 Sağlıklı üretim ve sağlıklı tüketimi destekleyen topluluk destekli tarım uygulamaları, güvenilir gıdaya ulaşma konusunda çalışmalarını sürdürüyor.

86 Macera dolu treking rotaları

LEZZET AVCILARI 92 • KEŞİF 96 • KENTİN SANAT GALERİLERİ 102 • LİLY JAMES 108 • VİZYONDAKİ FİLMLER 112 • KİTAP 114

ALKİM Kağıt

Türkiye'nin kağıdı...

Yükselmeye devam ediyoruz...

farkı kalitesi

www.alkimkagit.com

Fikir Ağacı

ESİAD Yaşam'ın değerli okurları,

Küresel konjonktürde hem ekonomide hem de siyasette alışageldiğimiz küresel düzen sarsılıyor. Dünyada popülizmin bu denli yükselmesi ile birlikte küresel sistem tartışmaları ve korumacı bir ticaret anlayışına yönelim tüm ülkelerdeki karar vericileri ve ticari unsurları derinden etkiliyor.

Türkiye'nin gündemi 24 Haziran'da gerçekleşecek seçime odaklanmış durumda. Temennimiz seçimlerin güvenlik ve huzur içerisinde geçerek, seçim sonrası süreçte hem iç hem dış politikada bir süredir yıpratıcı düzeydeki kutuplaşma ortamının sona erdirilmesi, hukuki ve demokratik standartların geliştirilerek olağan hale geçilmesi; ortak akıl ve toplumsal refah için uzlaşı çerçevesinde hareket edilmesidir.

Öncelik vermemiz gereken nokta siyasetin ekonomi üzerindeki ağırlığını azaltarak, uluslararası ilişkilerde sağlıklı bir ortam yaratarak, Türkiye'nin üretim ve teknoloji odaklı, daha akıllı, sürdürülebilir bir büyüme sağlaması için gerekli zeminin oluşturulmasıdır.

Zira, ülkemiz gibi tüketime dayalı büyüyen ve ithalata dayalı ihracat gerçekleştiren ekonomilerin nitelikli ve kapsayıcı büyümeyi, güven ve istikrarı sağlamasının yolu öncelikli olarak cari açığı azaltacak kilit sektörlere doğrudan yerli ve yabancı yatırımları çekebilmektir. Bu kapsamda seçim gündemi nedeniyle arka plana düşen reform ajandasına dönülmesine yönelik adımların ivedilikle atılmasını bekliyoruz. Dünyada ekonomik gündemin asıl ekseni büyümenin daha adil paylaşılması, sanayinin dönüşümü, yıkıcı teknolojilere sanayinin ve genç neslin adaptasyonu, istihdamda yeni yakalıların yetiştirilmesi, döngüsel ekonomiye geçiş gibi konulardır. Gelişmiş tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi bizim de asli gündemimiz bu konular olmalıdır.

Değerli Okuyucular,

12. Dönem Yönetim Kurulu olarak bir yılı geride bıraktık. Bu süre zarfında, dergimizde de yer verdiğimiz 33'üncü Yüksek İstişare Konseyi toplantımız başta olmak üzere, değerli katılımlarınızla farklı alanlarda çok sayıda etkinlik ve sosyal faaliyet gerçekleştirdik. Bu etkinliklerimizi sosyal medya hesaplarımızdan ve internet sitemiz üzerinden takip edebilirsiniz.

Bu düşüncelerle, dergimizin hazırlanmasındaki değerli emekleri için yayın komitemize şükranlarımı sunuyor, keyifli okumalar diliyorum.

Saygılarımla,

Fadıl Sivri

Ege Sanayicileri ve İşadamları Derneği

Yönetim Kurulu Başkanı

DÜNYANIN EN PAHALI SAATİ

SEVDİKLERİNLE GEÇİRDİĞİN ZAMANDAN DAHA DEĞERLİ OLABİLİR Mİ?

İzmir'in en lüks projesini hayata geçirsek de şunu iyi biliyoruz; **Burayı değerli kılacak sizlersiniz.**

MAVİŞEHİR'DE

Satış Ofisi: 2040 Sokak No: 7 Mavişehir Karşıyaka - İzmir

www.livinizmir.com | 444 1 649

LiVin İZMİR

Sevgili Esiad Yaşam okurları,

Ekonomi
Ülkemizde son dönemde yaşanan olumsuz ekonomik şartlar tüm sanayi, ticaret sektörlerinde negatif etkilerini gösteriyor. Döviz kurundaki önemli artışlar, piyasalarda yaşanan ödeme güçlüğü, önümüzdeki seçimler dahil belirsizlikler olumsuz bir tablo ortaya koyuyor…

2017 yılı ihracat rakamları bir önceki yıla göre yüzde 10 artışla 157 milyar Dolar olmasına rağmen bu rakamın yaklaşık 11 milyar Dolar'ının Euro bölgesine yapılan ihracatlarda çapraz kurun artması nedeni ile olduğunu unutmayalım.

Dış Politikalar ve Seçimler
Dünyanın gelişmiş ülkeleri ile olan ilişkilerde son dönemde yaşanan olumsuz koşullar nedeni ile fason üretimlerin aksatılması, sipariş azaltmaları, başka tedarikçi ülkelere yönlenme ve Türkiye ile ilişkileri azaltma yoluna gidilmektedir.

Marka olamadan fason üretimlerle ipler her zaman onların elinde maalesef… Biran önce ikili ilişkilerin uluslararası seviyede düzeltilmesi büyük önem taşımaktadır.

Dünyada Teknolojinin Zaferi
Dünyanın en değerli 100 marka listeleri açıklandığında 10 yıl içerisinde firmaların ne kadar hızla yer değiştirdiğini teknoloji şirketlerinin ne kadar büyüdüğünü görüyoruz. General Electric, Coca Cola ilk üçteyken bugün Google, Apple, Amazon ilk sıraları paylaşıyor. Toplam bu 3 şirketin değerleri 809 milyar Dolar'a ulaşmış durumda. Eğitime, insana, teknolojiye, Arge'ye yapılan önemli yatırımların neticesi bu. Hiçbiri tesadüf değil.

Türkiye'nin önümüzdeki seçim ile birlikte iktidara kim gelirse gelsin şapkasını önüne alıp Dünyanın bu yeni yapılanmasında yerini almak için çok özel bir gelecek planı yapmalı, eğitime, Arge'ye ve teknoloji devrimine acilen ayak uydurup başta tüm eğitim kurumlarını revize edip demokrasi ve hukuk düzeni içerisinde nitelikli, üreten bir gelecek toplumun temelleri atılmalıdır.

Sevgiyle kalın,

Ferit Kora
Ege Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Yayın Komitesi Başkanı

Özlenen Ramazan Ruhu Swissôtel'de

Türk Mutfağı'nın enfes geleneksel lezzetlerini, iftarda sevdiklerinizle veya çalışma arkadaşlarınızla birlikte karşılamaya ne dersiniz? Yemyeşil bahçelerimizin zengin set menülerle renkleneceği ayrıcalıklı bir iftar, deneyimli Ziyafet Organizasyon ekibimiz tarafından sizlere sunuluyor. Damak zevkinize uygun seçebileceğiniz set menülerimiz; 69 TL'den başlayan fiyatlarla* sizleri bekliyor. Üstelik, 100 kişilik ve üzeri** iftar organizasyonlarınızda canlı fasıl dinletisi akşamınıza renk katıyor.

* Filtre kahve, çay, limonata ve ayran ikramı dahil, KDV hariçtir.
** 5 kişi misafir olarak ağırlanacaktır.

Daha fazla bilgi ve rezervasyon için:
0(232) 414 50 88-90-91-93-95

swissôtel BÜYÜK EFES
IZMIR

Seçim öncesi ekonomi öngörüleri

Deniz Çaba

T24 Ekonomi Yazarı

Barış Soydan

Ekonomi Bakanlığı teşvik paketi açıkladı. Otomotive hurda indirimi getirildi. Konutta teşvikler hazırlanıiyor… Fakat ekonomiyi canlandırmak için alınan önlemler enflasyon ve dövizi azdırıcı etki yapıyor. Enflasyon ne zamandır çift haneli oranlarda dolaşıyor. Dolar, ben bu yazıyı yazdığım dakikalarda 4,35 TL civarındaydı. Seçimlerden sonra enflasyonu tek haneye çekmeye yönelik tedbirlerin uygulamaya konulması kaçınılmaz olacak.

Koç Üniversitesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Sevda Demiralp

"Seçim ekonomisine odaklanan politikalar ister istemez meyveleri uzun vadede yenilen yapısal reformların ertelenmesine sebep olurlar. Çünkü diyelim hukuk reformu, eğitim reformu gibi dev adımların etkileri ancak 5-10 yıllık bir süreçte hissedilmeye başlanır. Bu nedenle yapısal reformların gecikmesi ekonomiye ait süregelen aksaklıkların giderilmesini ötelediği için potansiyel büyüme hızımızın artmasını geciktirir."

Yaşar Üniversitesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Durmuş Özdemir

Türkiye için ekonomik büyüme dışındaki en önemli diğer göstergeler, işsizlik, enflasyon, döviz kuru, cari açık, net uluslararası yatırım pozisyonu, toplam dış borçlar ve sabit sermaye yatırımlarının dağılımıdır diyebiliriz. İşsizlik ve enflasyon yüzde10'ların üstünde seyrederken, tüm finansmanını dış tasarruflarla yapan bir ekonomide gittikçe artan yapısal sorunların ürünü olan ciddi bir cari açık ile karşı karşıyayız.

Prof. Dr. Sevda Demiralp:

"Enflasyon pahasına gelen büyüme sürdürülebilir bir büyüme değildir. Çünkü enflasyon öncelikle talepte oluşan şişkinliğe işaret eder. Ekonomi potansiyelinin üzerinde büyüyorsa eninde sonunda bu potansiyele geri döner. Aşırı ısınmanın bedelini ise daha yüksek enflasyonla öder."

Seçim bu denli yakınken, 2018 ve 2019'a dair ekonomik tablo daha da önem kazandı. Peki, bu yıl nasıl kapanacak? Seçim sonrasında rakamlar bize neyi gösterecek? İç ve dış politika ekseninde piyasanın nabzı ne olur? Koç Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sevda Demiralp, gazeteci ve T24 Yazarı Barış Soydan ve Yaşar Üniversitesi İşletme Fakültesi Ekonomi Bölümü'nden Prof. Dr. Durmuş Özdemir ile konuştuk.

Öncelikle seçimlere giden süreçte nasıl bir ekonomik öngörü ortaya çıkıyor? Seçime kadar ekonominin belli bir ayarda tutulması, ancak seçim sonrası çok daha sıkıntılı günlerin geleceğiyle ilgili yaygın bir kanı var. Siz ne dersiniz?

Prof. Dr. Sevda Demiralp:
Seçim öncesi dönemde büyüme odaklı bir maliye politikası izlenmesi dünya genelinde gözlemlenen bir olgu. Türkiye'de de durum böyle. Seçimlerin çok sık olmadığı bir ortamda bu durum anlaşılabilir ve ekonomi tarafından bir ölçüde tolere edilebilir. Ancak Türkiye'yi diğer ülkelerden ayrıştıran bir unsur son 10 yıllık dönemde çok sık seçime gidilmesi ve dolayısı ile sürekli seçim odaklı politikalar izlenmesi oldu. Bir diğer fark Merkez Bankası bağımsızlığı ile ilgili. Dünya genelinde iktidarlar her ne kadar seçim öncesi dönemlerde genişlemeci politikalara odaklansalar da Merkez Bankaları para politikasında bir gevşemeden kaçınıyor ve enflasyon hedefini birinci planda tutuyorlar. Bizde ise gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelere kıyasla çok daha yüksek bir enflasyon oranı söz konusu. Bu durum TCMB'nin bağımsızlığına ilişkin endişe ve soru işaretleri doğmasına neden oluyor.

Enflasyon pahasına gelen büyüme sürdürülebilir bir büyüme değildir. Çünkü enflasyon öncelikle talepte oluşan şişkinliğe işaret eder. Ekonomi potansiyelinin üzerinde büyüyorsa eninde sonunda bu potansiyele geri döner. Aşırı ısınmanın bedelini ise daha yüksek enflasyonla öder. Diğer taraftan enflasyon makroekonomik istikrarın önemli bir göstergesidir. Enflasyonun kontrol altına alınamaması yatırımların önünü keser. Bu ise bir sonraki aşamada

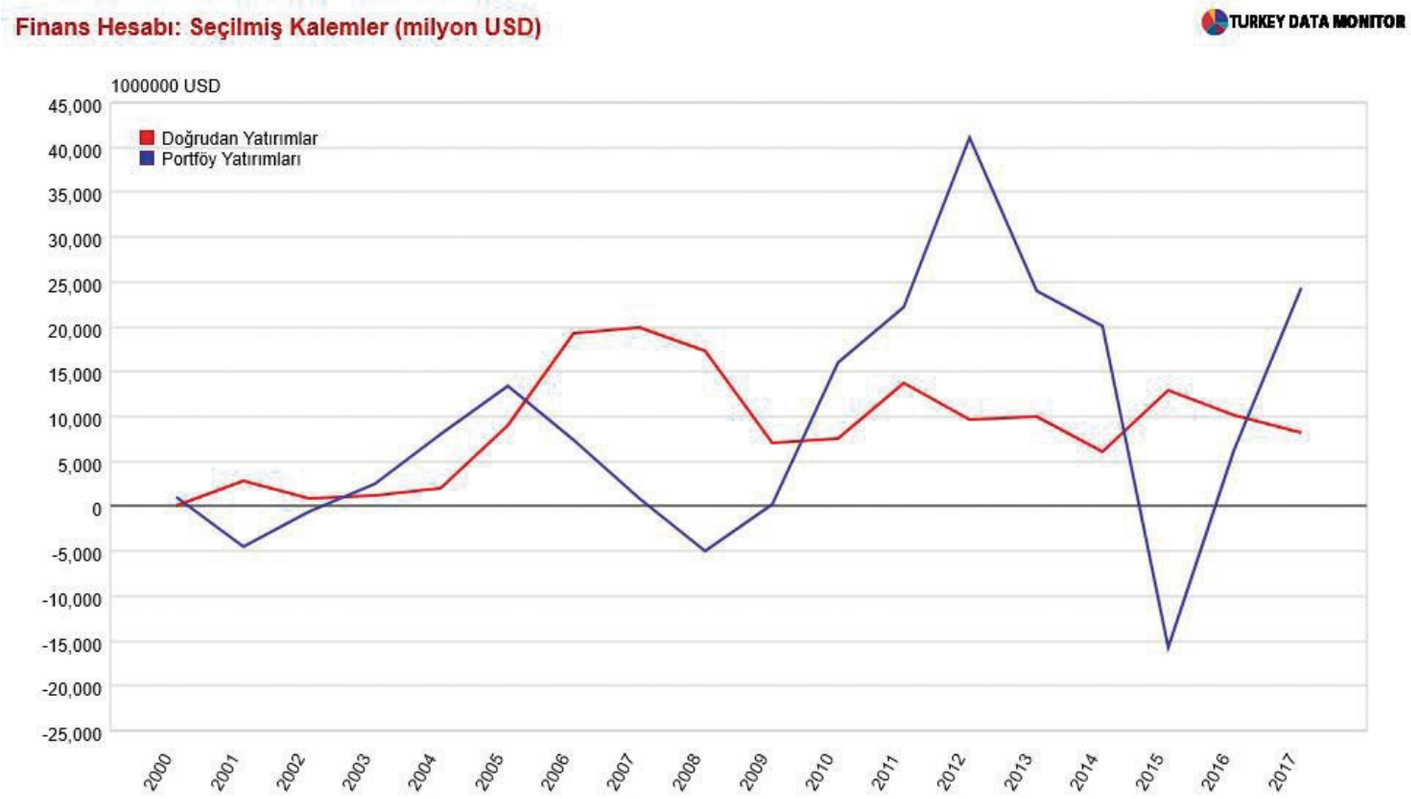

potansiyel büyüme hızınızı etkiler. Yani kısa vadeli büyümeye odaklanan politikalar orta vadede sürdürülebilir olmadığı gibi uzun vadede de potansiyel büyümenin yavaşlamasına sebep olabilir.
Seçim ekonomisine odaklanan politikalar ister istemez meyveleri uzun vadede yenilen yapısal reformların ertelenmesine sebep olurlar. Çünkü diyelim hukuk reformu, eğitim reformu gibi dev adımların etkileri ancak 5-10 yıllık bir süreçte hissedilmeye başlanır. Yapısal reform, bir sistemin daha verimli çalışabilmesi ve şoklara karşı daha dayanıklı hale getirilebilmesi için o sistemin yeniden yapılandırılması olarak tanımlanabilir. Bu nedenle yapısal reformların gecikmesi ekonomiye ait süregelen aksaklıkların giderilmesini ötelediği için potansiyel büyüme hızımızın artmasını geciktirir.

Barış Soydan:
Ekonomi, seçim sonuçlarını belirleyen temel faktörlerden biri. Prof. Ali Akarca'nın araştırmasına göre kişi başına gelirde yüzde 1'lik artış iktidar partisine, eğer tek parti hükümetiyse yüzde 1, koalisyonsa yüzde 0,5 oy getiriyor. Buna karşılık enflasyondaki her yüzde 1'lik artış, oyların yüzde 0,12 - 0,15'ini götürüyor…

Önemli bir nokta daha var: Seçmen, Prof. Dr. Ali Akarca'ya göre miyop. Sandığa giderken uzun dönemde ne olduğuna değil, son bir yılın ekonomik büyüme rakamlarına bakıyor. İktidar, elbette bunun farkında. Ben, bu nedenle enflasyon ve TL'nin değer kaybı pahasına bu yıl ekonomiyi güçlü tutmaya çalışacaklarını tahmin ediyorum. Nitekim Ekonomi Bakanlığı şu günlerde 125 milyar lira olduğu söylenen bir yatırım teşvik paketi açıklamaya hazırlanıyor. Otomotivi canlandırmak için hurda indirimi getirildi. Konutta hareketlenme yaratmak için de teşviklerin hazırlandığı söyleniyor… Fakat ekonomiyi canlandırmak için alınan önlemler enflasyon ve dövizi azdırıcı etki yapıyor. Enflasyon ne zamandır çift haneli oranlarda dolaşıyor. Dolar, ben bu yazıyı yazdığım dakikalarda 4,35 TL civarındaydı. Seçimlerden sonra enflasyonu yeniden tek haneye çekmeye yönelik sert tedbirlerin uygulamaya konulması kaçınılmaz olacak. Evet, seçimden sonra bizi sıkıntılı günler bekliyor.

Barış Soydan:
"Ekonomiyi canlandırmak için alınan önlemler enflasyon ve dövizi azdırıcı etki yapıyor. Enflasyon ne zamandır çift haneli oranlarda dolaşıyor. Dolar, ben bu yazıyı yazdığım dakikalarda 4,35 TL civarındaydı. Seçimlerden sonra enflasyonu yeniden tek haneye çekmeye yönelik sert tedbirlerin uygulamaya konulması kaçınılmaz olacak. Evet, seçimden sonra bizi sıkıntılı günler bekliyor.

Prof. Dr. Durmuş Özdemir:
"Türkiye için ekonomik büyüme dışındaki en önemli diğer göstergeler, işsizlik, enflasyon, döviz kuru, cari açık, net uluslararası yatırım pozisyonu, toplam dış borçlar ve sabit sermaye yatırımlarının dağılımıdır diyebiliriz. İşsizlik ve enflasyon yüzde10 ların üstünde seyrederken, hemen hemen tüm finansmanını dış tasarruflarla yapan bir ekonomide gittikçe artan yapısal sorunların ürünü olan ciddi bir cari açık ile karşı karşıyayız."

Prof. Dr. Durmuş Özdemir:
Seçimlere giden süreçte, ülke farkı gözetmeksizin siyasal iktidarların yaptığı ekonomik durumu iyi gösterme çabası ve bunu destekleyici önlemler alma yönündedir. Çok yaygın olarak, sıradan bir deyimle, kesenin ağzını önceden açıp seçim sonrasında da bunun tam tersini yaparak giderme politikaları tarihsel olarak çok gözlemlenen politikalardır. Aslında bu konuda yapılandan çok daha önemlisi halkın bu durumu görüp görmemesidir.

Daha yakın bir tarihe geri dönersek, ekonomik olarak 2018'in nasıl kapatılacağıyla ilgili bir değerlendirme yapmak mümkün mü?

Prof. Dr. Sevda Demiralp:
2018 yılında Türkiye ekonomisinin karşı karşıya olduğu en önemli riskler bir taraftan jeopolitik riskler diğer taraftan dış finansman kaynaklarının daralmasının yarattığı zorluklar olacaktır. ABD Merkez Bankası Fed 2018 yılında en az üç faiz artışına gideceği sinyalini veriyor. Bunun bir taraftan kur bir taraftan ABD uzun vadeli tahvillerinde yukarı yönlü bir baskı yarattığına şahit oluyoruz. ABD 10 yıllık tahvil faizi biz dışarıdan borç alırken baz olarak kullanılan bir faiz oranı. Bunun üzerine ülke risk primi ekleniyor ki o da jepolitik gelişmelerden etkileniyor. Dolayısı ile mevcut şartlarda dış finansman maliyetimiz hem dış hem de iç faktörlerin baskısıyla yukarı çıkıyor. Bu durum Türkiye gibi dış finansman ile büyüme sağlayan ülkeler için sıkıntı yaratır.
Ekonomik büyüme rakamlarımızı dış finansman ile beraber değerlendirdiğimizde iki veri arasında oldukça yüksek bir korelasyon görüyoruz. Yani dışarıdan daha rahat borçlandığımız dönemlerde büyüme artarken borçlanma azalınca büyüme de yavaşlıyor. Bu açıdan baktığımızda 2018 yılında ekonomik büyümenin bir önceki yıla göre daha ılımlı olmasını bekleriz.
Öte yandan büyümedeki yavaşlamaya rağmen enflasyonda benzer bir yavaşlamadan bahsetmek maalesef mümkün olmayabilir. Enflasyon bir taraftan genişlemeci maliye politikasının talep üzerinde yarattığı baskılarla bir taraftan da kurdan gelen maliyet baskıları ile yükseliyor. TL'nin dolar karşısındaki değer kaybı sene içerisinde devam edecek görünüyor. Bu da bir taraftan finansman ihtiyacının artacağına işaret ederken bir taraftan da kurdan enflasyona olan geçişkenliğin devam edeceğini gösteriyor.
Merkez bankasının enflasyonu düşürme konusunda kararlı adımlar atamaması, senenin ilk Enflasyon Raporu toplantısında 2018 enflasyon tahminini yüzde 7.9 olarak belirlemesi bir nevi havlu atmaya karşılık geliyor. Bu durum ise enflasyon beklentilerindeki bozulmayı tetikliyor ve enflasyonun kemikleşmesine zemin hazırlıyor.

Barış Soydan:
2018'le ilgili kritik soru şu: Açılan paketler, verilen teşvikler, acaba ekonomiyi canlandırmaya yetecek mi? 2018'e otomotiv, konut ve beyaz eşya sektörlerinde daralma haberleriyle girdik. Yatırım kuruluşları bu nedenle ekonomide hızlı bir yavaşlama bekliyorlar. İçlerinde GSYİH büyümesinin yüzde 3'e kadar gerilemesini bekleyen karamsalar bile var. Ben, verilen teşvikler, açılan paketlerle ekonominin bir miktar canlandırılacağını ama geçen yıla kıyasla yine de yavaşlayacağımızı tahmin ediyorum. Bir rakam vermek zor ama IMF'nin Türkiye için yaptığı yüzde 4,3'lük büyüme tahmininin makul bir rakam olduğu söylenebilir.

Prof. Dr. Durmuş Özdemir:
Bu değerlendirme için yakın geçmişin önemli makroekonomik göstergelerine bakmak lazım. Türkiye için ekonomik büyüme dışındaki en önemli diğer göstergeler, işsizlik, enflasyon, döviz kuru, cari açık, net uluslararası yatırım pozisyonu, toplam dış borçlar ve sabit sermaye yatırımlarının dağılımıdır diyebiliriz. İşsizlik ve enflasyon yüzde10'ların üstünde seyrederken, hemen hemen tüm finansmanını dış tasarruflarla yapan bir ekonomide gittikçe artan yapısal sorunların ürünü olan ciddi bir cari açık ile karşı karşıyayız.

Artan toplam dış borçlar, dolara endeksli ve dolar garantili büyük alt yapı yatırımlarının yükü TL değer kaybettikçe artacaktır. Net uluslararası yatırımlardaki eksi seyir hızla büyürken (2017 eksi 450 milyar dolar) geleceğe ilişkin olumlu öngörülerde bulunmak oldukça zor görünüyor. Bu olumsuzluğu destekleyen bir diğer konu da son on beş

yılda yapılan sabit sermaye yatırımlarının dağılımı konusu. Sabit sermaye yatırımlarının dağılımında var olan kaynağın ağırlığının üretken sektörler yerine İnşaat ve Hizmetlere gittiğini görüyoruz. Bu durumda gelecek için pek ümitli konuşmak zorlaşıyor.

Cari açık alarm veriyor. 2018 sonu ve 2019 başı bağlamında baktığımızda bu gidiş ne tür sonuçlara yol açabilir? Sıcak para ile döndürülen bir sistemde kriz beklenenden daha hızlı biçimde derinleşebilir mi?

Prof. Dr. Sevda Demiralp:
Cari açık bir ülkede ihracattan elde edilen gelirin ithalattan elde edilen gelirden daha düşük kaldığına ve dolayısı ile aradaki farkın yurtdışından yapılan borçlanma ile finanse edildiğine işaret eder. Bir kırılganlık ölçüsüdür ve özellikle dolar likiditesinin azalması ve Fed'in faiz artırımlarına devam etmesi beklenen 2018-2020 dönemde önemli bir risk teşkil etmektedir. Nitekim geçtiğimiz haftalarda Türkiye'nin yatırım notunu düşüren Moody's yaptığı açıklamada gerek cari açık gerekse özel sektör dış borcumuzun yüksek olmasını bu karar için bir gerekçe olarak gösterdi.
Son dönemde bir taraftan cari açık artarken bir taraftan da cari açığın finansman kalitesinin bozulduğunu gözlemliyoruz. Cari açık finansmanında ideal olan bu açığın uzun vadeli ve ülkeye iş kurma amacı ile gelen doğrudan yabancı yatırımlarla kapanmasıdır. Türkiye'de 2002-2006 döneminde doğrudan yabancı yatırımlar tarihsel olarak en yüksek değerlere ulaştı. Ancak kriz sonrası dönemde doğrudan yabancı yatırımla önemli bir azalma ile neredeyse yarı yarıya düştü. Bunun yerini portföy yatırımları dediğimiz kısa vadeli yatırımlar aldı. Şekilde 2017 yılı

Prof. Dr. Sevda Demiralp:

Cari açık finansmanında ideal olan bu açığın uzun vadeli ve ülkeye iş kurma amacı ile gelen doğrudan yabancı yatırımlarla kapanmasıdır. Türkiye'de 2002-2006 döneminde doğrudan yabancı yatırımlar tarihsel olarak en yüksek değerlere ulaştı. Ancak kriz sonrası dönemde doğrudan yabancı yatırımla önemli bir azalma ile neredeyse yarı yarıya düştü. Bunun yerini portföy yatırımları dediğimiz kısa vadeli yatırımlar aldı. Şekilde 2017 yılı boyunca artan cari açığın büyük ölçüde portföy yatırımları ile finansa edildiğini buna karşılık doğrudan yabancı yatırımların aşağı yönlü trendini devam ettirdiğini görüyoruz.

Barış Soydan:

"Doların nasıl dizginleneceği belli: Cari açığı azalt.
> Cari açığı azaltmak için ithalatı azalt.
> İthalatı azaltmak için tüketimi azalt.
> tüketimi azaltmak için "bol kepçe" teşvikleri azalt.

İyi de "Hangi ülkede yaşıyorsun?", diye sorarlar insana. Önümüzde seçim var. İktidar, yüzde 50 + 1'e ulaşmak için ekonomiyi soğutmak değil daha da canlandırmak istiyor…"

boyunca artan cari açığın büyük ölçüde portföy yatırımları ile finansa edildiğini buna karşılık doğrudan yabancı yatırımların aşağı yönlü trendini devam ettirdiğini görüyoruz.

Portföy yatırımlarına bağımlılık ekonomik kırılganlıkları artırıyor; çünkü bu tür yatırımlar kısa vadeli getiriye odaklanıp tahvil ya da borsaya yönelen ve şartlar değiştiği anda çok hızlı bir şekilde ülkeyi terketme potansiyeli olan yatırımlar. O nedenle ülke riskinde yaşanacak oynaklıklar kurda ani sıçramalara sebep olabiliyor ki bu da makroekonomik dengeler üzerinde bozulma yaratıyor. Kurun yükselmesi bir yandan enflasyonu tetiklerken bir yandan dış borç yükünü artırıyor.

Barış Soydan:
Ocak ayında cari açık, yıllık bazda, gayri safi yurtiçi hasılanın yüzde 6,2'sine yükseldi. 12 ay önce bu oran yüzde 4,8'di. Asıl sıkıntı, politik nedenlerle Türkiye'ye doğrudan yabancı sermaye girişinin azalması nedeniyle sıcak paranın finansmanında kısa vadeli sermayenin, yani sıcak paranın payının artmış olması. Bu da Türkiye'yi dış şoklara açık hale getiriyor.
ABD Merkez Bankası'nın faizleri kademeli biçimde artırdığı bir dönemdeyiz. FED'in yeni Başkanı Powell'ın 2018'de piyasaların beklediği gibi 3 değil 4 faiz artırımına gitmesinden endişe ediliyordu. Neyse ki, FED'in son toplantısından 3 artışla yetinileceği mesajı çıktı. Yine de "dış şok" riski bitmiş değil ve 2018 boyunca varlığını sürdürecek.

Prof. Dr. Durmuş Özdemir:
Petrol tüketiminizin yüzde 90'a yakınını yurt dışından dolar ile alıyorsunuz. Diğer enerji ürünlerinde de gene dışa bağımlılık üst düzeylerde. Yatırım malı (Makine, teçhizat v.s.) ve katma değeri yüksek ürün üretemiyoruz ve dolayısı ile bu ürünleri yurt dışından döviz ile almak zorundayız. Dışarıya fazla ürün de satamıyoruz (ithalata göre) çünkü ürettiğimiz ürünlerin dışarıda çok alıcısı yok. Buna bağlı olarak yapısal olarak sürekli cari açık veriyoruz. Bu güne kadar bu açığı dışarıdan giren yabancı yatırımlar (finansal ya da reel) ile elde ettiğimiz döviz ile finansa ettik. Yabancı yatırımlarda (Sıcak para girişi yada direk yabancı yatırım olarak) azalma sürdüğü sürece ve cari dengedeki yapısal sorun devam ettiği sürece Türk lirası yabancı paralar karşısında değer kaybedecektir. Sorunuzun cevabı tamamen uygulanan ekonomik politikalardaki alınacak önlemlere bağlıdır. Hiçbir önlem alınmaz ise ekonomik sorunun daha da ciddileşeceği ortada.
Büyüme rakamları aldatıcı bir görüntü veriyor. İşsizlik oranı yükseliyor. Özellikle Türk parasının değer kaybetmesi, sokakta hissedilir durumda. Bu değer kaybı sürecek mi?

Prof. Dr. Sevda Demiralp:
Ekonomideki döngüsel işsizlik ile büyüme arasında negatif bir ilişki vardır. Yani büyümedeki artışın daha çok istihdam yaratması ve işsizliği azaltması beklenir. Mevsim etkilerinden arındırılmış rakamları incelediğimizde işsizlik oranının 2016 sonundaki yüzde 12

seviyesinden 2017 son çeyreğinde yüzde 10.6'ya düştüğünü görüyoruz. Potansiyelin üzerinde bir büyüme rakamına rağmen işsizlik rakamının hala yüzde 10'un üzerinde seyretmesi muhtemelen yapısal ve kısmi işsizlik oranlarının arttığına işaret ediyor.
Yapısal işsizliğin bir sebebi iş arayan adayların sahip oldukları vasıfların işveren tarafından aranan vasıflarla örtüşmemesidir. Bu noktada eğitim sistemimizdeki aksaklıklar ve işgücünün eğitiminde yaşanan sorunlar devreye giriyor. Kısmi işsizlik ise genellikle gençler arasında yaygın. Bu yaş grubu bir taraftan belirli bir işe bağlanmakta sorun yaşarken, bir taraftan da mevcut işini beğenmeyip yeni bir iş aramaya daha meyilli olan grup. Gerek nüfus artış dinamikleri gerekse Suriye'den gelen göçmenler genç işsizlik oranını yükseltiyor olabilir.

TL'deki değer kaybına gelince, bu sorunun cevabı bir taraftan ülke riski bir taraftan da dış finansman şartları ile ilgili. Fed ve ECB gibi gelişmiş ülke merkez bankalarının para musluklarını kısmaya başlamaları ve bu yönde sinyal vermeleri TL'deki değer kaybının devam edeceğine işaret ediyor. Dolar'ın anavatanına dönüşünün hızlanması gelişmekte olan ülke para birimlerine karşı değer kazanması anlamına geliyor. Bir taraftan da içerideki risk ve gerginliklerin artması bu değer kaybını hızlandırıyor.

Barış Soydan:
Cari açık mevcut seviyede kaldığı müddetçe evet, TL zayıf kalmaya devam edecek. TL'nin güç toplaması için ya Merkez Bankası'nın faiz artırımına gitmesi ya da cari açıkta veya cari açığın finansmanında belirgin bir iyileşme olması gerekiyor. İktidar, seçim hesabı nedeniyle faiz artırımına karşı. İşin kötüsü, cari açık da seçime bağlı. Daha önce bir yazımda değinmiştim, doların nasıl dizginleneceği belli: Cari açığı azalt. > Cari açığı azaltmak için ithalatı azalt. > İthalatı azaltmak için tüketimi azalt. > Tüketimi azaltmak için "bol kepçe" teşvikleri azalt.
İyi de "Hangi ülkede yaşıyorsun?", diye sorarlar insana. Önümüzde seçim var. İktidar, yüzde 50 + 1'e ulaşmak için ekonomiyi soğutmak değil daha da canlandırmak istiyor…

Prof. Dr. Durmuş Özdemir:
Daha önce de sözü geçtiği üzere, dış borçlar artarken, siyasal güven kaybı olduğu sürece ve ekonomi de yapısal olarak ileri teknoloji ürünü- katma değeri yüksek üretim yapabilme kapasitesi yerine kaynakları alt yapı ve inşaata harcanmış olması da bu faktörlerden birisi.
Son yıllarda inşaat yatırımlarının birinci sırada olması da büyümenin temel kaynağının inşaat olduğunu açıkça ortaya koyuyor. İleri teknoloji ürünü ve enerji alımını dışa bağımlılığı devam ettiği sürece TL'nin değer kaybetmesini neo-liberal politikalar çerçevesinde uzun dönemde önlemek mümkün değildir.

Dış politikanın yarattığı güven kaybı devam edecek gibi. Yabancı yatırımcının elini ayağını iyice çekeceği konuşuluyor. Bir seçim atmosferine girilmesini ve ayrıca ortaya çıkacak seçim masraflarını göz önüne aldığımızda ne beklemeliyiz?

Barış Soydan:
Seçim atmosferi yatırımcıların "Bekle – gör" pozisyonuna geçmesine neden olur. Yatırımcı şöyle düşünecektir: "Ya seçimlerden hiç hesapta olmayan bir sonuç çıkaksa?" Mevcut iktidarın kazanması kesin bile olsa yeni dönemde ekonomi yönetiminin nasıl şekilleneceğini biliyor muyuz? Ya ekonomi politikasında beklenmedik bir yön değişikliği olursa? Böyle ortamda kimse yatırım yapmaz.

Prof. Dr. Durmuş Özdemir:
Yabancı yatırımcının elini çekmekte olması yeni bir durum değil ama gittikçe arttığı aşağıdaki grafikte de belirtildiği gibi ortada. Siyasal güven ortamı yaratılmadığı sürece bu maalesef böyle devam edecektir.

Uluslararası sermaye kaçışının durdurulabilmesi için, hukukun üstünlüğü, demokratik ortam gibi temel güven arttırıcı parametrelerin yeniden geliştirilerek öne alınıp önemsenmesi gerekmektedir.

İktidar ve muhalefet partisi ekseninde baktığımızda, siyasi gündemi ekonomi politikalarına dair seçim vaatleri mi belirleyecek?

Barış Soydan:
İktidarın ekonomi politikasında büyük değişiklikler vadetmesi zor. Bunun yerine Kanal İstanbul benzeri "çılgın" projelerin tanıtımına ağırlık verecektir. Buna karşı muhalefetin ne yapacağı önemli. "Asgari ücret 2 bin lira olacak" gibi herkesin aklına gelebilecek vaatlerle mi yetinecek, yoksa kapsamlı alternatif ekonomi politikaları mı önerecek? İkincisini yapacaklarına dair bir işaret yok.
Muhalefet partilerinin etin fiyatını nasıl düşüreceğini, organize sanayi bölgelerindeki astronomik arazi fiyatlarının nasıl ucuzlatacağını, sanayi üretiminde yüksek teknolojinin payının nasıl artıracağını biliyor muyuz? Ben bilmiyorum… Seçim kapıya geldi ama henüz iyi çalışılmış bir alternatif ekonomi programı görebilmiş değiliz.

Durmuş Özdemir:
Maalesef, siyasal gündemi ekonomik nedenler belirlemeyecek siyasal nedenler ön planda olacaktır.

Yunanistan başbakanı Aleksis Çipras, bulabildiği her ortamda Türkiye'yi gerek Ege'de gerekse Doğu Akdeniz Enerji Sahaları konusunda suçlamaya devam ediyor.

Nato üyesi olan Türkiye, Orta Doğu'da söz sahibi olabilmek için kuzey ve doğu komşuları Rusya Federasyonu ve İran ile sürekli görüş alışverişinde bulunuyor.

Türkiye'nin dış politikasında gerilim tırmanıyor

"Komşularımızla sıfır sorun" politikasından yola çıkarak bugün geldiğimiz noktada ülke olarak pek çok sorunla karşı karşıyayız. Siyasi ve ticari gerginlikler sürerken, yaşanan sorunlara devlet yetkililerinin tutumu da Türkiye'nin diğer ülkeler arasındaki konumunu da belirliyor.

Ergin Yıldızoğlu
Dış Politika Yazarı

Handan Korhan

Türkiye gündemi malum, her yeni gün bambaşka bir konuyu tartışırken buluyoruz kendimizi. Üstelik hiçbir sonuç elde edemeden, ertesi gün yeni bir sorunu konuşuyoruz. Bir önceki gün ne konuştuğumuzu çoğu kez hatırlamıyoruz. Ekonomi, siyaset, ilişkiler, şiddet, kriz, savaş derken ve bunca yoğun bir gündem içinde kaybolmuşken sınır komşularımız, Avrupa Birliği ülkeleri ve ABD ile her gün farklı bir konuda aynı cümlede yer alıyoruz. Siyasi gerginlikler ticari ilişkilerimizi de etkilerken siyasi liderlerin üslupları maalesef ki halkın olaylara bakışını da değiştiriyor. Örneğin esnaf yaz sezonunda gelecek turistin kente ekonomik anlamda hareket katacağını beklerken, yaşanan olumsuz gelişmeler neticesinde ülkeye giren turist sayısı azalıyor, esnaf birer birer kepenk kapatıyor. İhracat yaptığımız ülkelerden "zararlı" madde içerdiği gerekçesiyle geri dönen gıda maddelerimiz, üreticiye zarar veriyor.

Son olarak Yunanistan'ın Kuşadası açıklarında tatbikat gerçekleştireceğini ilan etmesiyle yeni bir boyut kazanan Türkiye-Yunanistan gerilimi gündemdeyken "Kapitalist Üretim Tarzının Krizi Üzerine Tarihsel ve Teorik Bir Çalışma" başlıklı doktora teziyle, İngiltere East Anglia Üniversitesi Gelişme İktisadı bölümüne kabul edilen ve 1993 yılından bu yana Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından olan Ergin Yıldızoğlu dış politikaya dair sorularımızı yanıtladı.

Türkiye'nin Suriye politikası, Suriye'de iç savaşın derinleştirilmesi bir yana, üyesi olduğu NATO örgütünün birinci derecede rakibi olan Rusya'nın bölgeye girmesine, stratejik kazanımlar edinmesine zemin hazırladı. Bu dış politika, ülke içi bir sorun olan Kürt sorununun YPG ile uluslararası bir boyut kazanmasına yol açtı.

Türkiye dış politikasında şu an gördüğümüz manzara bize ne anlatıyor?
Bugün Türkiye'nin dış politikasına hangi ilkelerin ya da önceliklerin yön verdiğini anlamak oldukça zor. Siyasi iktidarın, iç politikadaki kaygılarının, tarihsel ve kültürel zemine ilişkin kimi varsayımlarının dış politika öncelikleri üzerindeki etkilerinin sağlıksız bir düzeyde ağırlaştığını düşünüyorum. Bu sağlıksız durumun sonuçlarını iki alanda görebiliyoruz.

Birincisi, Türkiye'nin Suriye politikası, Suriye'de iç savaşın derinleştirilmesi bir yana, üyesi olduğu NATO örgütünün birinci derecede rakibi olan Rusya'nın bölgeye girmesine, stratejik kazanımlar edinmesine zemin hazırladı. Bu dış politika, ülke içi bir sorun olan Kürt sorununun YPG ile uluslararası bir boyut kazanmasına yol açtı. Bu süreç boyunca Türkiye, Batı ve Rusya arasındaki jeopolitik sürtüşmenin tam ortasındaki alana sıkıştı.

Şimdilik bu durumu iyimser bir yaklaşımla, bir karşılıklı dengeleme olarak algılayabiliriz. Ancak bu, Batı ile Rusya arasındaki gerginlikler tırmandıkça Türkiye'yi tehlikeli seçeneklere zorlamaya aday bir durumdur.
İkincisi, AKP döneminde, özellikle Davutoğlu'nun Osmanlı tarihine ve kültürüne ilişkin kendine has varsayımlarının da etkisiyle, Türkiye dış politikası, Ortadoğu'da, ABD'den boşalmakta olan yeri doldurmayı, Arap-Sünni dünyasına liderlik ederek bölgede oyun kurucu konuma yükselmeyi amaçladı. Bu, bir imparatorluğun mirasçılarıyla, o imparatorluğun egemenliği altında yaşamış halkların geçmişe ilişkin algılarının ne kadar farklı olacağını göremeyen, realiteden kopuk, sübjektif-rasyonalist bir yaklaşımdı. Arap dünyasının, Mısır, Suudi Arabistan gibi lider ülkeleri, özellikle Arap Baharı'nın deneyimlerinden, Müslüman Kardeşlerin Mısır ve Tunus'taki fiyaskolarından sonra, Türkiye'ye karşı blok kuracak düzeylerde tavır almaya başladılar.

Şimdi bu dış politika, Türkiye ile ABD ve Avrupa Birliği, Rusya'dan S-400 almaya başladığı için de NATO arasında ciddi sorunlara yol açmış görünüyor.

Buna karşılık, Türkiye kendini, bölgedeki Sünni-Şii saflaşması adeta yokmuş, Suriye'de farklı önceliklere sahip değillermiş gibi, İran'la aynı safta buluyor.
Kısacası Türkiye dış politikası, gerçekçi bir uzun dönemli vizyon geliştiremeden, kimi zaman amaçladığından farklı sonuçlar yaratarak, iç politikanın etkisi altında, rüzgarın önünde savruluyor gibi geliyor bana.

Gündemimizde zeytindalı harekatı vardı. Bu süreç komşularımız ve diğer ülkelerle ilişkimizi nasıl etkiledi?
Zeytin dalı harekatı coğrafyasını da kapsayan jeopolitik alan tam anlamıyla bir bataklığa dönüşmüş durumda.

Ne ABD ne Rusya ne İran ne de artık Türkiye'nin bu bataklıktan çıkması kolay değil. Bu harekat şimdilik başarılı olmuş görünüyor. Ancak bu, Rusya'nın hava sahasını açmış olmasına bağımlı "başarı" Türkiye'yi bölgedeki kamplaşmaların içinde, daha da tehlikeli derinliklere çekecek gibi görünüyor.

ABD Dışişleri Bakanı Tillerson'ın görevden alınmasına ilişkin düşünceleriniz neler? Bu durum iki ülke arasındaki ilişkiyi nasıl etkileyecek?
İki ülke arasındaki gerginlikler, karşılıklı yanlış anlamalar ve gerçekçi olmayan beklentiler ile bunlara bağlı olarak ilişkilerdeki belirsizlikler artmaya devam edecek. Bu ortamda taraflardan birinin bir hesap hatası, ilişkileri gerçek ve "sıcak" bir krize itebilir.

Suudi Arabistan Veliaht Prensi Muhammed bin Selman'ın gazetecilere yaptığı açıklamada "Mısır ve Suudi Arabistan'ın düşmanları şeytan üçgenini temsil ediyor. Bu da Türkiye, İran ve Katar'dır" dediği söyleniyor. Bu söylemden yola çıkarak Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle ilişkisini konuşacak olursak neler söyleyebilirsiniz?
Bir önceki sorunun yanıtına ek olarak şunları söyleyebilirim. Türkiye'nin Suudi Arabistan ve Mısır karşısında, aynı safta olduğunu varsaydığı Katar'ı bile Kıbrıs yakınlarında, tartışmalı gördüğü sularda petrol aramamaya ikna edemiyor olması, Arap dünyasındaki ağırlığını yitirdiğini düşündürüyor. Türkiye'nin, İsrail ile arası bozulmasına karşın, Suudi-Mısır ekseninin İsrail ile daha da yakınlaşmakta olması da üzerinde durulması gereken ayrı bir konu.

"ABD, Avrupa Birliği ve komşularımız, Türkiye'nin 2000'li yıllarda demokratik ve ılımlı bir İslam ülkesine dönüşmesini bekliyorlardı."

Sınır komşularımız, Avrupa, Ortadoğu ve diğer ülkeler... Geçmiş yıllarda Türkiye'ye karşı tutum daha farklı mıydı? 2000 sonrası süreçte yaşanan gelişmelere nasıl bir tablo var karşımızda?
ABD, Avrupa Birliği ve komşularımız, Türkiye'nin 2000'li yıllarda demokratik ve ılımlı bir İslam ülkesine dönüşmesini bekliyorlardı. Bu beklentiye göre, Türkiye Arap dünyasında bir demokratikleşme örneği olacaktı. Bu alanda, gerçek anlamda düş kırıklığına uğradılar. Şimdi yeni bir politika hattı tanımlamakta zorlanıyorlar.

Yunanistan'ın Kuşadası açıklarında tatbikat gerçekleştireceğini ilan etmesiyle yeni bir boyut kazanan Türkiye-Yunanistan geriliminin sonuçları ne olur?
Bu gerilim tırmanmaya devam eder, daha da kötüsü, sıcak çatışmalara yol açarsa, Türkiye NATO ilişkileri kopar, AB ile siyasi bağların yanı sıra ekonomik bağların da geleceği üzerinde büyük ve ağır bir soru işareti oluşur. Türkiye'nin dünya sistemi içindeki konumu daha da belirsizleşir. Türkiye ekonomisinin derin ve yaygın yapılanması bu soru işaretinin getireceği sorunları, dış kaynak, dış pazar teknoloji gereksinimleri üzerinden hemen adeta bir sismograf gibi yansıtmaya başlar. Ülkenin doğusundaki jeopolitik krize bir de batısından bir jeopolitik kriz eklenirse, adeta bir mükemmel fırtına ortamı doğar.

Türkiye ve Yunanistan arasında giderek yükselen gerilimin bir "it dalaşı" sonucun da kaza ile de olsa sıcak bir çatışmaya dönmesi Türkiye için Nato açısından önemli sonuçları olabilir.

ESİAD
33.

ESİAD 33'üncü Yüksek İstişare Konseyi Toplantısı önemli mesajlara sahne oldu

Ege Sanayicileri ve İşadamları Derneği (ESİAD) 33'üncü Yüksek İstişare Konseyi Toplantısı, Türkiye Sanayiciler ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD) Yönetim Kurulu Başkanı Erol Bilecik'in katılımıyla gerçekleşti. İzmir Swiss Otel'de düzenlenen toplantıda açılış konuşmalarını ESİAD Yönetim Kurulu Başkanı Fadıl Sivri ve ESİAD Yüksek İstişare Konseyi Başkanı Mehmet Ali Kasalı yaptı. Toplantıya İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz Kocaoğlu ve MHP Milletvekili Oktay Vural'ın yanı sıra iş dünyasından pek çok önemli isim ve çok sayıda sivil toplum kuruluşu temsilcisi katıldı.

ESİAD YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ BAŞKANI

Mehmet Ali Kasalı:

"Ne zaman AB perspektifinden uzaklaşsak, milli gelirimizle ilgili göstergelerde geriye düşüyoruz."

Suriye'nin geleceği konusunda Rusya ile anlaşamıyoruz, İran ile rekabet halindeyiz. Suriye'deki gelişmelerin sonucunda 4 milyona yakın mülteci Türkiye'de yaşıyor. Son günlerde İran üzerinden Türkiye'ye mülteci akını başladı. Eğer gerekli önlemler alınmazsa bu akının 1.5-2 milyona yaklaşacağı söyleniyor. 15 Temmuz darbe girişimi üzerinden henüz bir yıl geçti. Bir taraftan savaş var. Arap dünyasıyla olan ilişkiler, ayrı bir sorun. Bundan bir yıl önce iyi ilişkimiz olan bir Arap ülkesiyle bugün kötü haldeyiz. Böyle bir ortamı da maalesef klasik müttefiklerimizden mahrum olarak yaşıyoruz.

Türkiye yıllardır Batı dünyasının bir parçası, NATO'nun üyesi, fakat bu değişmelerde arkamızda ne Batı dünyasını ne de NATO'yu buluyoruz.

Ülkemizin bu ağır koşulların altından kalkacağına inancımız tamdır, ancak bunun olmazsa olmaz koşulu birliktelik ve bütünlüktür. Bunun sağlandığını söyleyebilir miyiz; maalesef buna olumlu cevap vermekte güçlük çekiyoruz. Aksine siyasetin ayrıştırıcı, ötekileştirici dili toplumu çok keskin iki kampa ayırmış gözüküyor. Bu kürsüden iktidarı ve muhalefetiyle fikirler ayrı olsa bile bütün toplumu aynı amaç doğrultusunda bir araya getirecek bir üslubu benimsemelerini talep ediyoruz

2018'in başında olduğumuz bu günlerde çok sevindirici bazı ekonomik veriler elimize geçmeye başladı. 2017 yılının büyümesi yüzde 7,4 olarak açıklandı. Bu, hükümet için de sürpriz oldu. Dünyanın en hızlı büyüyen ülkelerinden birisi haline geldik. 2010'dan bugüne aşağı yukarı 28 çeyreğin 27'sinde büyümemize rağmen çözemediğimiz bazı sorunlarımız var. Bunlardan biri kişi başına düşen milli gelirimiz. Türkiye 2002-2005 yılları arasında AB'ye tam üyelik hedefine kilitlendi. 'Daha Demokratik Türkiye' sloganı ile gerçekleştirdiği siyasi ve hukuk alanındaki reformlar doğrultusunda Avrupa Komisyonu, Türkiye'nin Kopenhag kriterlerini yerine getirdiğine karar verdi. Tam üyelik görüşmelerinin 2005 yılı Ekim ayında başlaması ile Türk ekonomisi zirveye

çıktı. Bu gelişmeler kişi başına düşen mlKilli geliri 6 yılda 3 misli artırarak 3 bin 500 dolardan 10 bin 500 dolara çıkardı. 2008 yılından başlayarak zayıflayan AB motivasyonumuz sonucunda o günden bu yana 6 yılda 3 kat artırdığımız kişi başı milli gelirimiz maalesef 10.000 dolara sabitlendi. Biz işadamları siyasetin bir aktörü değiliz, olmak da istemiyoruz, ama bazı siyasi gelişmelerin, içinde bulunduğumuz ekonomik ortamı ne denli etkilediğine canlı örneklerden biri de Avrupa Birliği sürecimizdir.

AB sürecine olumlu adımlarımız milli gelirimize yansıyor. Ne zaman bu perspektiften uzaklaşsak, milli gelirimizle ilgili göstergelerde geriye düşüyoruz. Ancak bu negatif tabloya rağmen elimizde sevindirici bir başka bilgi daha var. IKV'nin 2017 yılı AB desteği ve algısı kamuoyu araştırmasında Türk halkının yüzde 80'i hala AB'yi desteklediğini ifade ediyor. Bu, ne zaman cereyan ediyor? AB ülkelerinin herhangi biriyle herhangi bir zamanda değişik konularda anlaşmazlığa düştüğümüz, neredeyse onları şeytanlaştırdığımız bir dönemde olmamıza karşın hala kamuoyunun yüzde 80'i AB'yi destekliyor. Bu, çok önemli bir göstergedir. Türk halkını sağduyusu bizim gibi sivil toplum örgütlerine AB ve onların değerlerine sahip çıkın mesajı veriyor. Biz de bunların gereğini yerine getirmek zorundayız.

Ekonomizmin diğer yapısal sorunu da cari açık. Cari açığa neden olan konulara bakınca iki önemli başlık çıkıyor. Üretim kalitemiz ve sabit yabancı sermaye yatırımları. Cari açığı azaltmamız için ithalatı azaltmak ve ihracatı artırmaya yönelik net hedef belirlememiz gerekiyor. Bu hedefe ulaşmak için sanayimizi katma değeri düşük üretimden katma değeri yüksek, yani ileri teknoloji arzı üretime geçirmek çok önemli. Bunu gerçekleştirdiğimiz takdirde ileri teknoloji gerektiren ithalatımız azalırken, yüksek teknolojiye dayanan ihracatımız doğal olarak artacaktır.

2016 rakamlarına göre bir kg ihracatımızdan 1 dolar 39 sent gelir sağlarken, 1 kg bilgisayarı 600 dolardan, 1 kg akıllı telefonu da 2 bin dolardan ithal ediyoruz.

Peki, katma değeri yüksek üretim için gereken teknolojiyi nasıl ve nereden sağlayacağız? Eğitim kalitesinin iyileştirilmesi, mesleki eğitimi ağırlık verilmesi gibi önerilerde bulunuyoruz.

Endüstri 4.0'ı kaçırmayalım, dijital devrimin dışında kalmayalım diyoruz. Bütün bu başlıkların konuşulacağı en önemli platformlar üniversiteler olmalı. Üniversitelerden yönetim kadrolarının bununla ilgili akademik çalışmalara ağırlık vermelerini istiyoruz. Son zamanlarda akademik dünyadan gelen bazı mesajlar, özellikle üniversiterektörlerinin kamuoyuna yansıyan bazı konuşmaları, üniversitelerin bizim talep ettiğimiz yüksek teknolojiyi üretip üretemeyeceği konusunda bizi endişelendiriyor.

Cari açık ve diğer önemli unsur, uluslararası doğrudan sermaye girişi. İhracatımızın yüzde 68'ini AB ülkelerine yapıyoruz, yatırımların da önemli bölümü bu ülkelerden geliyor. Ancak AB vizyonumuzun yön değiştirmesi maalesef ülkemize yönelen

Dünyadan daha fazla yatırım çekmek istiyorsak, bunu demokratik ilkelere bağlı bir şekilde hukukun üstünlüğünü sağlayarak; insan ve mülkiyet haklarına saygı duyarak; rekabet ettiğimiz ülkelerin önüne geçecek bir ortam yaratarak gerçekleştirebiliriz. Böyle bir ortamın sağlanması için eğitim sisteminde revizyona gidilmesi gerekmektedir. Eğitim, toplumsal refahın olmazsa olmazıdır. Böylesine bir eğitim reformu gerçekleştirmeden sağlıklı toplumsal ve ekonomik dönüşüm yaşamamız mümkün değildir.

yabancı sabit sermaye yatırım rakamlarını da olumsuz etkiliyor. Nitekim uluslararası doğrudan sermaye artışı 2016 yılında 2015 yılına göre yüzde 40, 2017 yılında ise 2016 yılına göre yüzde 20 azaldı.

Hal böyleyken AB süreci zayıflamış, buna bağlı olarak yabancı sermaye girişi azalmıştır. Böyle bir durumda, bir yerel mahkememiz Anayasa mahkemesinin verdiği bir kararı uygulamayı reddetti. Ulusal ve uluslararası hukuk çevrelerinin evrensel hukuk kurallarına ve anayasa buldukları bu karar ülkemizin bozulan algısını derinleştirerek Türkiye karşıtı çevrelerin eline önemli bir koz verdi. AB perspektifinin yanında hukuktaki son gelişmelerin yansıması da bu.

Bu örneklerden yola çıkarak, ekonomik faaliyetleri daha istikrarlı bir ortamda sürdürmek ve dünyadan daha fazla yatırım çekmek istiyorsak, bunu demokratik ilkelere bağlı bir şekilde hukukun üstünlüğünü sağlayarak; insan ve mülkiyet haklarına saygı duyarak; rekabet ettiğimiz ülkelerin önüne geçecek bir ortam yaratarak gerçekleştirebiliriz. Böyle bir ortamın sağlanması için eğitim sisteminde revizyona gidilmesi gerekmektedir. Eğitim, toplumsal refahın olmazsa olmazıdır. Böylesine bir eğitim reformu gerçekleştirmeden sağlıklı toplumsal ve ekonomik dönüşüm yaşamamız mümkün değildir.

ESİAD Yüksek İştişare Konseyi toplantısında konuk konuşmacı TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Erol Bilecik'e ESİAD yayınlarından "İzmir Bindokuzyüz" kitabı armağan edildi.

2019 yılında 3 önemli seçim yapacağız. Türkiye 21 Temmuz 2016'dan bu yana yaklaşık 2 yıldır OHAL ile yönetiliyor. Ülkemizin güvenlik sorununun farkındayız. Gerek içerde, gerekse dışarda teröristler ile mücadele etmek durumundayız. Bu haklı mücadelesinde hükümetimize her zaman destek veriyoruz.

Bununla birlikte hükümetimizin artık kamu düzenini ciddi bir şekilde bozan unsurları kontrol altına aldığı kanaatindeyiz. Sürekli uzatılan bir olağanüstü hal ortamının tek başına, güvenlik sorunlarının aşılabilmesini sağlayamayacağı gibi başta yabancı yatırımcı olmak üzere ekonomimize olan güveni de etkilediğini düşünüyoruz.

Bu nedenle, OHAL'i sonlandırarak reform gündemine dönmeli ve yeni kurgulayacağımız hikayemizi diplomatik bir üslupla dış dünyaya aktarmalıyız. Demokrasi sadece seçimlerden ibaret olmamakla birlikte, "sandık" demokrasinin ön şartıdır. Seçimlerle insanlar, yaşadıkları ülkedeki politik düzenin ve hükümetin gelecekteki politikalarının yönünü belirlerler.

OHAL şartları altında gerçekleşecek seçimler, seçim sonuçlarının şeffaflığına ve adilliğine gölge düşürebilir. Ege iş dünyası olarak Türkiye'nin güçlü bir demokrasi ve çoğulcu bir anlayışla daha da güçleneceğine inancımız tamdır.

Temennimiz 2019 yılı seçimlerinin olağan durumlarda, seçim güvenliğine ilişkin hiçbir soru işaretine mahal bırakmadan gerçekleşmesidir. Bizler iş insanıyız. Her Türk vatandaşı gibi ülkemizin, büyümesi, gelişmesi için üzerimize düşeni yapmaya çalışıyoruz.

Dünyada bölgemizde ve ülkemizde zor ve sıkıntılı bir dönemden geçmemize karşın, Türkiye'nin büyümeye devam etmesinde Türk özel sektörünün katkısı yadsınamaz. Eğer uluslararası camiada Türkiye'nin hukuk ve demokrasi algısını düzeltebilirsek, Türk iş dünyası olarak ülkemiz için çok daha fazlasını yapacağımıza inanıyoruz. Demokrasinin alanının genişletildiği, hukuk devletinin tüm veçheleri ile tesis edildiği bir Türkiye arzusundayız.

ESİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI

Fadıl Sivri:

"Niceliksel artışlar ile ölçtüğümüz ekonomik büyüme, toplumsal refah için yeterli değil."

Küresel konjonktürde gerginlik geçtiğimiz yıldan beri tırmanışta. Hem ekonomide hem de siyasette alışageldiğimiz küresel düzen sarsılıyor. Ekonomi boyutunda iş dünyası temsilcileri olarak hiç arzu etmediğimiz şekilde askeri güç rekabetine, ticaret savaşlarına ve ekonomik korumacılığa doğru ilerliyoruz. Bu gelişmelerin küreselleşme ve liberal ekonomi ideolojisinin en ileri temsilcisi olan ABD'den kaynaklanması durumu daha da vahim hale getiriyor. Çin ise, son dönemde küresel ticaretin gelişimine yönelik, söylemlerde bulunuyor ve yeni bir oyun kurucu olarak dünya ekonomisi üzerindeki etkinliğini artırma çabasında. Bir bakıma küresel arenada roller adeta yer değiştirmiş gibi.

Bu yönde ilk adımı ABD, bölgemiz üreticileri için de önemli olan çelik ticaretine ilave gümrük tarifeleri uygulaması ile attı. Bu gibi uygulamalar bölgemiz ihracatçılarını dolaylı da olsa olumsuz yönde etkiliyor ve yeni stratejiler geliştirmelerini zorunlu hale getiriyor. Misilleme olasılıkları ile korumacılık sisteminin geri gelebileceğine yönelik bir algının oluşması da uluslararası ticarette yeni bir dönemin öncül sinyallerini vermekte.

Türkiye'nin 1990 yılında küresel ekonomi içerisinde %1,4 olan payının 2015 yılında yine benzer seviyelerde seyrettiğini görmekteyiz. Oysa, bu dönem içerisinde Çin'in küresel ekonomiden aldığı pay %4'ten %17'ye çıkarken, Hindistan'ın payı ise %3,5'tan %7'ye yükselmiş durumda. Niceliksel artışlar ile ölçtüğümüz ekonomik büyüme, toplumsal refah için yeterli değildir. Bu bağlamda, 2017 yılında yakalanan %7,4'lük büyüme oranını memnuniyetle karşılamakla birlikte esas arzu ettiğimiz, büyümenin sürdürülebilir ve kapsayıcı olmasıdır. Kapsayıcı büyüme ile kastettiğimiz hedef, büyümeden kaynaklanan fayda ve fırsatların toplumun tüm kesimlerine dengeli bir şekilde dağılması; alım gücünde, ticaretin doğal akışında somut olarak izlenebilmesi olmalıdır.

2017 yılı büyümesinde yatırım kaleminin katkısı bir önceki yıla göre artmış olmakla birlikte halen tüketim ağırlıklı bir

artış söz konusudur. Son birkaç yılda yüksek büyüme oranının hızlı kredi genişlemesi, yükselen enflasyon, genişleyen cari açık gibi makroekonomik dengeleri bozucu etkileri gözlenmektedir. Nitekim Türkiye'de sergilenen büyüme performansına rağmen, işsizlik oranı neredeyse %11'de. ESİAD olarak üyelerimizle yaptığımız anket sonuçlarında 2018 yıl sonu enflasyonu ve işsizlik oranlarının sırasıyla, %12 ve %13 olarak beklendiği gözlemlenmiştir. Yılın geri kalan kısmında petrol fiyatları ve kurların yüksek seyrine dayalı maliyet etkileri ile, enflasyonda ve cari açıkta bir iyileşme giderek zorlaşıyor.

dolar bazında %15 azalmıştır. Türkiye'nin arzu edildiği şekilde yüksek gelir seviyesine ulaşabilmesi için büyümenin niteliğini iyileştirecek yapısal reformlar yapması gerekmektedir.

İş insanları olarak geçmişte yanlış uygulanan iktisat politikaları nedeniyle maruz kaldığımız sorunlar ile ilgili hafızamız taze. Yüksek büyüme uğruna mali disiplinden vazgeçildiğinde ve enflasyon sorunu göz ardı edildiğinde, Türkiye'nin nasıl bir tablo ile karşı karşıya kaldığını geçmiş dönemlerden net bir şekilde hatırlıyoruz. Merkez Bankası'nın koyduğu hedef doğrultusunda uygu-

yetiştirebilecek bir eğitim reformuna ihtiyacımız var. Benzer eğitim reformlarının özellikle Uzak Doğu'da Singapur, Japonya, Kore gibi ülkelerde başarıyla uygulanarak bugünlere gelindi.

Kamu-özel işbirliğiyle geliştirilecek temel bir eğitim stratejisinde, insanı odağına alan, bireyin performansını ve yaşam kalitesini artıran Toplum 5.0 yaklaşımının benimsenmesini gerekiyor. Sadece sanayi ve geleneksel alanlarda değil, eğitim sisteminin yapılandırılmasında, dönüşümün sosyal ihtiyaç ve problemlere bir çözüm getirebilmesi ve çağdaş eğitimin en uç nokta-

bet yarışında ön saflarda kalabilmek için yeterli değil.

Yıkıcı teknolojiler ve yapay zekanın dönüştürücü teknolojilerde öncü olması bekleniyor. Yapılmış bir araştırmada, ABD %40'lık oranla yapay zekanın sanayi entegrasyonunda lider konumunda, onu %32 ile Çin izliyor. Türkiye'nin de bu yarışta yer alması için, bir an önce yatırım stratejisini geliştirerek yeni ve yıkıcı teknolojileri hem geliştirmeye hem de bunlara toplum olarak uyumlanmaya yönelik çalışmalar yapması gerekiyor.
Uluslararası bir bankanın 14.500 kişi üzerinde yaptığı bir araştırmaya göre Türk Mevduat

Geçmiş deneyimlerimiz ışığında, yüksek ve kronik enflasyonun hem iş dünyasının önünü görme kabiliyetini azalttığını hem de para politikasının inandırıcılığına gölge düşürdüğünü söyleyebiliriz. 2017 yılında cari açık milli gelirimizin yaklaşık %5,5'i olup, dış kaynak bulmanın giderek zorlaştığı bir ortamda önemli bir risk unsuru haline gelmiştir. Böyle bir konjonktürde, maliyet baskısıyla artan enflasyon da hane halkının alım gücünü zayıflatmaktadır. Bunun bir yansıması olarak da, 2013 yılından beri kişi başına düşen milli gelir

ladığı politikalar ve bu hedeften sapma miktarı özellikle yabancı yatırımcı nezdinde kurumun güvenilirliğini zedeliyor.

Sürdürülebilir bir büyümeyi ancak 2002-2008 döneminde başardığımız şekilde, üretkenlik temelli yapısal reformlar ile sağlayabiliriz. Yenilikçi, analitik düşünen, sorgulayan ve çağın gereksinimleri ile donatılmış yüksek değer taşıyan fikri üretim yapabilecek bireylere ve diğer bir değişle işgücünün yeniden tanımlanması gerekiyor. Bu doğrultuda bireyler

lara kadar ulaştırılmasında dijital dönüşümden ve teknolojinin yeniliklerine en iyi şekilde faydalanmak bu dönemin bir gerekliliği.

Bölgemizde bulunan Teknoparklar farkında olmasak da 500'ün üzerinde yeni firmaya ev sahipliği yapıyor, bu şirketler; kuluçka merkezleri, girişim sermayesi ve devlet teşviklerinin de katkısıyla bölgemizde ve ülkemizdeki inovasyon haritasını değiştiriyor. Unutmayalım ki, düşük maliyetli işgücü ve lojistik avantajı gibi unsurlar Çin için dahi geleceğin reka-

sahiplerinin % 28'i yatırım yapmak için yapay zekaya güvenebileceğini belirtiyor. ABD ortalaması % 22 iken, Avrupa ortalaması ise % 13'lerde kalmış durumda. Türk insanının görüldüğü üzere yeniliklere ve teknolojiye olan inancı tam, ancak yeniliklere açık olma halinin, tüketici konumda yer almak yerine üretime, yani inovasyona dönüşebilmesinin yüzlerce farklı yolunu hep beraber bulmamız gerekiyor.

Uzun süredir STK'lar ve iş dünyası nezdinde sürekli dile getirilen bölgesel teşvik sisteminin-

deki sorunları ve yetersizlikleri giderme potansiyeline sahip proje bazlı teşvik sistemini ümit verici bir başlangıç olarak görüyoruz. Bu büyük çaplı yatırımların kendi ekosistemlerini yaratarak ülkemize daha geniş bir alanda teknolojik dönüşüm, katma değerli üretim ve cari açığın azaltılmasına katkı sağlayacağı kanaatindeyiz. Bu doğrultuda, kamuoyu ile paylaşılan 23 yatırım projesinden savunma sanayi ve elektrikli batarya sektörlerindeki iki tanesinin bölgemizde gerçekleştirilecek olmasından da memnuniyet duyuyoruz.
Bununla birlikte, proje bazlı teşvik sistemi dışında kalan, mevcut teşviklerin de verimlilik ve katma değerli üretim ekseninde, sadeleştirilerek yeniden düzenlenmesinde fayda görüyoruz.

Bu projeler için gereken yoğun dış kaynaklı finansmanın uygun maliyetlerle sağlanabilmesi ancak ülkemizin mevcut risk primlerini düşürmede etkisi olan, ekonomik güven ve siyasi istikrar ortamının, anayasal kurumların, ekonomik göstergelerin iyileşmesiyle ve olağan hale dönülmesiyle mümkün olacaktır. Son on yıl içerisinde Ege'nin lokomotifi olan İzmir'imizin milli gelirden aldığı payın sabit kaldığını görüyoruz. 2017 yılında ülkemiz sanayi üretiminin yaklaşık %10'unu gerçekleştiriyoruz.

İzmir'in Türkiye'nin ihracatındaki payı 2010 yılından beri yaklaşık %6 civarında.
Kentimizin yatırımlardan daha fazla pay alması, üretim ve ihracatta bir sıçrama yapması için teknolojik dönüşüme ve sektörlerin çeşitlendirilmesine ihtiyaç var. Finansal kuruluş ve borsaların, biyoteknoloji ve genetik gibi sağlık endüstrilerini hızlandıracak araştırma kurumlarının İzmir'de kurulmasını arzu ediyoruz. Bu doğrultuda, Şubat ayında Sanayi Bakanımız Sayın Dr. Faruk Özlü'nün geniş kapsamlı bir bilim ve teknoloji üssünün İzmir'de kurulacağını açıklamasından heyecan duyduk. İYTE -Karaburunda'da kurulacak bilim ve teknoloji üssünün, doğrudan ve dolaylı 40 binden fazla istihdam sağlaması ve milli gelire 15-20 milyar TL katkıda bulunabilecek kapasitede olması öngörülüyor. Bu ve bunun gibi yatırımlar özellikle beyin göçünü tersine çevirebilecek, Ege'de doğup, dünyanın dört köşesinde iş imkânları bulan yetenekli nitelikli gençleri burada tutmamızı sağlayabilecek. Türkiye ortalamasının 3 puan üstünde %14 işsizlik oranı bulunan ilimiz için bu ve bunun gibi oyunu değiştiren yatırımların artması lazım. ESİAD olarak tüm bilgi birikimimiz ile bu gibi girişimlerin peşine düşmek, sanayi kuruluşlarımız ve üniversitelerimiz ile birlikte destek vermek en önemli hedeflerimizden biridir.

Türkiye, 2023 yılında dünyanın en büyük 10 ekonomisi arasında yer almaya yönelik hedeflerine ancak ve ancak çoğulculuğundan aldığı güç ile ulaşabilir. ESİAD olarak bizler şeffaflık, katılımcılık, hukukun üstünlüğü ve hesap verme zorunluluğunun her türlü yönetişim anlayışında içselleştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bunu her fırsatta dile getiriyoruz.
Avrupa Birliği üyelik sürecinin de belirli reform alanları ile bu amaca hizmet ettiğini düşünüyoruz. Bu doğrultuda, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin her iki taraf için de önemini yitirmediğine, yitirmemesi gerektiğine inanıyoruz.

Tam üyelik perspektifi hedefinden hiç sapmadan Gümrük Birliği'nin güncellenmesi gibi çalışmaların devam etmesi de ikili ilişkilerin normalleşmesine katkı sağlayacaktır. Gümrük Birliği'nin tarım ve hizmetlerin serbest dolaşımını kapsamasına yönelik çalışmaların yanı sıra AB'nin üçüncü ülkeler ile yaptığı serbest ticaret anlaşmalarında Türkiye'nin de yer almasının sağlanması, tarafları ticaretin işleyişinde daha denk bir konuma getirecektir. Gümrük Birliği'nin güncellenmesi sürecini iki tarafın lehine işleyecek bir süreç olarak değerlendiriyoruz.

Bugün burada iş insanlarımız, değerli akademisyenlerimiz ve toplumumuzun değerli liderleri ile ESİAD'ın YİK toplantısında bir arada olmamızın büyük bir anlamı var. 30 yıldır bu toplumun gelişiminin önemli yapı taşlarında rol aldık. Bizler sadece birer üretici veya tüccar değil aynı zamanda Ege Bölgesi'nden başlayarak toplumun huzur ve refahına kafa yoran, fikir ve tecrübelerimizle ülkemiz için sorumluluk hisseden bireyleriz. Buradayız çünkü bilim, teknoloji ve inovasyonun gelişiminin en temelde adalet ve hukuk sisteminde mükemmelleşmeye doğru yol almadan gerçekleşmeyeceğini biliyoruz.

Bir toplumun gelişmesi için özgür ve bilimsel fikri üretimin, yaratıcı düşüncenin ne kadar önemli olduğunun farkındayız. En önemli gelişmişlik kriterinin çağdaş eğitim ve kurumların demokratik işleyişi olduğunu düşünüyoruz. Buraya geldik çünkü ortak akıl doğrultusunda modern Türkiye'nin geleceğine yönelik yeni bir sayfa açılabileceğine inanıyoruz.

Bugün Sayın TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanımız da bizimle; çünkü o da sivil toplumun gücüne ve birlikten kuvvet doğacağına inanıyor. Simdi hepimiz bir aradayken ülkemizin gelişmesine nasıl katkıda bulunabiliriz bunu düşünmenin sırasıdır.

Yıkıcı teknolojiler ve yapay zekanın dönüştürücü teknolojilerde öncü olması bekleniyor. Yapılmış bir araştırmada, ABD %40'lık oranla yapay zekanın sanayi entegrasyonunda lider konumunda, onu %32 ile Çin izliyor. Türkiye'nin de bu yarışta yer alması için, bir an önce yatırım stratejisini geliştirerek yeni ve yıkıcı teknolojileri hem geliştirmeye hem de bunlara toplum olarak uyumlanmaya yönelik çalışmalar yapması gerekiyor.

TÜSİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI

Erol Bilecik:

"Düşünce ve ifade özgürlüğünün olmadığı yerde girişimcilik ve yatırım özgürlüğü olmaz."

Ortadoğu'nun bugünkü durumuna baktığımız zaman başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Cumhuriyet'in kurucularının yüksek bir öngörüyle laik devleti tercih etmelerinin önemini bugün çok daha net görüyoruz. Bugün rahat nefes alıyorsak burada Cumhuriyet'in kurucularının laik öngörülerinin çok önemli bir rolü var. Laik olmayan bir devlet demokrat olamaz. Çünkü demokrasinin ilk şartı laikliktir.

Bizler ülkemizin en büyük yarınını güçlü demokraside görüyoruz. Demokrasi, hukuk ve özgürlükler konusunda son zamanlarda ciddi sıkıntılar yaşanmakta. Dünya özgürlükler raporunda ilk defa özgür olmayan ülke statüsüne düştük. Yani toplam 195 ülke içinde 49 özgür olmayan ülke içine girdik. Oysa demokratik devletin ilk kuralı iyi işleyen bir hukuk sisteminin olmasıdır. Diğer yandan ekonomik göstergelere baktığımızda küresel rekabet endeksinde son beş yılda 10 sıra geriye gittik.

Biz AB'yi en önemli demokratik değer unsuru olarak görüyoruz. Sadece ekonomik değer değil, sosyal kalkınma anlamında da AB perspektifi çok önemli. Türkiye'yi dünya ekonomik arenasında etkili kılan en önemli güç nedir diye baktığımızda, demokrasi, insan hakları, hukuk devleti ve özgürlükleri görüyoruz. Bu nedenle acilen demokrasi ortamı ve ekonomi gündemine dönmemiz şart.

En önemli unsurlardan biri de adalet. Biz, adaletin herkes için sağlandığı güçlü bir hukuk devleti olmasını arzu ediyoruz. Herkesin korkusuzca kendini ifade edebildiği bir özgürlük ortamı olsun istiyoruz.

Demokrasi çok sesli müzik gibidir. Tek sesin egemenliği değildir. Demokrasi adına atılan adımları geriye götürmeyecek şekilde ifade ve basın özgürlüğünü bir noktaya taşımamız gerekiyor. Düşünce ve ifade özgürlüğünün olmadığı yerde girişimcilik ve yatırım özgürlüğü olmaz.

Hukuk, adalet ve özgürlüklere konulan sınırlar özellikle iş dünyasının potansiyelinin misliyle kısıtlandığı bir durumdur. Hukukun kuvvetinin azaldığı yerde kuvvetlinin hukuku geçerli olmaya başlar. Hukuk hepimize bir gün mutlaka lazım olur.

TÜSİAD olarak son iki yıldır hazırladığımız tüm raporlarda Türkiye'nin kalkınmasının ancak ulusal strateji ve yol haritasının hazırlanması ve uygulanmasıyla mümkün olduğunu söyledik.

"Bir Türkiye projesidir" sloganıyla kurulan Endüstri 4.0 platformu önemli çalışmalar yapıyor. 2018 yılı küresel risk raporunu paylaştık. Olağanüstü hava koşulları, doğal afetler, siber saldırılar. Bu bağlamda TÜİSAD olarak iklim değişikliğiyle ilgili mücadeleyi de önemsiyoruz. Türkiye ekonomisinin sektörel ve küresel rekabet gücünü koruyabilmesi için düşük karbon uygulamaları önemli. Enerji arz güvenliğinin sağlandığı bir ekosisteme ihtiyaç var. Sanayi 4.0 gibi faktörler enerjiye olan ihtiyacı artırıyor. İklim değişikliği ve azalan doğal kaynaklar gibi tehditler de enerji sektörünü kökten değiştiriyor.

Türkiye için önemli gördüğümüz bir diğer konu ise toplumsal cinsiyet. Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliği zeminine bakınca Avrupa ülkelerine göre buna çok daha önce eğildiğimizi görüyoruz. Kadınlara seçme seçilme hakkı AB ülkelerinden çok daha önce burada verildi. Bu konuda Mustafa Kemal Atatürk'ün hakkını bir kez daha vermek gerekiyor. Türkçeye de bir bakmak gerek. İtalyanca ve İspanyolcada cinsiyet ayrımı vardır. Fransızcada tamamen kadınların olduğu bir topluluğa hitap edilirken dişil ifade edilir. Bir erkek olsa bile eril ifadeye geçilir. Türkçede kelimelerin cinsiyeti yoktur. Türk kültürünün temelinde kadınlar ve erkekler arasında fark yoktur. Ama geldiğimiz nokta itibariyle bu konuda düzeltmemiz gereken pek çok şey

Anlaşmazlıkların çözüme bağlanmasında en evrensel, en eşitlikçi en barışçı yöntem uzlaşmadır. Çünkü uzlaşma insanları hasım değil hısım yapar. Hayatımızda her zaman dış etkiler olacak ama sonucunu bu etkilere nasıl tepki vereceğimiz belirleyecek

olduğunu görüyoruz. Kadınların erkeklerle eşit şartlarda işgücüne katıldıkları, eğitime kavuştukları, şiddete maruz kalmadıkları ve tüm potansiyelleriyle geleceği kurmaya ortak oldukları bir ülke olmak istiyoruz. Toplumun yarısını oluşturan kadınların gücünü her alanda görmeden ekonomik, insani ve sosyal bakımdan sıçrama yapmak mümkün değildir.

Eğitim çok önemli. Bahsettiğimiz tüm bu dönüşüm ve sıçramanın temeli insan kaynağına bakıyor. Bu dönüşümü sağlayacak insanlarımızın etkinliğinin artması için eğitim kalitesinin artması gerek. Bugün neyi daha iyi yapmayı hedefliyorsak bunların hepsi iyi bir eğitim sistemi ile olabilir. Bu nedenle uzun yıllardır TÜSİAD tarafından fen, teknoloji, mühendislik, matematik ve sanat eğitimlerinin birbiri ile bağlantı şekilde yaygınlaştırılmasını çok önemsiyoruz. Bu konuda iki bağımsız çalışma grubumuz var. Yüzyılların düşünce ve eğitim kalıplarıyla bu işi sürdürmeyiz. Özellikle bilgi çağında diğer ülkelerin gerisinde kalamayız. Bizi geleceğe taşıyacak olan gençler ezberleyen ve korkan değil, hayal eden, özgürce fikrini beyan eden ve sorgulayan gençler olacaktır. Laik ve bilimsel temelli eğitim önemli. Özgür düşünen, davranan gençler yetiştirmeliyiz. Demokrasi, laiklik ve eşit yurttaşlık temelinde bir arada yaşama kültürüne inanan yeni nesiller ortaya çıkarmalıyız. Bizler memleketin ancak okuyup yazmakla kurtulacağına inanıyoruz.

TÜSİAD olarak yeni ekonomik kalkınma hikayesinin ise sanayideki Dijital Dönüşüm üzerinden yazılacağını düşünüyoruz. Burada sadece imalat sanayi değil, üretim sürecinden tedarik sürecine kadar tüm aşamalarda dijital dönüşümü önemsiyoruz ve dijital çözümler için inovatif ürünlerin geliştirilmesinden yanayız.

Şimdi 9 maddeyle tüm söylediklerimi özetlemek isterim.
Rekabet gücümüzü ve refahımızı artıracak reformist ekonomik politikalara, kurumlarımızı güçlendirecek adımlara, çağdaş bir eğitim sistemine, her alanda sağlanan kadın erkek eşitliğine, dünya ile bütünleşmemize olanak sağlayacak bir dış politikaya, evrensel kurallara bağlı olarak işleyen bir yargı sistemine ihtiyacımız var. Adaletin herkes için sağlandığı güçlü bir hukuk devleti çok önemli. Ve herkesin kendini korkusuzca ifade edebildiği, kısık sesle konuşulmayan bir özgürlük ortamına ihtiyacımız var. Uzlaşma kültürüyle birlikte yaşayan mutlu insanların olduğu bir ülke olmalıyız. Biz dünyanın en iyi raporlarını, planlarını da hazırlasak da bu 9 madde olmadan her şey eksik kalır.
Son söz olarak Mevlana'yla bitirmek isterim: "Emek ver, kulak ver, bilgi ver ama hiçbir zaman boş verme."

Bizi geleceğe taşıyacak olan gençler ezberleyen ve korkan değil, hayal eden, özgürce fikrini beyan eden ve sorgulayan gençler olacaktır. Laik ve bilimsel temelli eğitim önemli. Özgür düşünen, davranan gençler yetiştirmeliyiz.

EGESERAMİK
Kusursuz güzellik.
SPECTRA
Paslı beton görünümlü seramik trendi 2018 yılında da hız kesmeden yükselmeye devam ediyor. Bu modern görünümlü şıklığı tam parlak bir yüzey ve nostaljik desenli bir dekorla tamamlamaya ne dersiniz? Biz Spectra dedik! Ege Seramik Spring Collection 2018' in yeni serisi Spectra paslı beton görünümünün bu sezon en şık versiyonu. 60x60 cm ölçü ile üretilen sırlı granit seri yerden duvara tüm mekanlarınızda kullanmak için ideal.

Dünyada ve Türkiye'de Ekonomik Görünüm

ESİAD tarafından 26 Nisan 2018'de düzenlenen "Dünyada ve Türkiye'de Ekonomik Görünüm" konulu toplantıya katılan TÜSİAD Baş Ekonomisti Dr. Zümrüt İmamoğlu, seçim dönemine giren Türkiye'deki ekonomik gelişmeleri hem seçim atmosferi bağlamında hem de genel gidişat görünümünde değerlendirdi.

ESİAD Ekonomi Gözlem Grubu'nun organize ettiği seminerde açılış konuşmasını yapan ESİAD Yönetim Kurulu Başkanı Fadıl Sivri ise, Türkiye ekonomisinin nüfus artışlarına rağmen yaklaşık son 30 yıldır küresel ekonomi içerisindeki payını artıramamış olmasına, yüksek büyüme seviyelerinin toplumsal refahı sağlamada yeterli olmadığına değinerek söze başladı: "2017 yılında yakalanan %7,4'lük büyüme oranını memnuniyetle karşılamakla birlikte esas arzu ettiğimiz, akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyümenin sağlanmasıdır. Akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme ile kastettiğimiz, bilgi ve yeniliğe dayalı; daha verimli kaynak kullanan ve rekabetçi; ekonomik ve sosyal anlamda bütünleşmeyi sağlayan yüksek istihdam ekonomisidir. Bunun için de büyümenin nitelikli bir şekilde gerçekleşmesi gerekiyor. 2017 yılı büyümesinde yatırım kaleminin katkısı bir önceki yıla göre artmış olmakla birlikte halen tüketim ağırlıklı bir büyüme söz konusudur. Son birkaç yılda yüksek büyüme oranının hızlı kredi genişlemesi, yükselen enflasyon, genişleyen cari açık gibi makroekonomik dengeleri bozucu etkileri gözlenmekte.

Nitekim Türkiye'de sergilenen büyüme performansına rağmen, işsizlik oranı neredeyse %11'de. ESİAD olarak üyelerimizle yaptığımız anket sonuçlarında 2018 yıl sonu enflasyonu ve işsizlik oranlarının sırasıyla, %12 ve %13 olarak beklendiği gözlemlendi. Geçmiş deneyimlerimiz ışığında, yüksek ve kronik enflasyonun hem iş dünyasının önünü görme kabiliyetini azalttığını hem de para politikasının inandırıcılığına gölge düşürdüğünü söyleyebiliriz. Yılın geri kalan kısmında petrol fiyatları ve kurların yüksek seyrine dayalı maliyet etkileri ile enflasyonda ve cari açıkta bir iyileşme giderek zorlaşıyor. Böyle bir konjonktürde, maliyet baskısıyla artan enflasyon da hane halkının alım gücünü zayıflatmakta."

TÜSİAD BAŞ EKONOMİSTİ'NDEN TÜRKİYE ANALİZİ

Zümrüt İmamoğlu:

"Sürdürülebilir bir büyüme için ekonomide reform şart"

TÜSİAD Baş Ekonomisti Dr. Zümrüt İmamoğlu'na göre bugün Türkiye ekonomisinin en çok ihtiyacı olan şey istikrara kavuşmak: "İstikrardan kastım, iktidarın değişmediği bir ortam değil, tam tersine, kurallı bir ekonomi çerçevesinde, kim iktidar olursa olsun, ne kadar fazla seçim olursa olsun, ne kadar referandum olursa olsun, makroekonomik istikrarın sağlanabildiği bir ortam. Avrupa'yı düşünün; seçimler oluyor, bazen hükümetler kurulamıyor ama ekonomide, kurlarda, enflasyonda hiçbir istikrarsızlık olmuyor, niye? Bağımsız kurumlar var, güçlü kurumlar var. Bunlar zaten ne yapılması gerekiyorsa yapıyor. Hükümetler ne yapıyor? Onlar yüzde yüz stratejiyi belirliyor, ne tarafa gidileceğini belirliyor, bu politikalar üzerine kafa yoruyor. Ama temel konularda, istikrarı sağlama ya da ekonomik temel unsurlar konusunda bir kurallılık söz konusu. Türkiye'de bunu yapmak yönünde biz bir adım atmıştık. 2001 krizden sonra, bir reform ajandasıyla IMF programının da yardımıyla, kendi reformlarımızı da ortaya koyarak bu yönde bir adım atmıştık. Maalesef 2008 ve sonrasında biraz geriye doğru gittik; hatta o reform paketinden bir kısmını da geri almak durumunda kaldık."

Dünyada liderler "reform" diyor

Dünyanın gelişmiş ülkelerinin liderlerinin bile reform ihtiyacını sürekli dile getirdiğini söyleyen İmamoğlu, örnek veriyor: "Macron'u biliyorsunuz, Fransa'da seçim döneminde en büyük sloganlardan biriydi. "Ben sadece Fransa'yı reforme etmekten bahsetmiyorum, onu temellerinden dönüştürmekten bahsediyorum" demişti. İş başına gelir gelmez de ilk işi, işgücü başta olmak üzere reformları ortaya koymaktı. Hatta şu an sendikalarla başı biraz dertte. Reform yapmak kolay değil. Şimdi eğitim reformunun peşinde. Fransa, 3 yaşından itibaren zorunlu eğitim getirecek. Zaten işgücü reformu yapmak başlı başına bir zorluk. Fransa gibi gelişmiş bir ülke şimdi eğitim reformunun peşinde. Merkel aynı şekilde, "Hem yapısal reformlara ihtiyacımız var, hem de çok iyi bir finansa ihtiyacımız var" diyor.

Almanya bütçe açıkları konusunda, kamu finansmanı konusunda en muhafazakâr, en başarılı ülkedir Avrupa'da. Buna rağmen Merkel reform ihtiyacı duyuyor. Japonya'yı zaten biliyorsunuz, Abe'nin üç olgu sistemi, yapısal reform sistemi var. Ve Trump, "Amerika'nın gelmiş geçmiş en iyi başkanı olacağım, reforme edeceğim" diyerek geldi. Şimdi en gelişmiş ülkeler bile reforma ihtiyaç duyuyorlar, neden? Çünkü dünyada müthiş bir değişim var."

Dijital transformasyon

İmamoğlu'na göre bugün en bilinen değişim dijital transformasyon: "Bu öyle sadece Bitcoin ile ya da yeni kripto paralarla gelen bir şey değil. Yapay zekayla, büyük veriyle, otomasyonla karşımıza çıkan bir dönüşüm ki, sadece Avrupa ve Amerika değil, Çin'den, Asya'dan da müthiş bir gelişim ve atak var bu konuda. Gelişmekte olan ülkeler de önden giderek, belki o eski sınai devriminde yakalayamadıkları ülkeleri, bu açıdan yakalama gayreti ve çabası içerisindeler. Bunun dışında, gelişmiş ülkelerin reforma ihtiyaç duymasının en önemli sebeplerinden biri, dünyanın demokratik olarak değişiyor olması. Dünya yaşlanıyor. Bugün Almanya, Rusya, Japonya hala nüfusu en yüksek ilk yirmi ülke arasında fakat burada 2050 ve 2100'deki projeksiyonları görüyorsunuz. Almanya 2100'de listeden çıkıyor. Japonya ve Rusya da listeden çıkıyor. Kim var? Hindistan var, Çin var, Nijerya var, Endonezya var, Pakistan var, Etiyopya var, yani Afrika var, Asya var. Gerçekten dünyada böyle bir demografik dönüşüm yaşanıyor. Dolayısıyla gelişmiş ülkelerin iktisadi ihtiyaçları ve donanımlarıyla, gelişmekte olan ülkelerin pazar payları farklılaşıyor. Türkiye'de de bu dönüşüm var. Biz demografik fırsat penceresinden yıllardır bahsediyorduk. Genç nüfusumuzla övünüyorduk. Bu da yavaş yavaş kapanıyor. 2050 yılında Türkiye nüfusu 95-100 milyon arasında bir rakamla en yüksek noktasına ulaşacak. Daha sonra yavaş yavaş bizde de azalmaya başlayacak. Fırsat penceresi açısından bizim de çok fazla vaktimiz kalmadı ki biz bu fırsat penceresini maalesef kadınlarımızın işgücüne katılımı çok düşük olduğu için iktisaden çok kullanamadık. Niye nüfusa ihtiyacınız var? Hem pazarınızın büyük olması için ihtiyacınız var, hem de iş gücünüzün büyük olması için ihtiyacınız var. Bizde işgücüne katılım oranı %53. Çalışabilecek durumda olan insanlarımızın yarısını çalıştırıyoruz. Bu, ekonomi için çok büyük bir kayıp. Bir kere verimsizliğimizin en büyük sebeplerinden biri kadının işgücüne katılım oranı. Yavaş artıyor Türkiye'de. Çok daha hızlı olsaydı, demografik fırsat penceresini daha iyi kullanırdık ki, sigorta açısından, SGK sürdürebilirliği açısından da çok çok önemli."

Rekabet artacak

İmamoğlu, ekonomik büyüklük açısından ülkelere dair projeksiyonların da önemli veriler sunduğunun altını çiziyor: "1995 yılında Çin, Hindistan, Endonezya, Brezilya, Rusya, Meksika ve Türkiye'nin oluşturduğu gelişmekte olan yedilinin ekonomik büyüklüğü toplamda G7 dediğimiz gelişmiş ülkelerin yaklaşık yarısı kadardı. 2015'de dengelendiler ve yaklaşık aynı büyüklüğe ulaştılar. 2040 yılında artık bu gelişmekte olan 7 ülkenin büyüklüğünün gelişmiş ülkelerin 2 katına çıkması bekleniyor. Dolayısıyla dünyada ekonomik büyüklük sıralamasında çok ciddi bir değişiklik var. Dolayısıyla son dönemde dünyada yaşanan tartışmaları, bu değişimlerden bağımsız okumamak gerekiyor. Bütün bu değişim ve dönüşüm olurken, tabii ki gelişmiş ülkeler bazı endişelere kapılıyorlar. Korumacılık yükselmeye başlıyor, çünkü hem nüfusları azalıyor, hem de acaba biz pazarımızı mı kaybedeceğiz, ekonomik gelişmişliğimizi başka ülkelere mi kaptıracağız endişeleri yüzeye çıkmaya başlıyor. Şimdi bu ne demek? Aslında Türkiye için de epey farklı bir ortama giriyoruz demek. Nedir? Bu, rekabetin daha da kızışacağını ortaya koyuyor. Eskiden daha serbest, daha liberal, daha ticarete açık bir ortam vardı. Şimdi ülkeler giderek kendilerini korumaya başlıyorlar. O zaman o korumacılığın da üzerinden geçerek, daha da rekabetçi olmak zorun-

TL'de değer kaybı, enflasyonda artış ve büyüme. Peki, bu nasıl oluyor? İhracat ve yatırımın büyümeye katkısı azalıyor, bunun yerine tüketim ve kamu harcamaları ön plana geçmeye başlıyor. Şimdi dış borcumuza bakmamız gerekiyor. Burada büyüme var, belli bir tasarruf oranımız var. Bu tasarruflar bize finansman olarak dönüyor, büyümeyi finanse ediyor. Eğer tasarruflar yetmiyorsa ne yapıyoruz? Gidiyoruz dışarıdan borç alıyoruz. Yani yabancı tasarruflara da ihtiyaç duyuyoruz.

dasınız. Belki hizmetlerinizi ve mallarınızı o ülkelere satmak için, o ülkelere gidip yatırım yapmak zorundasınız, orada üretmek zorundasınız, belki modelinizi de değiştirmek zorundasınız. O yüzden Türkiye'nin artık "işgücüm ucuz, böyle devam edeyim" deme gibi bir lüksü maalesef yok. Hem dijitalleşme sizi daha yüksek teknolojiye doğru zorluyor, hem de korumacılık sizi daha yüksek katma değere, daha rekabetçi olmaya zorluyor. Diğer taraftan nüfustaki demografik dönüşüm de sizi farklı pazarlara doğru itiyor. Yani bildiğiniz, alışageldiğiniz pazarların ötesine."

"İki büyüme dönemimiz var"

Türkiye'nin yeni bir ekonomik modele ihtiyaç duyduğunu söyleyen İmamoğlu, öncelikle bugünkü duruma bakmak gerektiğini söylüyor: "2001 krizini hepimiz yaşadık, gördük. Ondan sonra iki tane büyüme dönemimiz var. 2009'daki kriz bunu tam ortadan ikiye bölüyor. 2001-2007 arasındaki dönem, reformların, izlediğimiz IMF programının hala sürdüğü, Türkiye'nin yüksek bir büyüme elde ettiği dönem. Bu dönemde ortalama büyüme oranımız % 7. Krizden sonraysa, 2010-2017 arasında büyüme ortalamamız % 6.4. İkisi birbirine benzeyen iki dönemde de büyümenin olduğu, Türkiye'nin büyümeye devam ettiği bir görünüm var; fakat iki dönem arasında ciddi farklar var. 2002-2007 arasındaki döneme, ben kurallı ekonomiye geçiş dönemi diyorum. Çünkü bu dönem, bağımsız kurumların kurulduğu, BDDK'nın, SPK'nın daha işlevsel kılındığı, EPDK'nın, Merkez Bankası'nın bağımsızlığını kazandığı, kamu tarafında mali disiplinin sağlandığı, kamu bankalarının nispeten daha iyi yönetilmeye başlandığı, siyasetçilerden bir takım güçlerin alınıp, biraz daha teknokrat ve bürokratlara verildiği, devredildiği bir dönem. Bütçe disiplini geliyor, bankacılık reformları yapılıyor, finansallaşma başlıyor. Aynı dönemde AB ile açılım ve müzakereler de başlıyor. Baktığınızda büyümenin de ağırlıklı olarak verimlilik artışlarından geldiğini görüyorsunuz. Bir refah artışı geliyor, içeride de bir demokratikleşme hamlesi olarak paralel bir hareket görülüyor.

İkinci dönemdeki büyüme ise, reformlardaki yavaşlamaya rağmen oluyor. AB'yle müzakerelerin durma noktasına gelmesine rağmen bu büyüme oluyor. Küresel tarafta zayıflık olmasına rağmen oluyor ki, bu dönemde aynı anda bir takım ekonomik faktörlerde bozulma görmeye başlıyoruz. TL'de değer kaybı, enflasyonda artış ve büyüme. Peki, bu nasıl oluyor? İhracat ve yatırımın büyümeye katkısı azalıyor, bunun yerine tüketim ve kamu harcamaları ön plana geçmeye başlıyor. Şimdi dış borcumuza bakmamız gerekiyor. Burada büyüme var, belli bir tasarruf oranımız var. Bu tasarruflar bize finansman olarak dönüyor, büyümeyi finanse ediyor. Eğer tasarruflar yetmiyorsa ne yapıyoruz? Gidiyoruz dışarıdan borç alıyoruz. Yani yabancı tasarruflara da ihtiyaç duyuyoruz."

“Bu kadar parasal genişleme yapılırsa, bir yandan da kamu harcamalarıyla, vergi indirimleriyle büyüme desteklenirse, elbette ki bunun bir enflasyon bacağı olacak.”

“Enflasyonda 2004’den beri gördüğümüz en yüksek orandayız”

İmamoğluna’na göre iki dönem arasındaki fark bugünkü durumun nedenini de ortaya koyuyor. “2001 krizi öncesinde dış borcumuz milli gelirimizin %56’sı civarındaydı. Sonra biz o kamu maliyesini disiplin altına alınca, bu borç azalmaya başladı. Büyümemizin %7 olduğu dönemde biz dış borcumuzu azalttık ve %35’lere çektik; 2011 yılına kadar da %35’ler civarında kalmıştı. Sonrasındaysa %53,3’e geri döndü. Dolayısıyla iki dönem arasındaki en büyük fark bence bu. Bir dönem var, %7 büyüyorsunuz ama dış borcunuz azalıyor; verimlilikle, reformlarla büyüyorsunuz. İkinci bir dönem var. Reform yok, verimlilik artışı yok, tamamen dışarıdan borç alıyorsunuz, içeride bunu parasal yöntemlerle büyümeye dönüştürüyorsunuz. Yani kompozisyonda da değişiklik var. Eskiden yurt dışından kamu borçlanırdı. Şimdi bu büyüklük, özel sektör eliyle büyütülüyor. Kredi Garanti Fonu’nu düşünün; burada devlet hiçbir şeyin altına elini sokmuyor aslında. Devletin üzerinde çok fazla bir yük yok ama devlet sadece garanti veriyor. Peki, finansman nereden geliyor? Bankalar yurt dışından borç alıyor, yurt içinde bunu TL cinsinden küçük ölçekli firmalara dağıtıyor. Bir buçuk ay içerisinde iki yüz milyar lira kredi garanti fonundan piyasaya likidite sağladık. Aslında bu, bir nevi para basmaktı ama bunu parayı basarak yapıyorsunuz, yurt dışından borç alıp getiriyorsunuz. Peki, bunun maliyeti ne? Bu, önümüzdeki nesillerin ödemesi gereken, döviz cinsinden bir yükümlülük olarak, ekonomimizin önüne bir maliyet olarak geliyor. İkinci faktör enflasyon; yine %7 hızla büyüdüğümüz dönemde, çekirdek enflasyona baktığımız zaman aşağı yönlü bir trend görüyoruz. % 4’ün altına kadar inmesi söz konusu ama 2010’da hem büyüme modelinin, hem de bizim para politikalarımızın değişmesiyle enflasyonda yükselme eğilimi başlıyor. Şu anda yüzde 11.4 civarında bir çekirdek enflasyonumuz var ki, işte 2004’den beri gördüğümüz en yüksek oranlardan biri. Tamamen geriye dönmüş bir oran. Burada da çok şaşırtıcı bir şey yok. Bu kadar parasal genişleme yapılırsa, bir yandan da kamu harcamalarıyla, vergi indirimleriyle büyüme desteklenirse, elbette ki bunun bir enflasyon bacağı olacak. Diğer yandan da Merkez Bankası’nı biliyorsunuz. Enflasyon hedefimiz %5. Ancak Merkez Bankası bu enflasyon hedefine uygun bir para politikası belirlemiyor. Hükümetimizin büyüme iştahı da % 5 enflasyon hedefiyle örtüşmüyor. Dolayısıyla, hem büyüme hedefimizin enflasyon hedefiyle tutarlı olmaması, hem de Merkez Bankası’nın bu hedefe yönelik politika yapmaması sonucu maalesef enflasyon çift hanelere çıkmış durumda ve biz dünyada şu anda en yüksek enflasyona sahip ülkeler arasındayız.”

“Kırılgan beşli listesinden maalesef adımız bir türlü inmiyor”

İmamoğlu’nun anlattığına göre bir taraftan öyle bir döneme denk geldik ki, bütün dünyada enflasyon oranları düştü: “Gelişmiş ülkeler zaten enflasyon yaratamıyorlar. Onların ortalama enflasyonu % 2’dir, hedefleri ise %1-1,5 civarıdır. Gelişmekte olan ülkelerde enflasyon eskiden yüksekti ama şu anda Hindistan’da,

Bir dönem var, %7 büyüyorsunuz ama dış borcunuz azalıyor; verimlilikle, reformlarla büyüyorsunuz. İkinci bir dönem var. Reform yok, verimlilik artışı yok, tamamen dışarıdan borç alıyorsunuz, içeride bunu parasal yöntemlerle büyümeye dönüştürüyorsunuz. Yani kompozisyonda da değişiklik var.

Endonezya'da, Brezilya'da, Güney Afrika'da 3-4 civarında bir enflasyon var. Türkiye'de ise %10-11. Bu sebeple de aslında Türk Lirası son derece kötü fiyatlanıyor; kırılgan beşli listesinden maalesef adımız bir türlü inmiyor. Hem dış borcumuz yüksek, hem de enflasyon oranımız yüksek. İkinci bir fark ise doğrudan yatırımlar. Biliyorsunuz tasarruflarımız yetmiyor, bizim büyüme hızımız daha yüksek. Eskiden de yurt dışından yabancı fonlamaya ihtiyacımız vardı ama 2002-2007 döneminde bu, ağırlıklı olarak doğrudan yatırım şeklinde geliyordu. Baktığınız zaman, o zaman yıllık girişler 20 milyar Dolar'a filan yükselmişti. Sonraki ikinci bölümde ise, yani kriz sonrasındaki büyüme döneminde, maalesef bunların çok daha az oranda seyrettiğini görüyoruz. Gayrimenkulü çıkarttığınız zaman, turuncu olan barlar gayrimenkul harici doğrudan yatırımı gösteriyor. Örneğin 2016-2017'deki azalış trendini görüyorsunuz. 2017'de zaten 6,2 milyar Dolar'la gayrimenkul hariç yurt dışı yabancı doğrudan yatırım 2009 kriz seviyesinin bile altında. Dolayısıyla ikinci büyüme döneminde bu taraftan da fonlamayla doğrudan yatırım şekliyle değil de, sıcak para şeklinde bir fonlamaya tabi kalıyoruz. Bu dönemde özel sektör üzerinden bu borçlanma döndürülüyor. Burada bankacılık sektörünün tabii ki çok önemli bir rolü var. Türkiye'de finansallaşma dediğimiz şey, yani finansal derinliğin artması, bankacılık sektörü üzerinden gerçekleşti. Özellikle 2010 ve sonrasında, krizin ardından kredilerin milli gelire oranında % 60-65 civarına ulaşmış durumdayız. % 70'e çok yakınız. Daha fazla yukarılara, %100'lere çıktığınız zaman, finansal sistemi zorlarsınız."

“Makroekonomik istikrarı sağlamadan, uluslararası standartlarda hukuku sağlamadan, sermaye piyasalarını geliştirmek çok mümkün değil maalesef.”

“Sermaye piyasalarımız hala çok küçük”

İmamoğlu’nun bu tablo ile işaret ettiği nokta, Türkiye’deki kredi büyümesi:
“İlk dönemde o kadar yüksek bir kredi büyümesi yok. En azından kredi büyümesinin milli gelire oranı hala çok küçük.

İkinci dönem giderek yükseliyor ve artık limitlerine ulaşıyor; yani buradan bir 10 puan daha artırmak, öyle 20’den 30’a çıkmak gibi değil, çok daha maliyetli ve finansal istikrarı zorlayıcı bir nokta. O yüzden artık kredi büyümesiyle büyümenin de sonlarına geldik. Artık stabilize olması lazım. Bu kredi büyüklüğü, iyi bir büyüklük belki, yani milli gelire oranla kötü değil ama bunu da daha fazla yükseltmek ciddi bir risk taşıyor.

Bu da bize şunu söylüyor; eğer bir büyüme olacaksa, bunun finansmanı sermaye piyasalarıyla olması gerekir. Hala sermaye piyasalarımız çok küçük, borsa ve kota şirketlerimiz çok az.
Bunların piyasa değeri çok çok düşük. Özel sektörün tahvil ihraçları çok çok kısıtlı. Halbuki dünyada çok büyük bir pazar payı var. Ancak makroekonomik istikrarı sağlamadan, uluslararası standartlarda hukuku sağlamadan, sermaye piyasalarını geliştirmek çok mümkün değil maalesef.”

“Bazı sektörlerde finansal yük çok fazla”

İmamoğlu, 2001 krizinden sonra birinci reform alanımızın bankacılık sektörü üzerinden geliştiğini, ancak ikinci reform alanının sermaye piyasaları üzerinden olmak zorunda olduğunu söylüyor. Ancak bunun için de ciddi bir temele ihtiyaç var: “Artık biz düşük gelirli bir ülke değiliz. Orta gelirli bir ülkeyiz. O yüzden yapmamız gereken reformlar da daha zorlaştı. Ama bizi gerçekten yüksek gelir seviyesine taşıyacak reformları yapmak zorundayız. Bunu yapacak bir iktidara da ihtiyacımız var yeni dönemde. Erken seçimi düşünürken biraz bunları da beraberinde düşünmek gerekiyor. Bu finansallaşmanın tabii ki bir de maliyeti var. Ama sektörel olarak asimetrik bir durum var ortada. Bazı sektörlerin üzerinde finansal yük çok fazla. Kredi büyümesine baktığınız zaman, yani hangi sektörler üzerinden bu kredi büyümesinin olduğuna baktığımızda enerji sektörünü görüyoruz. Enerji sektörünün aldığı kredilerin yarattığı katma değere oranı % 180’lere varmış. Bu, çok sağlıklı bir oran değil. İmalat sektörü, şu an % 80’lerde. Burada %45-50 civarında, en düşük oranda hizmet sektörü var. Hizmetlerde, eğitimde, sağlıkta devletin payı çok büyük olduğu için, onlar biraz daha düşük duruyor ama hizmetlerin altını açtığımızda turizmde %90’lar civarında bir orandayız. Şu an en yüksek oran enerji sektöründe karşımıza çıkıyor. Belki orada da biraz finansal tarafa dikkat etmemiz gerekiyor. Malum, fiyatlama politikaları burada çok çok etkili. Burada özellikle bazı sektörlerde limitlere geldiğimizi de özellikle söylemek isterim. Tasarruflarımız yetmiyor denildiğinde, bunu en güzel gördüğümüz yer, kredi mevduat oranları. Türk Lirası cinsinden bankacılık sisteminde kredi mevduat oranı yüzde 150’ye çıkmış durumda. Döviz tevdiat hesaplarımız da var. O, yüzde 80’ler civarında ama toplamda ortalamada yüzde 125’in üzerinde kredi mevduat oranımız var. Yani bankalar mevduatın üzerinde bir kredi büyümesi yapmış durumdalar. Finansal istikrar, finansal kırılganlık deyince, bu oranların biraz aşağıya gelmesi gerekiyor. Yurt dışı kredi garanti fonunun biraz daha muhafazakâr, biraz daha yatırım ve ihracat odaklı kullanılmasını hükümetten defalarca rica ettik.

KOBİ’lerin de finansmana ihtiyacı var ama biraz yavaşlamak mevduat büyümesinin üzerinde bir kredi genişlemesine engel olabilir. Türkiye’de bankacılık sektörünün daha fazla finanse edecek bir gücü kalmamış gibi... Burada daha muhafazakâr gitmek gerekiyor. Risklerimiz var, iyi yönetmeliyiz derken, biraz bunlara işaret ediyoruz. Ve işte sermaye piyasalarına ihtiyaç da, bu limitlerden kaynaklanıyor.”

Burada, dünya ile olan ilişkiler önemli. Bazı gerçekler var. Biz ticaretimizin büyük bölümünü Avrupa Birliği ile yapıyoruz, ihracatımızın yarısı oraya zaten, ithalatımızın büyük bölümü oradan. Demek ki AB ülkeleriyle ilişkilerde zaten minimumu tutturmak zorundayız. Gümrük Birliği'nin revizyonu, son dönemlerdeki en önemli konulardan bir tanesi. Hizmet sektörünün önünü açmak, kamu ihalelerinin, prosedürlerinin standardizasyonu, bir takım anlaşmazlıkların çözülmesi, çok çok önemli.

"Piyasalarda kredibilite, güven sağlanmazsa, dolarizasyon devam edecek"

Türk Lirası'nın en fazla değer kaybeden para birimlerinden bir tanesi olduğuna da değinen İmamoğlu, bu tablonun sorgulanması gerektiğinin özellikle altını çiziyor: "Bu, büyüme politikasından kaynaklanan enflasyondaki yükselme ve bizim enflasyon hedefimizde başarıya ulaşamayışımızın bedelidir. Bu, bize ne olarak dönüyor? Enflasyon yüksek olunca faizlerimiz yüksek oluyor, vadelerimiz kısa oluyor, öngörülebilirlik azalıyor. Vade yüksekse, faiz yüksekse ne yapıyor özel sektör? Gidip döviz cinsinden borçlanıyor. Yatırım yapacaksanız, satın alma yapacaksınız doğal olarak TL cinsinden yapmak zor, dövize doğru yürüyorsunuz. Hane halkı ne yapıyor? Parası değer kaybediyor diye, mevduatını da Dolar cinsinden tutmaya çalışıyor. Belki yastık altına daha fazla altın, daha fazla Dolar koymaya başlıyor. O zaman ekonomik dolarizasyon başlıyor. Bu durumda bir kur riskinden bahsetmeye başlıyoruz. Yani bu bir spirale dönüyor aslında. Yüksek enflasyon Dolar talebini yaratıyor. Dolar talebi, kur riskini getiriyor. Kur riski yükseldikçe, Dolar'a daha çok talep artıyor ve olay bir spirale dönüşüyor. Bunu kırmanız için hükümetin ve Merkez Bankası'nın "Biz enflasyon hedeflerimizi başaracağız, ona göre para politikası uygulayacağız, ona göre maliye politikası uygulayacağız" diye çok güçlü bir mesaj vermesi gerekiyor. Bu niyet ortaya açıkça konmazsa, piyasalarda kredibilite, güven sağlanmazsa, dolarizasyon devam edecek."

Makroekonomik istikrarı sağlayacak politikalar

İmamoğlu, bu nedenle sürdürülebilir bir büyüme modelinin benimsenmesi gerektiğini söylüyor: "Bunun için en başta, piyasalara güven vermek gerekiyor. Bunun için de sıkı bir program gerekli. Bizim orta vadeli programlarımız eskiden çok sıkı takip edilirdi; sonra o güven bozuldu. Merkez Bankası'nın enflasyon raporları heyecanla beklenirdi. Maalesef o kırıldı. Enflasyon hedeflerimizin ciddiye alınması gerekiyor. Sermaye piyasalarını geliştirmemiz gerekiyor. Bunu yapmak için de hukuk sistemini iyi işleyen bir seviyeye taşımak lazım. "Peki, finansal açıdan biraz daha muhafazakâr olacaksak, dış borcu artırmayacaksak, enflasyonist politikalarla, geliştirmeci politikalarla büyümeyeceksek, büyüme nereden gelecek?" diye sorabilirsiniz. Ama biz bunu başardık. 2001'den sonraki dönemde enflasyonu artırmadan, dış borcu azaltarak, %7 büyüdük. Demek ki mümkün. Neyle, reformlarla mümkün. Parasal ve finansal geliştirmeyle değil, reformlarla büyüdük. Reform ajandasından herkes bıktı biliyorum ama biz bahsetmekten bıkmadık, bahsetmeye de devam edeceğiz. Burada, dünya ile olan ilişkiler önemli. Bazı gerçekler var. Biz ticaretimizin büyük bölümünü Avrupa Birliği ile yapıyoruz, ihracatımızın yarısı oraya zaten, ithalatımızın büyük bölümü oradan. Demek ki AB ülkeleriyle ilişkilerde zaten minimumu tutturmak zorundayız. Gümrük Birliği'nin revizyonu, son dönemlerdeki en önemli konulardan bir tanesi. Hizmet sektörünün önünü açmak, kamu ihalelerinin, prosedürlerinin standardizasyonu, bir takım anlaşmazlıkların çözülmesi, çok çok önemli. Öyleyse AB ile ilişkileri geliştirmek şart. Avrupa Konseyi'nin raporu açıklandı zaten. İlerlemeye ihtiyacımız var."

Hem AB, hem İpek Yolu'nun diğer ucu

İmamoğlu, Batıyla yakınlaşmanın önemli olduğunu ama ayın zamanda ekonomik büyüklük ve nüfus olarak Afrika ve Asya'nın geliştiğini, dolayısıyla Türkiye'nin bu treni de kaçıramaması gerektiğini vurguluyor. Ona göre bu ikisi birbirine karşıt şeyler değil: "Zaten Çin'e, Körfez ülkelerine gittiğimizde, konuştuğumuzda, Gümrük Birliği içerisindeki bir Türkiye'nin imajı onlarda bambaşka. İşte İpek Yolu'ndan bahsediyoruz. İpek Yolu Türkiye'de bitmeyecek, oradan Avrupa'ya da uzanacak. Dolayısıyla Avrupa Birliği ile ne kadar güçlü ilişkilerimiz varsa, o İpek Yolu'nun öbür ucuyla da o kadar güçlü ilişkilerimiz oluşuyor aslında. O yüzden orada da bütünlüğü sağlamak ve mevcut ilişkilerimizi geliştirmek zorundayız."

Hangi reformlar?

Peki, bu bağlamda hangi reformlara ihtiyaç var? İmamoğlu, söze Küresel Rekabet Endeksi verileriyle başlıyor: "Dünya Ekonomik Forumu'nun yayınladığı karne, bizim nerede olduğumuzu da, nerelerde daha fazla şeye ihtiyacımız olduğunu da çok güzel gösteriyor. Pazar büyüklüğü açısından 17. Sıradayız, gayet iyi. Ürün piyasası verimliliğinde 52. sıradayız. İhracatta ise 97. İhracatımızın milli gelire oranı

ve ithalatın milli gelire oranında da 100'lerdeyiz. Hem daha fazla ihracat, hem daha fazla ithalat, yani daha fazla dışarıya açılmaya ihtiyacımız var. Pazar ürün piyasası verimliliğinde fena değiliz ama vergi politikasının yatırım ortamına etkisinde 73. sıradayız. O kadar iyi bir durumda değiliz. Makroekonomik ortamda yine 54. sıradayız ama kamu borcu oranı çok iyi, 27. sıradayız. Enflasyon oranında 144 ülke içinde 121. sıradayız. İş yapma gelişmişliğinde yine 65. sıradayız. Rekabetle mukayeseli üstünlük dediğimiz bir şey var. Bu, ticaretteki rekabet gücünüzü de gösterir. Burada 106. Sıradayız. Bilimsel araştırma kurumlarının kalitesinde ise 103. sıradayız. Yargı bağımsızlığında 107. sıradayız. Kamu düzenlemelerine karşı, mesela özel sektörün gidip de mahkemede hakkını araması açısından 117. sıradayız. İşgücü piyasasında da 126. Burada hem kadın istihdamına katılım, hem de işgücüne katılım oranında çok gerideyiz.

Biliyorsunuz hala beklediğimiz reformlar var. Tabii seçim ortamında işgücü piyasasında reform yapmak kolay değil. Ancak Macron bile yaptı, Türkiye de yapabilir diye düşünüyorum. Bizim için reform ajandasında en önemli iki başlık, hukuk ve eğitim. Sonra tabii vergi reformu. KDV'nin iade yasasının son dakikada çekilmiş olması çok üzücüydü. Bizi çok heyecanlandıran bir reformdu, umarız tekrar gündeme gelir. Vergi usul kanunu ve gelir vergisi üzerinde çalışmalar var ama şimdi seçim takvimine girdiğimiz için maalesef onlarda da biraz gecikmeler olacak. İşgücü piyasasında esnek çalışma modellerine çok ihtiyacımız var. Kıdem tazminatı reformu için bir plan program var ama bir türlü konulamıyor yürürlüğe. Sermaye piyasasının geliştirilmesi önemli. Yani özellikle bu alanlarda ikinci bir reform sayfası açabilirse Türkiye, yeni bir büyüme hikâyesi elde edebilir."

"Talep yönlü politika ve paketlerle büyüdük ama çok riskli"

İmamoğlu'na göre son dönemde sürekli talep yönlü politikalarla, paketlerle büyümeyi gerçekleştirdik ama bunun sürdürebilirliği çok riskli ve sorgulanması gereken bir şey: "Bunun devam etmemesi gerektiğine, ettirilirse risklerin artacağını düşünüyoruz. Diğer yandan umarım dünyadaki korumacı eğilime biz de kapılmayız; çünkü, korumacı olmamız ekonomimiz için eninde sonunda zarar getirecektir. Bizim daha çok diplomatik yollarla, karşılıklı diyalogla bunları aşmamız gerekir diye düşünüyorum."

SORULAR VE CEVAPLAR

Azımsanmayacak kadar çok sayıda genç insan felaket senaryolarına prim veriyor. Erken seçimden sonra kambiyo kısıtlanabilir mi? Servet vergileri gelebilir mi? Bu konuda biraz iddialı spekülasyon yapabilir miyiz?

Zümrüt İmamoğlu: Burada belki kur artışlarının yarattığı baskı olabilir. Elimizdeki veriler biraz daha muhafazakâr bir büyüme modeline geçmemiz gerektiğini söylüyor. Seçimin erkene alınmasının ne gibi olumlu bir tarafı olabilir? Yeni seçilen iktidarın artık önünde bir 5 sene olmuş olacak. O beş senede reformları yapmak için de zamanı olacak. Öbür taraftan biraz daha olumsuz senaryolar da var. Erken seçime gidilecek kadar durum kötüyse, acaba durumu kurtaramaz mıyız? Finansal genişleme devam ederse, riskler artarsa, özellikle dış borç üzerinden, şirketlerin döviz yükümlülükleri üzerinden kurlarda artış devam ederse, acaba Türkiye'nin borcunu ödeyememe gibi bir durumu olur mu? Böyle olursa dövize ihtiyaç doğar mı? Çünkü dış borç malum, bir sene içerisinde 200 milyar Dolar'a yakın bir borcu geri ödememiz gerekiyor. Şimdi hangi senaryo olur, bunu söylemek zor. Aslında bu riski doğru politikalarla yönetseydik, öyle bir duruma sebebiyet verecek durumda değiliz. O noktada değiliz. En iyi olan taraf bu. Evet riskler var ama bunların büyümemesi için ne yapmamız gerektiği çok açık. Ve bu doğru politikaları uygularsak, oralara gitmeyiz. Bütün iş, o politikalar uygulanacak mı, uygulanmayacak mı? Bence şu anki iktidarın da buna yönelik mesajlar vermesi gerekecek. Ve bunları gördüğümüzde bu soru daha netleşecek.

Ekonomi teorisinde faizleri düşürmek için alternatif bakış açısı var mıdır?

Zümrüt İmamoğlu: Aslında Türkiye'de de siyasetçilerin de dile getirdiği maliyet kanalı teorisi var. Evet, gerçekten de yüksek faizler firmalar için finansman maliyetlerini yükselterek bir maliyet unsuru olur. Bu, fiyatlara yansır mı, yansımaz mı? Bir miktar yansıyabilir ama öbür taraftan da talep kanalı var daha ağırlıklı olan. Ağır basan nedir o düşük faiz ortamında? Finansman maliyetleri ucuz olduğu için talep artar. Siz ülkenizin potansiyel büyümesinin üstüne çıkacak şekilde faizleri indirdiyseniz, bu fiyatların da giderek artmasına ve enflasyona sebep olur. Şimdi Türkiye'de hangisi daha baskın? Daha doğrusu dünyanın talep tarafının hep daha baskın olduğunu biz ampirik çalışmalardan görüyoruz. Verilere baktığınızda hangi kanal daha fazla işliyor diye baktığımızda, talep kanalı daha baskın, dolayısıyla fiyatlar üzerinde faizi düşürdüğünüzde enflasyonun arttığını görüyoruz. Kur artışları da bizde ithalat üzerinden bir maliyet oluşturuyor ve enflasyona sebep oluyor. Faiz politikası burada da önemli, çünkü siz faizleri düşük tuttuğunuzda paranız değer kaybediyor, kurlar yükseliyor, buradan da enflasyon dağına artı bir maliyet geliyor. O yüzden Türkiye'de faizler düştüğünde enflasyonun yükseldiğini görüyoruz. Peki, enflasyonu çözmenin tek yolu faiz yükseltmek midir? Hayır; büyüme politikanızı, mali politikanızı da buna göre ayarlamanız gerekiyor. Hem para politikasını, faizleri buna göre ayarlayacaksınız, hem de mali politikayı ayarlayacaksınız. Örneğin geçen sene Merkez Bankası 3-4 ayda 400 baz puan faiz artırdı. Nisan ayına geldiğimizde de, yaklaşık 400 baz faizler artmıştı ama ne oldu? Aynı anda kredi garanti fonu ortaya çıktı. Merkez Bankası'nın piyasaya vermediği likiditeyi, aslında hükümetin mali açıdan verdiği garantilerle bankacılık sektörü sağladı. Öyle olunca, o faiz artırımı maalesef işe yaramadı. O yüzden iki politikanın koordineli gitmesi gerekiyor. Şimdi büyümemizi 7-8 yapmaya ihtiyacımız var mı? Potansiyel büyümemiz %5 ise yok. Çünkü bu kısa vadede riskleri artıran bir politika oluyor. Potansiyel büyümeyi artırmak için de reforma ihtiyacınız oluyor. Yani 7-8 potansiyel büyüme istiyorsak, yapmamız gereken faizleri düşürmek değil, reformları yapmak. Enflasyonu düşürmek istiyorsak da, faiz politikasının yönü, Türkiye için özellikle sıkı para politikasından geçiyor.

Makroekonomik göstergeleri anlattınız. Burada herkesin iktisadi işletmesi var. İktisadi işletmenin üretim veya alım-satım yapılan bir teknik yönü var, bir de finans yönü var. Seçim döneminde işletmelere işin finans yönünü görebilmesi açısından ne önerirsiniz?

Zümrüt İmamoğlu: Birçok bilançoda, herhalde döviz cinsinden bir borç vardır diye tahmin ediyorum. Gelirlerin bir kısmı TL cinsindendir. Dolayısıyla bu dönemde hedge'lerle çalışmak çok önemli, kendinizi kur riskine karşı korumak çok çok önemli. Aslında bu konuda bir düzenleme de çıkıyor, Merkez Bankası hazırlık yapıyor. 2 Mayıs'ta da bir kısmı yürürlüğe girecek. Zaten profesyonel olarak bu kur riskini nasıl yönetirsiniz? Bir nakit akışına bağlı hedge'ler vardır, bir de stoklarınızla, yani doğal hedge dediğimiz, hemen sattığınızda dövize dönüşebilecekleriniz vardır. Eğer bunlar sizin risklerinizi tam olarak karşılamıyorsa, bir de üstüne gidip, profesyonel araçları kullanmanız gerekir. Bankacılık sektörü üzerinden bunlar yavaş yavaş kullanılmaya başlanıyor. Şu ortamda eğer kurlar böyle gidiyorsa, son 3 yıldaki gelişmeyi de görüyorsanız, kendinizi kur riskine karşı korumanız gerekir. Bilançonuz için bence en önemli şey, burada bu. Doğal hedge'lere ve nakit akışı hedge'lerine, hedge wall hedge dediğimiz hedge'lere bir bakmak lazım. Pek çok büyük şirkette bunlara bakıldığını biliyorum. Onların ne kadar riskinizi kapattığına bakmanız lazım. Geri kalanları da bir noktada hedge etmek lazım. En azından kısa vadede en basitinden faiz ödemelerinizi hedge edebilirsiniz. Bütün ana paranızı hedge etmek çok maliyetli olabilir ama hiç değilse kısa vadede ödemelerinizi hedge ederek kendinizi bu gibi dönemlerde biraz daha garanti altına alabilirsiniz.

İşler daha kötüye gidebilir mi? Çünkü amaç her halükarda seçimi kazanmak. Burada bir senaryonuz var mı? Örneğin şu anda vergi dairesine borç ödemek için gidenlere "ödemeyin af gelecek" deniliyor…

Zümrüt İmamoğlu: Popülist yaklaşımlar olacaktır doğru. Seçim dönemlerinde oluyor. Son yıllarda biz de bunu çok açık bir şekilde gördük. Erken seçim ilan edildiğinde piyasanın olumlu fiyatlaması var. Onun bir sebebi de, bir buçuk yıl boyunca popülist politika göreceğimize, 60 günde görelim mantığı. Hiç değilse büyüklüğü çok yüksek olmaz gibi bir fiyatlama bu. Bu mantıklı bir beklenti ama dediğim gibi referandum öncesinde kalibrasyon uygulaması ciddi anlamda ekonomik dengeleri farklılaştıran bir uygulamaydı. Aslında %28'lerde oldukça düşük bir kamu borcumuz var. Yani bütün mesele birazcık kamu harcamalarını artırmak, biraz bütçe açığını artırmaksa, bu beni iktisatçı olarak çok fazla endişelendirmez. Çünkü orada birazcık alan var ama dediğim gibi kredi büyümesi, dış borç, döviz yükümlülüklerinin artması, bunlar daha tehlikeli.

MİSTRAL
CARRERA®
Fitness & SPA
Swimming
is my
therapy
Fitness Alanları
Yüzme Havuzu
Özel Stüdyolar
Carrera PT Alanları
Tırmanma Duvarı
Basketbol Sahası
Sauna ve Buhar Odaları
Masaj ve Cilt Bakım
Dinlenme Alanları
Kids Club
Vitamin Bar
Mini Futbol Sahası
Padel Tenis Sahası
444 22 17
www.carreramistral.com

T.C. Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı
Yönetim Kurulu Başkanı

Arda Ermut:

"Türkiye yerlileştirme çalışmalarını bir yatırım ekosistemi oluşturarak, şeffaf, dışa açık, rekabetçi bir ortam sağlayarak, güçlü destekler vererek ve ülkede bilgi ve teknoloji yoğun üretimi destekleyerek gerçekleştiriyor."

Deniz Çaba

Türkiye ekonomisinin ivme kazanması için yıllardır üretim ekonomisine geçilmesi gerektiği konuşuluyor. Buna bağlı olarak iç ve dış yatırımların, dolayısıyla üretimin artması tasarlanıyor. Bu kapsamda "Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un çıkması ve "Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu"nun (YOİKK) kurulması önemli. Yatırım için önce iyileştirilmiş bir ortama ihtiyaç var. Peki, bu hamleler ekonomik yansımaları ne olur? T.C. Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Yönetim Kurulu Başkanı Arda Ermut ile konuştuk.

"Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un çıkması çerçevesinde bürokratik engellerin aşılmasına dönük yeni bir sistem oluşturuldu. Bu yasa, yerli ve yabancı yatırımcı için temelde ne anlama geliyor, özellikle hangi sorunları ortadan kaldırıyor? Ve bu kanun çerçevesinde öngörülen yatırım artışı nedir?

Türkiye dünya iş yapma kolaylığı endekslerinde yükselmek için çabalarını sürdürüyor. Daha önce yapılan reform ve teşvik politikalarına ek bir adım olarak, "Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" 10 Mart 2018 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Türkiye'deki yatırım ortamını iyileştirmeyi amaçlayan reform paketi, şirket kuruluşu için gereken işlem sayısının ve süresinin azaltılması, gayrimenkul sektöründe yapı ruhsatları ve tapu işlemleri gibi bürokratik işlemlerin kolaylaştırılması, dış ticaret işlemlerine ilişkin çeşitli maliyetlerin azaltılması ve böylece ticaretin kolaylaştırması, telekom hizmetlerinde altyapı izinlerinin alınması için prosedürlerin azaltılması ve KOBİ'lerin finansmana erişimini kolaylaştırmak gibi alanlara odaklanıyor.

Paketin önemli bir maddesi, Türkiye'de şirket kurmak için gereken işlemlerin azaltılmasını sağlıyor. Ticaret Sicil Müdürlükleri, şirket kuruluşu için "tek durak" haline gelecek ve yatırımcılar tek bir kurumda ve başka bir aracıya ihtiyaç duymadan tüm şirket kurma işlemlerini halledebilecekler.

“Enerji ve savunma sanayi gibi sektörlerin yanı sıra, Yerlileştirme Yürütme Kurulu önümüzdeki dönemde kimya ve ilaç sanayi, yarı iletken ürünler, makina tesisat, motorlu kara taşıtları, raylı sistemler, gıda ve bilişim gibi alanları da önceliklendirerek yerlileştirme konusunda hızla yol kat etmeyi amaçlıyor. Dolayısıyla Türkiye tasarrufları artırarak ve yerlileştirme çabalarıyla cari açık sorununu çözecek ve ülkeyi güçlü bir şekilde konumlandıracak adımlar atmaya devam etmektedir.”

Gayrimenkul sektöründe, tapu dairesi, vergi dairesi ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) gibi çeşitli kurumlardaki işlemlerin birbirine bağlanması için yeni bir online platform oluşturulacak, böylece birden fazla kurumdaki prosedür tek platforma indirgenmiş olacak.

Mevzuattaki değişiklikler, girişimciler ve yatırımcılar tarafından memnuniyetle karşılandı. Yeni yasa sadece bürokrasiyi azaltmakla kalmıyor, aynı zamanda yapılan harcamalarda kayda değer bir azalmayı beraberinde getiriyor, böylece tüm iş dünyası için bir motivasyon kaynağı olarak ortaya çıkıyor.

Yatırım ortamının iyileştirilmesiyle ilgili pek çok çalışma yapılıyor. Örneğin Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK) kuruldu. Bu kapsamda 2018 ve 2019 hedeflerinden söz edebilir miyiz? Bu çaba, ekonomiye nasıl bir ivme katacaktır?

İlk sorunuz kapsamındaki reformlar YOİKK (Kurul) tarafından hayata geçirilen reformlar. YOİKK üç farklı düzeydeki kurul ve komitelerden oluşuyor. En tepede Bakanlar düzeyinde toplanan Kurul, onun altında Müsteşarlar düzeyinde toplanan Yönlendirme Komitesi, onun da altında tematik teknik komiteler var. Ajans olarak biz müsteşarlar seviyesindeki yönlendirme komitesine üyeyiz. Eylem planlarında bazen sorumlu kuruluş bazen ilgili kuruluş olarak yer alıyoruz ve katkı veriyoruz.

İlk sorunuzdaki reformlar aslında daha çok Dünya Bankası’nın İş Yapma Kolaylığı Endeksi’nde Türkiye’yi daha üst sıralara taşımak amacıyla da yapılmış reformlar. Kurul’un bundan bağımsız olarak çok farklı alanlarda reform çalışmaları devam ediyor. 2018 ve 2019’da bu minvalde reformlar hayata geçirilecek. Türkiye’de hayata geçirilen reformların temel amacı iktisadi faaliyeti hızlandırmak, kolaylaştırmak ve böylece sürdürülebilir ve yüksek büyüme elde etmektir. Her yıl 1 milyondan fazla kişiye istihdam sağlaması gereken Türkiye’nin en az yüzde 6 büyümesi gerekiyor. Dolayısıyla YOİKK hayata geçirdiği reformlar ile Türkiye’nin ekonomik kalkınmasına katkı sağlamaya devam edecektir.

Sanayinin ithal bağımlılığını azaltmak ve rekabet gücünü artırmak üzere kurulan Yerlileştirme Yürütme Kurulu da önemli. Orta-yüksek ve yüksek teknolojili ürünlerin sanayi ve ihracat içindeki payının artırılması hedefleniyor. Özellikle üretim ekonomisi adına bu kurulun önemini nasıl açabiliriz?

Türkiye 2001 yılından beri cari fazla vermeyen bir ülke. Bir anlamda son 17 yıldır dışa bağımlı bir ekonomimiz var. Üstelik yüksek büyüme oranları elde etmemize rağmen, her bir birim büyüme için katlandığımız cari açık rakamı gün geçtikçe artıyor.

Türkiye bu sorunu aşmak için bir dizi önlem alıyor. Bunların başında yerlileştirme geliyor. Hükümetimiz özellikle ülkedeki uluslararası yatırımların kaldıraç olarak kullanılıp, yerelde üretilemeyen ürünlerin Türkiye'de üretilmesine yönelik projelerinin geliştirilmesine destek veriyor. Ayrıca, dışa bağımlı olduğumuz ve "ara malı" ithalatı yüksek olan sektörlerde, uluslararası firmaların ülkemize çekilerek dış ticaret açığının azaltılması ve yerelde katma değer artışının sağlanması için çalışmalar yapılıyor. Mesela, enerji sektöründe 10 yıl öncesinde çok yüksek dışa bağımlılık vardı, ama atılan adımlar sayesinde 5-10 yıl sonra sektördeki yerlileştirme oranı yüzde 65'lerin üzerine çıkabilecek. Savunma sanayiinde bu başarıldı. Türkiye artık kendi savunma araçlarını üretebilen ve hatta ihraç eden bir ülke konumuna geldi. Diğer birçok sektörde de yerlileştirme süreci devam ediyor.

Türkiye yerlileştirme çalışmalarını bir yatırım ekosistemi oluşturarak, şeffaf, dışa açık, rekabetçi bir ortam sağlayarak, güçlü destekler vererek ve ülkede bilgi ve teknoloji yoğun üretimi destekleyerek gerçekleştiriyor.

Yerlileştirme stratejilerinin son örneği Ocak 2018'de Resmi Gazete'de yayınlanan Başbakanlık genelgesi ile kurulan Yerlileştirme Yürütme Kurulu oldu. Ekonomiden sorumlu Başbakan Yardımcısı başkanlığında Bilim,Sanayi ve Teknoloji, Ekonomi, Gümrük ve Ticaret, Kalkınma, ve Maliye Bakanlarının katılımı ile oluşturulan kurulun sekreterya hizmetlerini Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlı Sanayi Genel Müdürlüğü yürütüyor. Kurulun kuruluş amacı yerlileştirme konusunda bir ortak aklın oluşturulması, iç sanayinin uluslararası pazarlara entegre olmasının sağlanması, ve orta-yüksek/yüksek teknolojili ürünlerin sanayi ve ihracatımız içindeki payının artırılması olarak sıralanabilir. Türkiye'nin özellikle imalat sanayinde dışa bağımlılığını azaltacak ve ithal girdi bağımlılığını en aza indirecek çalışmalar yapacak olan Kurul ilk toplantısını Mart ayının ortasında gerçekleştirdi. Ekonomi ile ilgili bütün bakanların bir arada olduğu toplantılara sektörüne göre ilgili bakanlar ve kurumlar davet ediliyor. İlk toplantıda yaklaşık 20 milyar dolar ithalata denk gelen 43 ürün belirlenerek, kısa vadede, önümüzdeki bir yıl içinde, bunların hızlı bir şekilde yerlileştirilmesi amacıyla çalışmalara başlandı.

Enerji ve savunma sanayi gibi sektörlerin yanı sıra, Yerlileştirme Yürütme Kurulu önümüzdeki dönemde kimya ve ilaç sanayi, yarı iletken ürünler, makina tesisat, motorlu kara taşıtları, raylı sistemler, gıda ve bilişim gibi alanları da önceliklendirerek yerlileştirme konusunda hızla yol kat etmeyi amaçlıyor. Dolayısıyla Türkiye tasarrufları artırarak ve yerlileştirme çabalarıyla cari açık sorununu çözecek ve ülkeyi güçlü bir şekilde konumlandıracak adımlar atmaya devam etmektedir.

Üretim ekonomisine geçiş önerileri konuşuluyor. Türkiye'nin bu bağlamda yakın vadeli hedefleri konusunda ne düşünüyorsunuz?

Türkiye'nin hedeflerine ulaşması ve değer zincirinde üst sıralara çıkabilmesi için katma değeri yüksek ve teknoloji yoğun bir üretim modeli oluşturması gerekiyor. Bu yüzden, Ar-Ge, inovasyon, tasarım, ürün geliştirme gibi konular öncelikli hedeflerimiz. Az önce değindiğim Yerlileştirme Yürütme Kurulu bu ürün geliştirme çabalarının bir örneği. Aynı şekilde, 2016'nın başında önemli bir Ar-Ge reformu yaptık. Yüksek katma değerli üretimin en önemli bileşeni tasarım ve bu reformla ilk defa tasarıma desteği getirdik. Benzer şekilde, 2017 yılı başında yeni bir Sınai Mülkiyet Kanunu çıkardık ve Ar-Ge, patent, inovasyon gibi çalışmaların aynı zamanda bir yasal çerçeve ile korunmasını sağladık.

Ayrıca, geçtiğimiz Mart ayı içerisinde devrim niteliğinde bir reform yaptık. 2002'den önce bürokratik süreci neredeyse 30 gün süren ve daha önce 6,5 güne indirdiğimiz şirket kurma süresini şimdi birkaç saate indirmiş bulunuyoruz. Ticaret sicil müdürlükleri tek başvuru noktası olarak tüm süreci yönetmeye yetkili hale geldi. Böylece, maliye, noter, SGK veya başka bir yere gitmeden tek noktadan şirket kurma işlemleri yarım gün gibi kısa bir sürede halledilebiliyor.

Geçtiğimiz günlerde ise, bugüne kadarki en kapsamlı teşvik sisteminin, yani projebazlı teşvik sisteminin detayları Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından açıklandı. 19 adet şirketin 23 projesine toplam 135 milyar TL teşvik sağlandı. Bu projeler yüksek ve orta-yüksek teknoloji gerektiren ürünlerin Türkiye'de üretilmesine yönelik projeler ve çoğu uluslararası ortaklı projeler. Yani bir anlamda bu proje kapsamındaki şirketler Ar-Ge ve inovasyona daha çok yatırım yaparak daha çok kar ve daha çok tasarruf edebilecekler.

Ar-Ge uzun vadeli bir süreç ve belki zor dönemlerde ilk vazgeçilecek alanlardan birisi. Ama şunu ifade etmek istiyorum, Türkiye'de Ar-Ge'ye yapılan her 1 liralık yatırım, 2 liralık teşvik olarak geri dönüyor. Ar-Ge personelinin maaşına kadar şirketlere teşvik veriliyor. Dolayısıyla, bu çok önemli bir alan ve hükümetimizin en güçlü desteği verdiği alanlardan birisi.

Çünkü Türkiye, katma değer zincirinde daha üstlerde yer alan ürünleri üretimek için Ar-Ge yatırımlarının öneminin farkında.

Hem yatırım ortamının iyileştirilmesi, hem de sanayinin rekabet gücünü artırmak üzere yapılan hamleler ölçüsünde düşündüğünüzde 2018 yıl sonu hedeflerine dair nasıl bir tablo ortaya çıkıyor?

Türkiye 2017 yılında yüzde 7,4 ile en hızlı büyüyen G20 ekonomisi olmuştur. Türkiye ekonomisi her zamankinden daha güçlü bir durumdadır ve Türkiye'nin geleceği parlaktır, çünkü her koşulda reformlar yapan, teşvikler sunan, önceliklerini doğru saptamış bir hükümet, siyasi istikrar, bununla birlikte yaş ortalaması 32 olan genç bir nüfus var. Son zamanlarda, yüksek büyümenin kaynağı olan yüksek talebin yüksek enflsayon gibi bazı sonuçları olacağı, dolayısıyla talebi kısma, ekonomiyi soğutma, böylece enflasyonu düşürme gibi bazı görüşler mevcut. Bunun aksine Türkiye üretimi ve verimliliği artırarak ekonomisini büyütmeye devam edecektir.

2018 yıl sonunda orta vadeli programdaki büyüme hedefinin üzerinde bir büyüme

Temmuz 2017'de LM Wind Power şirketinin Bergama OSB'deki rüzgar türbin kanadı üretim tesisinin açılışı yapıldı.

yakalayacağımızı öngörüyoruz. Yerlileştirme çabalarıyla Türkiye ithalatını azaltıp ihracatını artırarak cari açığını düşürecek ve doğrudan yabancı yatırımlarını artıracaktır. Reel kurun seviyesi ve küresel büyümenin mal ihracatını desteklemesi, turizmde toparlanmanın sürmesi ve altın ithalatının yavaşlaması ile 2018 yılında net ihracatın büyümeye katkısının artarak devam edeceğini öngörüyoruz. Aynı zamanda, Haziran ayında yapılacak erken seçim ile belirsizlik algısındaki olumlu seyir, kapasite kullanım oranlarının yüksek seyrini koruması ve makina teçhizat yatırımlarına sağlanan KDV indirimi gibi teşvikler ile birlikte 2018 yılında yatırımların artacağını öngörüyoruz.

Son olarak Ege Bölgesi'ndeki yatırım ortamının ve bölgeye yeni yatırım çekilmesinin koşullarını da bu bağlamda değerlendirmek mümkün mü?
Ege Bölgesi Türkiye için çok önemli bir bölge. Yatırım anlamında da bizim çok önem verdiğimiz bir bölge. Özellikle İzmir, Manisa gibi şehirlerimiz bizim sürekli ziyaret ettiğimiz, yatırımcı toplantıları organize ettiğimiz bölgeler. Sadece İzmir Türkiye'deki sanayi üretiminin yüzde 9,3'ünü ve istihdamın yüzde 6'sını gerçekleştiriyor. Bölge turizm, enerji ve ulaştırma sektörlerinde öne çıkıyor. Sadece İzmir'e her yıl gelen turist sayısı 1,8 milyon. 25 milyon yolcu kapasiteli İzmir Uluslararası Havalimanı'na 28 ülkeden ve 70 destinasyondan direk uçuşlar mevcut. İnşa edilen otoyollar sayesinde İstanbul'dan ve Çanakkale'den İzmir'e ulaşım süreleri ciddi oranda kısalıyor. Alsancak, Aliağa ve Çeşme limanlarının yanı sıra Çandarlı Limanı, tamamlandığında, dünyanın en büyük 10 limanından birisi olacak. Organize sanayi bölgeleri, serbest bölgeleri ve teknoparkları ile Ege Bölgesi uluslararası yatırımcılara cazip fırsatlar sunuyor. Biz de Ajans olarak yatırımcıları bölgede yatırım yapmaya teşvik ediyoruz. Yatırım süreçlerinde her türlü yardımı sağlamaya gayret gösteriyoruz.

Temmuz 2017'de GE'nin iştiraki olan LM Wind Power şirketinin Bergama OSB'deki rüzgar türbin kanadı üretim tesisinin açılışını gerçekleştirdik. Eylül 2017'de Avusturya'lı Hamburger Containerboard şirketinin Kütahya'daki kağıt fabrikasının basın lansmanını gerçekleştirdik. 2020'de tamamlanması öngörülen fabrika ilk etapta 500 kişiye istihdam sağlayacak. Son olarak, geçtiğimiz Şubat ayında Mitsubishi Electric firmasının Manisa OSB'deki soğutma ekipmanları fabrikasının açılışını gerçekleştirdik.

Enercon, LM, TPI, IBM, JTI, SunChemical, Philip Morris, BAT, AkzoNobel gibi uluslararası şirketlerin bölgede yatırımları bulunuyor. Özellikle rüzgar enerjisi alanında bölgedeki koşullar yatırım için oldukça elverişli. Bununla birlikte Ege Bölgesi, turizm, kimya, bilgi ve iletişim teknolojileri, gıda, tarım, havacılık ve savunma sanayi ve biyoteknoloji gibi sektörlerde yatırımcılara cazip fırsatlar sunuyor. Biz de Ajans olarak bölgeye her türlü desteği vermeye her zaman hazırız.

MÖVENPICK
HOTEL IZMIR

Lavanta mucizesi

Coral Sağlık Kulübü'nde lavantanın mucizevi etkileriyle kendinizi şımartın.

Lavanta taneleri ve Himalaya tuzu ile yapılan peeling işleminin ardından nemlendirici özel yağlarla uygulanan masaj ile enerji dolacak, günün tüm stresini geride bırakacaksınız.
45 dk vücut tuzları ile peeling+nemlendirme : 240 TL
30 dk vücut tuzları ile peeling+60 dk masaj : 320 TL

Mövenpick Hotel Izmir
Cumhuriyet Blv. No:138 I 35210 I Pasaport I İzmir I Türkiye
Tel 0 232 488 14 14 I Faks 0 232 484 80 70
hotel.izmir@movenpick.com
movenpick.com/izmir

movenpick.com

2018 yaz turizmi, beklentilere cevap verecek mi?

Yaşanan siyasi ve ekonomik olaylar nedeniyle son iki yılda yabancı turist ve buna bağlı olarak büyük oranda gelir kaybı yaşayan Türkiye, 2018 yılında daha umutlu. Başta Rusya ve Avrupa ülkeleri olmak üzere ülkeye gelen yabancı turist sayısında bir artış beklenirken ekonomiye büyük bir katkı sağlayan turizm sektöründe değiştirilmesi gereken pek çok nokta da göze çarpıyor.

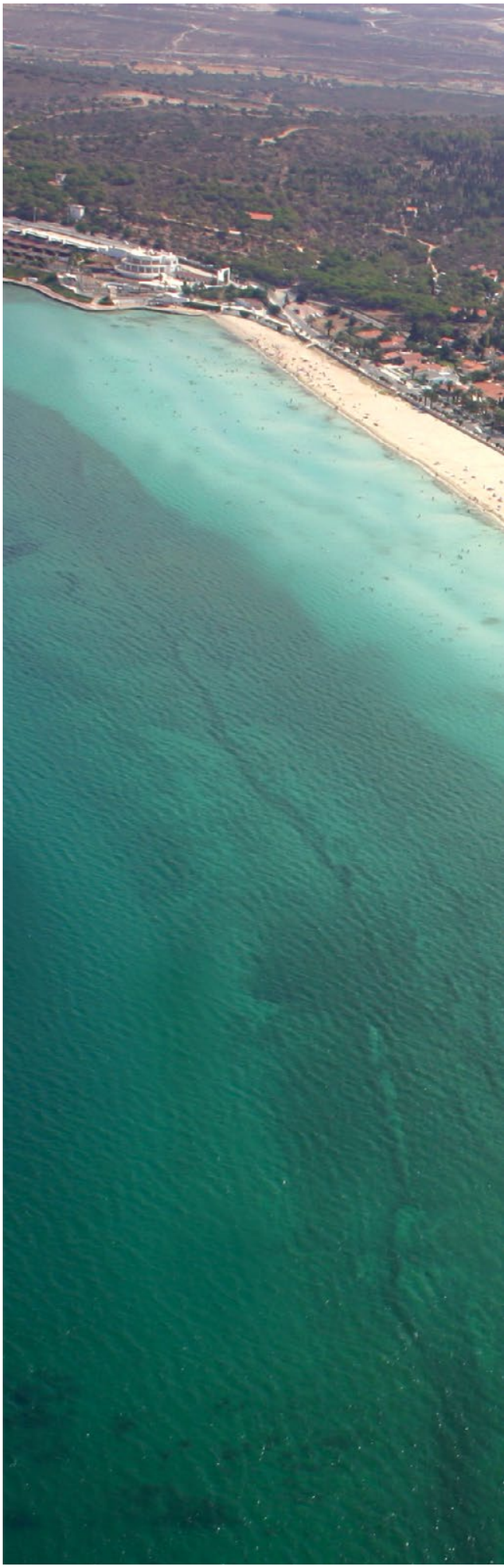

Ülke ekonomisinin en önemli gelir kaynaklarından turizm konusunda büyük atılımlar yapmayı amaçlayan Türkiye'de geride kalan son iki yılın turizm gelirlerindeki açıkların kapatılması hedefleniyor. Peki, siyasi krizler ve ülke içinde yaşanan terör saldırıları nedeniyle geçen yıl 11 milyon turist ve sekiz milyar dolar gelir kaybeden Türkiye, 2018'de kaybettiği Avrupalı turisti yeniden kazanacak mı?

Kültür ve Turizm Bakanı Numan Kurtulmuş, 2018 yılı içinde 6 milyonu Rusya'dan, 5 milyonu Almanya'dan olmak üzere ülkemize 38 milyon turist geleceğini açıklarken turizm sektörü temsilcileri de özellikle Rusya pazarında yaşanan daralmanın geçen yıl ortadan kalktığını ve bu yıl Avrupa ülkelerinden de aynı etkiyi alacaklarını söylüyor.

Çeşme Turistik Otelciler Birliği (ÇEŞTOB) Başkanı Veysi Öncel, 2016 ve 2017 yıllarında ülke turizminin yara aldığını ve yaşadığımız siyasi gelişmeler, darbe girişimi, Suriye krizi gibi gelen turisti ürküten gelişmelerin, turizmden geçinen herkesi perişan ettiğini, bankalara kredi borcu olan otelcilerin yakın takibe alındığını ifade ediyor: "Oteller el altından el değiştirmeye başladı. Sözün özü turizm

"Çeşme, yabancı turisti en az alan beldelerden biri. Bunun en önemli sebebi yabancı tur operatörlerinin sevdiği ürün olan ultra her şey dahil sisteminin tüm yörede uygulanmaması, fiyatların çok düşük olmaması ve denize sıfır beş yıldızlı tesislerin azlığı…"

Çeşme daha çok yerli tatilciler için kısa süreli dinlenme ve eğlence için tercih ediliyor,

alçak uçuşa geçti… 2018'de ise 2015 rakamlarını yakalamasak bile Rusya, İngiltere ve Almanya ağırlıklı olmak üzere rezervasyonlarda çift haneli satışlar gerçekleşti. Halen de son sürat devam ediyor. İngiltere'de yüzde 80, Almanya ve Rusya'da da yüzde 60'dan fazla artış söz konusu… 2018 turizmcinin yüzünü güldürecek gibi görünüyor. İyi başladı, çok önemli bir olay olmazsa güzel kapatılacağı kesin gibi… Bu rakamlar Antalya bölgesi için geçerli… Ege, Antalya'nın gerisinden geliyor. Ege, Antalya ile otel sayısı ve tesis kalitesi bakımından boy ölçüşemez. Yine de Bodrum, Marmaris, Gümüldür ve Kuşadası'nın geçen yıla göre daha dolu bir sezon geçireceğine kesin gözüyle bakabiliriz."

"Çeşme, yabancı turisti en az alan beldelerden biri"

İzmir Tanıtma Vakfı'nın Yönetim Kurulu Üyesi de olan Öncel, İzmir'in turizm bölgesi olması konusunda oldukça yüklü rakamlarla, özellikle sosyal medyada İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin tanıtım çalışmalarına çok önem verdiğini söylüyor. Şimdilerde vakfın her ay toplantı yaptığını ve stratejiler belirlediğini de vurgulayan Öncel, yaz turizmi dendiğinde akla gelen ilk yerlerden biri olan Çeşme hakkında ise şu görüşleri paylaşıyor: "Çeşme, yabancı turisti en az alan beldelerden biri. Bunun en önemli sebebi yabancı tur operatörlerinin sevdiği ürün olan ultra her şey dahil sisteminin tüm yörede uygulanmaması, fiyatların çok düşük olmaması ve denize sıfır beş yıldızlı tesislerin azlığı… Tur operatörü broşürüne koymadığı ve gerekli ilgiyi göstermediği için de yabancı turist sayımız az oluyor. Kendi imkanlarıyla veya acente yoluyla gelen Çeşme fanatiği 40 bin kişi Çeşme'de en az dört gün konaklayarak tatilini geçiriyor. Çeşme kendine özgü önemli bir dünya markası olabilecek eğlence, termal, kum, güneş, sörf, ulaşım, gurme turizmiyle farklı olacak. Her şey dahil sistem Çeşme'ye uygun değil…"

"Biz başından beri nicelik turizmi yapıyoruz nitelik değil"

Çeşme Turistik Otelciler Birliği (ÇEŞTOB) Başkanı Veysi Öncel Türkiye geneli için olumlu bir tablo çizerken Ege Bölgesi ve İzmir özelinde daha gidilecek çok yol olduğunu gösteriyor anlattıklarıyla. Prof. Dr. Tuncay Neyişçi ise daha karamsar bir turizm yılı geçireceğimizi ifade ediyor. 2018 yılında ülkemize gelecek turist sayısında bir artış beklenirken geride kalan beş aylık süreçte ulaştığımız rakamlar hakkında "Eğer turizmi Anadolu gibi dünyanın en ilginç, en karizmatik ve en özgün coğrafya parçası üzerinde yapmak durumundaysanız ve yapıyorsanız, turist sayısı ile ilgilenmek anlamsız" diyor Neyişçi ve ekliyor: "Anadolu deyim yerindeyse, alakart bir ülkedir ve turizmi de alakart olmak durumundadır. Örneğin Güney Asya'da Himalaya Dağları'nın eteklerinde küçük bir ülke olan Bhutan, ülkeyi ziyaret eden her yabancı turistin günde harcaması gereken en düşük miktarı 250 dolara yük-

"Turizm olgusu sıradan bir araç olan otel odaklı algılandığı ve özgün farklı değerler üzerine yapılandırılamadığı sürece, bu med-cezirler sürekli yaşanacaktır."

seltti. Bunu 'yüksek gelir-düşük yoğunluk' olarak tanımladığı ülke ruhunun kaybedilmemesi ve yerel halkın değer ve çıkarlarının korunması kararını merkeze koyan turizm stratejisinin bir gereği olarak yaptı. Türkiye, Avrupa ya da daha genel bir tanımlamayla batı ülkeleri için en azından Bhutan kadar egzotik, kendine özgü farklı bir ruhu olan ülke. Pardon, ülkeydi. Eğer sayılardan, rekorlardan bahsedilecekse, önce bu konuda ciddi analizlerin yapılması gerekir. Yani, bana göre, tablo değişmedi. Biz başından beri nicelik turizmi yapıyoruz nitelik değil."

"Turizm derken oteli, turist derken yabancıyı kastediyoruz"

Yaz mevsiminde daha fazla turist çeken Ege kıyılarının bu yaz nasıl bir hareketlilik geçireceği konusunda "Sorun, özelde Ege Bölgesi, genelde Anadolu'nun tümüyle yaz, yani güneş, deniz turizmi alanı olarak tasarlanmış olması" diyen Neyişçi, bu durumun ister istemez, rakiplerin hiçbir biçimde sunamayacağı çok ve çeşitli doğal, kültürel değerlere, ürünlere sahip özgün ve geniş Anadolu coğrafyasını, hemen her yerde bulunabilecek standart değer ve ürünlerin sunulduğu sıradan, dar bir kıyı bandına küçülteceğini belirtiyor. Sosyal istikrar sağlandığı ve fiyatların rakip ülkelerin altında kaldığı sürece haraketliliğin yani artan turist sayısının bekleneceğini de belirten Neyişçi geçtiğimiz iki yılda ülkemize gelen turist sayısında yaşanan azalma konusunda daha önce de benzer durumların yaşandığını ve nedenin aynı olduğunu belirtiyor: "Her yerde bulunabilen anlamındaki sıradanlık, beraberinde istikrarsızlığı getirirken, rakiplerden farklı olma anlamındaki özgünlük, her türden sürdürülebilirliğin kaynağıdır. Turizm olgusu sıradan bir araç olan otel odaklı algılandığı ve özgün farklı değerler üzerine yapılandırılamadığı sürece, bu med-cezirler sürekli yaşanacaktır. Bir başka konu da turizm olgusunun başından beri yerel halkı denklemin dışında tutmuş, açıkçası izole etmiş olması. Aslında turizm derken oteli, turist derken yabancıyı kastediyoruz. Kültürün yaratıcısı yerel halkın devre dışı bırakılması kültürün devre dışı bırakılmasıyla eş anlamlıdır."

"Turizm, özellikle ülkemizde ekonominin önemli aktörlerinden biridir"

Ülkemizde turizmi canlandırmak adına yapılan değişikliklerin konjonktürel değişikler olduğunu ve asıl yapılması gerekenlerin yapısal değişiklikler olduğunu söyleyen Neyişçi, yapılan değişikliklerin bu nedenle yaraya merhem olmayacağını da belirtiyor. Yaşanan ekonomik sorunların turizme etkisi konusunda Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin gelişme çabalarını kendi özkaynaklarıyla desteklenmesine katkı sağlayan artı gelirin yaratılabilmesinde tarım ve turizm sektörünün çok önemli olduğunu da vurgulayan Neyişçi, "Yakın zamana kadar, kendi kendini besleyen yedi ülkeden biriyken saman ithal

"Turizme soyunmadan önce, mütevazi ölçülerle de olsa, birer marka olan Türk kahvesi, Türk hamamı, Türk lokumunu granül kahve, sauna, cheesecake karşısında hezimete uğratmış olmak bu değişimleri görememiş, kavrayamamış olmanın somut kanıtları değilse, nedir? Halayımızı sirtaki, sazımızı buzuki, rakımızı uzo üzerinden tanımlamayı, oryantal dansa karşı çıkarken Rus revülerini ön plana çıkarmayı da ekleyebilirsiniz bu listeye."

eden ülke duruma düşmüş olmamızın nedenleriyle, tüm özgünlüğüne ve başlangıçtaki göreli yüksek karlılığına karşın ülkemizin üzerine yapışan ucuz kitle turizmi ülkesi konumuna dönüşmüş olmamızın nedenleri benzerdir ve ne yazık ki derinlemesine analiz edilmemiştir. Ekonomi mitolojiler değil gerçekler, hatta acı gerçekler üzerine oturtulması ve anlaşılması gereken bir alan. Turizm, özellikle ülkemizde ekonominin önemli aktörlerinden biridir, öyle olması da zorunludur. Mitolojiden acı gerçeklere geçişin önemli ayaklarından biri yatırım maliyetleri, amortismanlar, katma değerlere dönüştürme gibi açılardan Türk turizminin Türk ekonomisine potansiyelin ürüne dönüşümü, nitelik-nicelik dengesi, rekabet ilişkileri bağlamında gerçek katkısının karşılaştırmalı olarak ortaya konulmasıdır" diyor.

"Turizm bir hizmetler ve ürünler alanıdır ve her yönüyle yarışmaya açıktır"

Turizm söz konusu olduğunda yanlışlarımız ve eksiklerimiz konusunda "Turizme soyunduğumuz 1980-90'lı yıllarda dünya turizmi, sanayi toplumundan hizmet toplumuna, bir başka ifadeyle bedensel rekreasyon talebinden beyinsel rekreasyon talebine, kalabalık kentsel mekanlardan, az yoğun kırsal alanlara, standart olandan özgün olana doğru köklü değişimlere ve bunlara bağlı olarak gelişen talep değişimlerine sahne oluyordu" diyen Neyişçi, bu değişimin görülemediği için, ülke turizmi göreli karlılığı hızla artma eğilimi gösteren özgün değerler ve geniş alanlara yayılan düşük yoğunluklu turizminin üzerine değil, karlılığı hızla düşme eğilimine girmiş, sıradan kitlesel kıyı turizmi üzerine yapılandırıldığını söylüyor ve ekliyor: "Talepteki değişimin nesnel nedenlerini anlamadan ne turizmi 12 aya yaymak ne de turizmi ülke ekonomisinin lokomotifi yapmak mümkün. Turizme soyunmadan önce, mütevazi ölçülerle de olsa, birer marka olan Türk kahvesi, Türk hamamı, Türk lokumunu granül kahve, sauna, cheesecake karşısında hezimete uğratmış olmak bu değişimleri görememiş, kavrayamamış olmanın somut kanıtları değilse, nedir? Halayımızı sirtaki, sazımızı buzuki, rakımızı uzo üzerinden tanımlamayı, oryantal dansa karşı çıkarken Rus revülerini ön plana çıkarmayı da ekleyebilirsiniz bu listeye. Turistik tesislerimize yakıştırdığımız adlar ise bir başka inceleme konusu. Turizm bir hizmetler ve ürünler alanıdır ve her yönüyle yarışmaya açıktır. Özgün, farklı, rakipsiz hizmet ve ürünler kendi fiyatlarını belirlerler. Sıradan hizmet ve ürünlerin fiyatını ise ağırlıklı olarak müşteri, yani piyasa belirler. Anadolu, özgünlüğüyle kendi fiyatını kendisi belirleyebilecek ender coğrafya parçalarından biridir."

“Ege’nin turizmde başkentliğini kaptırması dar alan turizm anlayışının bir tecellisi”

Profesyonel Turist Rehberi de olan Tuncay Neyişçi lise yıllarında İzmir’de hafta sonlarında Amerikalı dostlarına rehberlik, tercümanlık yaptığını, tarihi ve kültürel değerlerimizi tanıtmaya çalıştığını söylerken en çok ilgi çeken etkinliklerin başında deve güreşleri olduğunu anlatıyor:

“Köylere yaptığımız geziler, köylülerle yaptığımız sohbetler ve birlikte yer sofrasında yediğimiz mütevazi yemekler en çok konuştukları konulardı. Sonraları bunun benzeri tepkileri profesyonel turist rehberi olarak gezdirdiğim Amerikalı, İngiliz, Alman ziyaretçilerde de izledim. Bir hafta, on günlük bir tur sonrasında ‘bu turda en çok neyi beğendiniz?’ sorusuna aldığım yanıt hemen hemen hep aynı sonucu verdi. Ya onları götürdüğüm turizmden uzak bir köy ve köylüler, onların ikram ettiği çay, ayran ya da yol üstü lokantalarda yediğimiz Türk yemekleri, birinci ya da ikinci sıraya konurdu. Bırakın saymakla bitmeyecek doğal ve kültürel değerlerini bir yana, dünyanın yedi harikasından ikisine, üç büyük kütüphanesinden ikisine ev sahipliği yapan, Yunan adalarıyla kapı komşusu olan Ege’nin turizmde başkentliği Antalya’ya kaptırmış olması sizce bu sıradan, dar alan turizm anlayışının bir tecellisi değil midir?”

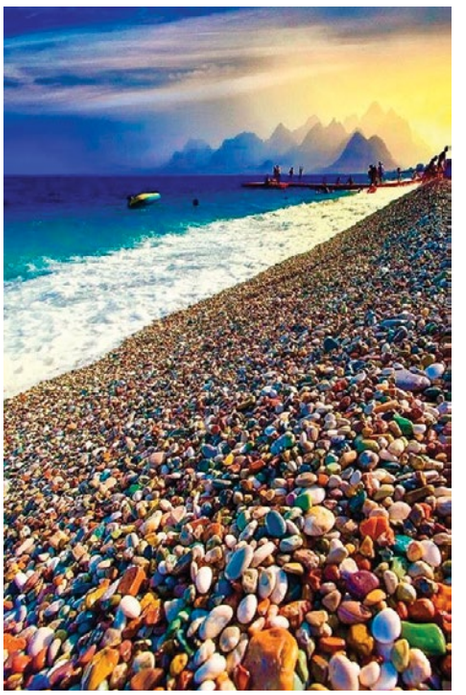

Antalya’nın ülke turizminin başkenti olarak konumlanmasında çok uzun sahillerine yerleşmiş yüzlerce 5 yıldızlı otelin payı büyük...

Taylan Demirkaya

Sina Afra

Güventürk Görgülü

“Startup” yatırımda ne durumdayız?

Deniz Çaba

Ekonominin kuralları değişiyor ve bu yeni ekonomi çağında iş modelleri ve pratikleri de farklı bir boyuta geçmiş durumda. Artık yeni bir yatırım ve girişimcilik ekosistemi var. Peki, dünya ekonomisi için kilit önemde olan start-up yatırımlar, Türkiye’de nasıl bir ivmeye sahip? Örneğin neden yüksek bir artış gözleyemiyoruz? Ve elbette İzmir’de bu konuda neler yapılıyor?
Evtiko Kurucusu ve CEO’su, Girişimcilik Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Sina Afra, Bilgi Üniversitesi Öğretim Üyesi ve Dünya Gazetesi Yazarı Güventürk Görgülü ve Embryonix Girişim Hızlandırma Ofisi Koordinatörü, Girişimci İş Geliştirme Mentoru, İzmir Ekonomi Üniversitesi Öğretim Görevlisi Taylan Özgür Demirkaya ile konuştuk.

Startup’lar dünya ekonomisinin itici gücü olarak görülüyor. Bunu dünyadaki yeni ekonomi çağı ile açıklayabilir miyiz?

Sina Afra: Bazı istisnalar dışında her sistemin belli bir ömrü vardır ve yenilenmesi ya da çağa uyacak şekilde güncellenmesi gerekir. Startup’lar bu noktada dünya ekonomisinin bir güncellenmesi olarak ön plana çıkıyor. Startup’ların asıl önemi, bulundukları ortama adeta taze kan sağlamaları veya ferah bir nefes aldırmaları. Son yıllarda geleneksel iş yapış şekillerinin yeni ekonomi çağında yeterli olmadıklarına şahit oluyoruz. Startup’ların standart şirket yapılanmasından farklı modeller sunmaları ise karakteristik bir özellik olarak ön plana çıkıyor. Yeni ekonomi çağı “yaratıcı ekonomi” olarak da isimlendiriliyor. Dünya genelindeki start-up başarıları bu çağın isimlendirilmesinde büyük bir rol oynuyor. Onların sunduğu esneklik, yenilik ve çözümler dünya ekonomisinin itici gücü oluyor.

Güventürk Görgülü: Startup, büyümek ve kurumlaşmak için risk sermayesi desteğine ihtiyaç duyan teknoloji şirketlerine verilen genel bir isim. Aslında bir şirket için geçici bir aşama diyebiliriz. Bu aşamada başarılı olan, yatırım alan ve kendisine bir pazar yaratabilen şirketler startup aşamasını geçip kurumsal bir yapıya evriliyor veya tam tersi başarısız olarak kapanıyor.

"Daha fazla sayıda startup çıkartabilmeniz için çok daha fazla sayıda risk alacak girişimci ve çok daha fazla sayıda risk almaya hazır yatırımcınızın olması gerekiyor. Türkiye'nin esas sorunu da bu zaten hem sermayeniz yetersiz, hem de var olan sermaye yeni teknolojilere yatırım yapmak yerine inşaat gibi oldukça verimsiz ama bir o kadar da spekülatif karlar elde edebileceği alanlara yöneliyor."

Bu şimdiki zamana özgü bir sistem değil. Kapitalizmin büyüme döngülerinin hepsinde bu tür "yeni teknoloji" şirketlerini hep görüyoruz. Şimdikilerin farkı dijital teknolojiye odaklanmaları ve halihazırda dünyadaki risk sermayesi miktarının hiç bir dönemde olmadığı kadar büyümesi.
İster sanayi 4.0 deyin, isterseniz K dalgası deyin, isterseniz "Yaratıcı yıkım" deyin, kapitalizmin her yeni büyüme döngüsü bir takım inovasyonlarla hazırlanır. Rekabetin artması ve karların azalması sistemi bir buhrana doğru götürürken sermaye yeni pazar arayışları ve daha karlı yeni alanlar aramaya başlar. Bunun iki önemli etkisi vardır birincisi finans piyasalarının büyümesi, ikincil üçüncül piyasaların ortaya çıkması, varlık değerlerinin artması, o ana kadar yatırım aracı olarak görülmeyen yeni yeni araçların devreye girmesidir. Spekülasyon hızlandıkça sermaye üretim alanlarından çıkıp daha karlı görünen finansal piyasalara kayar. İkinci etki ise inovasyonların, yani eski deyimle icatların artmasıdır. Zira sermaye, yeni ve yüksek kar elde edebileceği üretim alanlarının ortaya çıkmak için araştırma geliştirmeye yatırım yapar ve yeni teknolojiler geliştirerek karını artırmayı hedefler. Her yeni teknoloji, verimlilik artışı ve daha yüksek karlılık demektir. "Risk sermayesi" veya "melek yatırımcı" gibi kavramlar da bu alana yatırım yapan, inovasyonlardan kısa sürede büyük karlar elde etmeyi hedefleyen yatırımcılar için kullanılıyor. Aslında buna Ar-Ge faaliyetinin finansallaşması diyebiliriz. "Startup"ları da bir tür yatırım aracı olarak görebiliriz. Yavaş yavaş kapitalizmin döngüsel krizlerinin birinin daha sonuna geliyoruz ve yeni büyüme dönemi için startup'lar yeni teknolojileri ortaya çıkartan kilit bir öneme sahip.

Türkiye'de startup yatırımların oranı ve gelişim evresi hakkında ne söyleyebilirsiniz? Türkiye'de neden startup yatırımlar artmıyor?

Sina Afra: Türkiye'de yerleşik bir girişimcilik kültüründen bahsedemiyoruz. Startup yatırımlarının da olması gerektiği seviyeye henüz ulaşamamasını buna bağlayabiliriz. Girişimcilik kültürünü geliştirmek için altyapı oluşturmanız, buna temelden başlamanız gerekir. Burada en doğru başlangıç noktası da üniversiteler. Biz de nüfusun yüzde 50'sinin genç

olduğu ülkemizin, girişimcilik ile yaratabileceği ivmeye inanarak 2014 senesinde sadece Türkiye'de değil dünyada da bir ilk olan Türkiye Girişimcilik Vakfı'nı (Girvak) kurduk. Türkiye'nin üreten ve değer yaratan ülke olma yolundaki dönüşümünü girişimcilik ile hızlandırmak vizyonu ile kurulan Girvak, Türkiye'de girişimcilik kültürünü oluşturmak ve yaygınlaştırmak misyonu ile çalışıyor. Girvak çatısı altında yapılan çalışmalar çok geniş bir mütevelli heyeti ve sponsorlar tarafından destekleniyor. Birlikte proje yürüteceğimiz sponsorlarla da çalışıyoruz. Yapılan araştırmaya göre; 2014'te üniversite bitirip girişimci olmak istediğini söyleyen genç oranı yüzde 5 idi. Bugün bu oran yüzde 13'e yükseldi. Bizim hedefimiz bu oranı yüzde 30'lara kadar çıkarabilmek. Biz girişim sayısını artırmayı değil, girişimcilik kültürünü ülkemize yerleştirmeyi amaçlıyoruz.

Güventürk Görgülü: Startup yatırımların artması ve başarılı olması aslında bir ülkenin teknoloji üretir, daha doğrusu en yeni ve katma değerli teknolojileri üretir hale gelmesi demektir. Ancak bunun için yeterli miktarda sermayenin bu alana akması gerekir. Bir ülkede sermaye az ise elbette startuplara gidecek sermayenin miktarı da az olacaktır. Zira bu riskli bir iş ve risk alma iştahı sermayenin büyüklüğüyle orantılı. Bu her ülke için geçerli bir durum. Türkiye'deki sermaye miktarına ve tasarruf oranlarına bakarsanız, startuplara ve ar-ge faaliyetlerine ayrılan payla bir paralellik olduğunu görürsünüz. Yani elimizdeki sermaye kadar araştırmaya para ayırıyoruz, o ölçüde risk alıyoruz ve startuplara da o kadar yatırım yapabiliyoruz.
Startup dediğimiz yeni girişimlerin başarı oranı aşağı yukarı bütün dünyada binde birler civarında. Yani risk sermayesi veya melek yatırım ağlarına başvurarak yatırım alma hayaliyle kurulan her bin şirketten ortalama 3-5 tanesi gerçekten yatırım alabiliyor ve bunlardan da yalnızca bir tanesi başarılı oluyor.

Sonuç olarak, daha fazla sayıda startup çıkartabilmeniz için çok daha fazla sayıda risk alacak girişimci ve çok daha fazla sayıda risk almaya hazır yatırımcınızın olması gerekiyor. Türkiye'nin esas sorunu da bu zaten hem sermayeniz yetersiz, hem de var olan sermaye yeni teknolojilere yatırım yapmak yerine inşaat gibi oldukça verimsiz ama bir o kadar da spekülatif karlar elde edebileceği alanlara yöneliyor. Diğer yandan eğitim sisteminiz de teknoloji geliştirecek, inovasyon ortaya çıkartacak insan gücünü destekliyor mu orası da ayrı konu.

Taylan Özgür Demirkaya: Aslında bakarsanız 2012'den beri Türkiye'de startup'lara olan yatırımlar 3 katına çıkmış durumda. Ancak bu dediğiniz gibi yeterli değil. Bir güven problemi var. Yatırımcılar risk almak istemiyorlar. Klasik iş yapış biçimi ile düşündükleri için girişimcilere yatırım yaparak o riski almak istemiyorlar. Bu anlaşılabilir bir şüphe ama ekosistemin doğasında olan başarısızlıktan öğrenme düşüncesine çok ters. Bununla birlikte her yatırımcı doğal olarak şirketin değerlenmesini ve bir sonraki yatırım aşamasında daha yüksek değerle hisselerini satarak çıkış yapmak istiyor. Bu durumda ekosistemde melek yatırımcılarla birlikte risk sermayedarları, özel girişim yatırımcıları ve halka açılma fırsatları olmalı. Bunlar Türkiye'de derinlik olarak henüz çok zayıf. Bu yüzden hem yatırım tutarları hem de yatırım yapılan girişim sayısı istenen düzeyde gerçekleşmiyor.

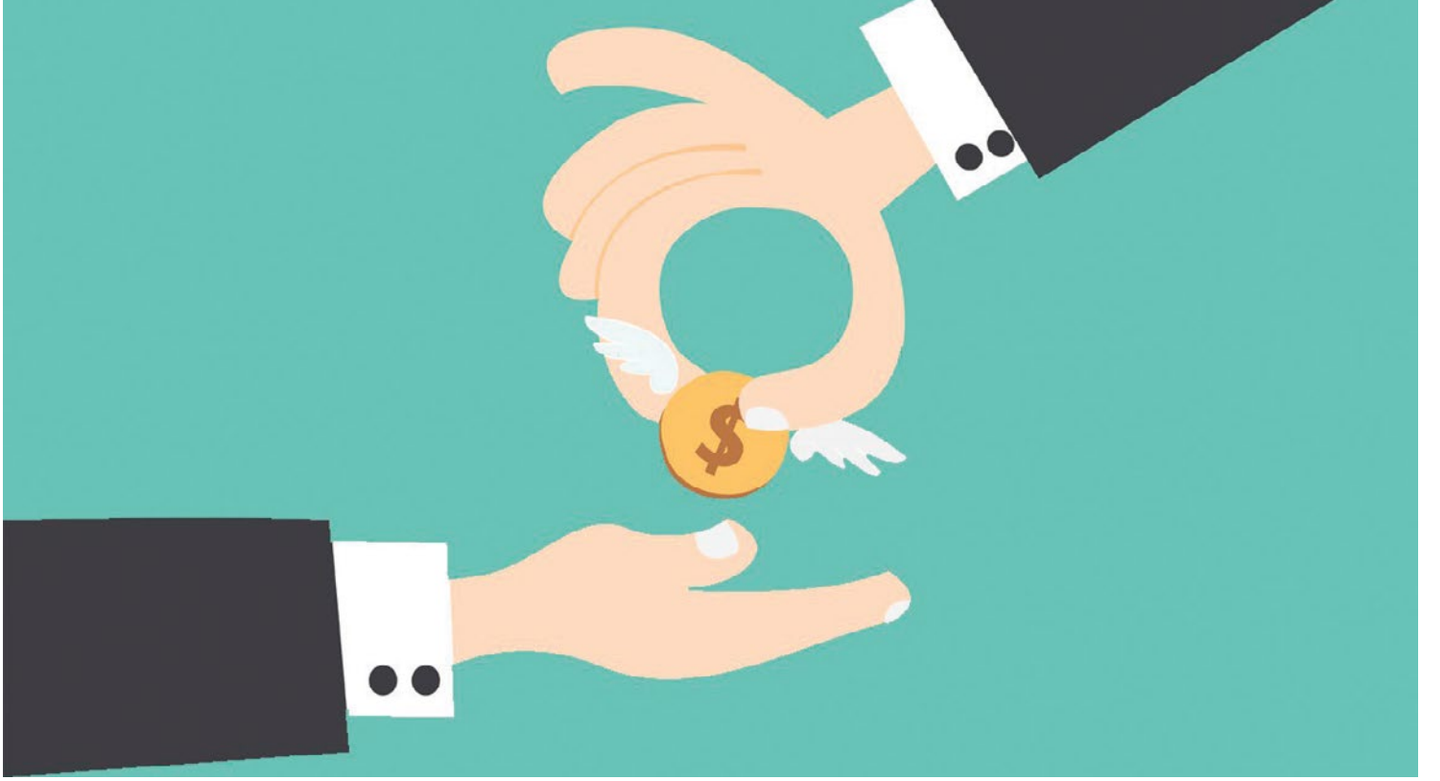

"Genç zihinlerin daha yaşanılabilir bir dünya için, birbirinden farklı soruna veya ihtiyaca yönelik fikirler ürettiğine şahit oluyoruz. Zihniyet dönüşümü ile aslında kastettiğim tam olarak bu hem paydaşlarına hem ekosisteme hem de küresel ve yerel sorunlara sürdürülebilir çözümler üretebilen girişimler. Bu anlamda belli bir kesime değil, toplumsal faydaya yönelik, doğrudan ihtiyaca cevap veren ve etkili çözümler üreten sosyal girişimlerin 2019 yılında ön plana çıkacağını söyleyebilirim."

Startup yatırımlar ile ilgili çekinceler nedir size göre? Ya da hangi sorunlar yatırımcı için bir engel ya da endişe kaynağı haline geliyor?

Sina Afra: Türkiye'nin ekonomik olarak bazı güçlüklerle mücadele ediyor olması birçok yatırımcının risk alma eşiğini aşağıya çekiyor. Bu noktada birçok iş adamının ve şirketin startupları bir risk olarak görmesi tekrar gün yüzüne çıkıyor. Çekincelerin kökeninde Türkiye'de startup kültürünün tam olarak yer edinememesi ve potansiyelinin tam olarak anlaşılmaması yatıyor. Her şey dönüp dolaşıp farkındalığa varıyor ve maalesef bunlar da kısa vadede çözülecek veya değiştirilecek alanlar değil. O yüzden Girişimcilik Vakfı olarak planlarımızı her zaman uzun dönemli ve köklü değişimler gerçekleştirecek şekilde oluşturduk.

Güventürk Görgülü: Bazı ülkeler startup veya inovasyonu bir devlet politikası haline getiriyor. Örneğin İsrail bunlardan biri. Hindistan ve Çin gibi başka örnekler de var elbette. Eğer Türkiye gibi sermaye açısından kısıtlı bir ülke iseniz elinizdeki kısıtlı sermayeyi teknoloji geliştirecek yeni alanlara kaydırmak için gerekli ortamı da sağlamanız gerekiyor. Türkiye'de böyle bir ortam bulunmadığını düşünüyorum. Rekabet koşulları açısından çok adil bir ortam yok. Hukuki güvenceler yeterince sağlanabilmiş değil. Bu koşullar zaten riskli bir alana yatırım yapacak sermayenin riskini daha da artırıyor ve çekinceler yaratıyor.

Startup yatırımlar konusunda nasıl bir destek ağı var? Örneğin startup yatırımda Venture Capital firmalar düzeyinde ne durumdayız?

Sina Afra: Melek yatırımcılık girişimciliğin itici gücüdür, ama ne yazık ki bu alanda 300 kişiyi geçemiyoruz. Oysa ihtiyaç duyduğumuz sayılar çok daha yüksek. En az 20-30 adet Venture Capital şirketine, 500 ve daha fazla sayıda da melek yatırımcıya ihtiyacımız var.

Taylan Özgür Demirkaya: Yukarıda bahsettiğim risk sermayedarları aslında VC dediğimiz Venture Capital olarak geçiyor. Melek yatırımcılar Türkiye'de 50 000 - 400 000 TL civarlarında yatırım yaparken, girişimin daha ileri aşamasında VC'ler 1 milyondan başlayarak 15-20 milyon TL kadar yatırım yapabiliyorlar. Ancak genellikle böyle girişimler zaten hızlı büyüdükleri için ABD gibi daha verimli ekosistemlere gidiyorlar. Bu yüzden VC yapısının Türkiye'de olmasına rağmen çok kuvvetli olmadığını söylemek yanlış olmaz. VC'ler için şirketini kurmuş, çok ciddi nakit akışı olan ve bu akışın 3-4 yıl içinde 10 katına kadar büyüyeceği tahmin edilen bir girişimin devrede olması gerekiyor. Bu çok kolay değil. Halka açılmış bir girişim henüz Türkiye'den çıkmadı ancak Yemeksepeti gibi kar getiren girişimler iyi değerlemelerle yabancılardan yatırım aldı. Türkiye'de risk iştahı çok açık olmadığı için bu konuda hızlı davranan ve yatırım yapacak VC'ler henüz daha melek yatırımcı tarafında kalmayı tercih ediyor diye

düşünüyorum. Ancak bu takip çok uzun sürmeyecek ve eminim 1-2 yıl içerisinde devlet destekleri ile bu hareketlenme artacaktır.

İzmir, startup yatırımlar konusunda ileride mi size göre? Şehir bazında böyle bir değerlendirme yapmak mümkün mü?

Sina Afra: Girişimcilik Vakfı olarak dört yıldır düzenlediğimiz Fellow Programı bu sene bir rekora imza atarak toplam 94 bin başvuru aldı. İzmir, her yıl en çok başvuru aldığımız şehirlerden biri oluyor. Fellow Programı'nın start-up'ları destekleme gibi bir hedefi yok, bu programın temel amacı girişimcilik potansiyeli olan gençleri destelemek. Yani fikirlere değil, bireylere yatırım yapıyoruz. İzmir'deki start-up yatırımları hakkında kesin bir şey söyleyemesem de girişimcilik kültürünü edinmiş bir şehir olduğunu söyleyebilirim.

Taylan Özgür Demirkaya: İzmir oldukça hareketli bir ekosistem ve son 8 yılda çok yol yaptı. Ancak projelerin özellikle global olarak ölçeklenmediğini fark ediyorum. Global girişimlerin genel olarak klonları İzmir'de yer alıyor. İzmir'deki başarılı girişimler de genellikle yine İstanbul ve ABD yolunu izliyor. Bu yüzden daha fazla bilinçlendirme ve eğitim gerekiyor. Ne kadar çok başarı hikayesi İzmir'den çıkarsa bu konudaki ilham ve iştah o kadar artar diye düşünüyorum. Burada STK'lara, basına ve üniversitelere çok iş düşüyor. Artık girişim yarışmaları yapılmasının bir adım önüne geçerek daha gerçekleştirilebilir ve yeni teknolojilere sahip girişimlerin motive edilmesi gerekiyor.

Peki, Embryonix Kuluçka Merkezi'nde neler yapılıyor ve startup yatırımlar konusunda nasıl bir yönlendirme ya da teşvik mekanizması var?

Taylan Özgür Demirkaya: Bir girişimin en kritik ve risk taşıdığı zaman "ölüm vadisi" dediğimiz fikir ve prototip aşamasıdır. Burada pazar ihtiyaçlarının çok iyi analiz edilmesi gerekiyor. Doğal olarak çok ciddi bir fikir sınama ve iş modelleme ile birlikte doğru bağlantılar ile potansiyel müşteriler ile görüşülmesi gerekiyor. Bu teknik bilgiyi ve bağlantıları kuluçka merkezleri sağlıyor. Bizde Embryonix'de buna çok dikkat ediyoruz. Ekosistemi ayakta tutacak her türlü farkındalık aktivitesi, eğitim, mentorluk ve yatırımcı buluşmalarını girişimcilere sağlıyoruz.

Embryonix, fikirler belli bir aşamaya geldikten sonra hem yatırımcı görüşmeleri hem de devlet destekleri konusunda gerekli bağlantıları ve eğitimleri sağlıyor. Bunun dışında İzmir Ticaret Odası'nın bünyesinde bulunan melek yatırımcı ağı ile birebir bağlantı sağlayabiliyoruz. Bizden çıkan projeler burada dikkate alınıyor.

2018'de startup yatırımlar konusunda hangi alanlar ön plana çıkıyor? Bu konuda 2019 ve sonrasına dair bir projeksiyon var mı?

Sina Afra: Startup'lar ülke ekonomisi ile oldukça paralel bir alan. Bu nedenle startup'ların gideceği yönü öngörebilmek için ülke ekonomisini yakından takip etmek gerekiyor. Teknoloji dünyasında gelişmeleri yakından takip etmek de çok önemli. Bu kapsamda son beş yıl içerisinde girişimlerin e-ticaretten SaaS Pazar yerleri, Virtual Reality (sanal gerçeklik) ve yeni servis kurgularına doğru kaydığını söyleyebiliriz.

Son dönemlerde Türkiye'de eşsiz fikirlerin oluştuğuna şahit oluyoruz. Startup'ların gelişmesi için bu son derece sevindirici bir gelişme. Önümüzdeki dönemde bir zihniyet dönüşümünün yaşanacağını bekliyorum. Girişimciliği bir kariyer yolu olarak gören gençlerin sayısının arttığını da görüyoruz. Daha fazla ilham ve cesaretle, startup kültürü adına daha gelişmiş bir Türkiye göreceğimizi düşünüyorum. Genç zihinlerin daha yaşanılabilir bir dünya için, birbirinden farklı soruna veya ihtiyaca yönelik fikirler ürettiğine şahit oluyoruz. Zihniyet dönüşümü ile aslında kastettiğim tam olarak bu hem paydaşlarına hem ekosisteme hem de küresel ve yerel sorunlara sürdürülebilir çözümler üretebilen girişimler. Bu anlamda belli bir kesime değil, toplumsal faydaya yönelik, doğrudan ihtiyaca cevap veren ve etkili çözümler üreten sosyal girişimlerin 2019 yılında ön plana çıkacağını söyleyebilirim.

Güventürk Görgülü: 2019 ve sonrası için bir kaç alan sayabiliriz. Bir tanesi gıda teknolojileri özelikle insan ve çevre açısından sürdürülebilir gıda üretimini destekleyen teknolojiler. Bir diğeri yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilen verimi artırmaya yönelik teknolojiler. Dijital teknolojilerde ise blockchain"le ilgili gelişmeler ve bu alana dönük yatırımların ön planda olacağın ıtahmin ediyorum. Bunu yalnızca Bilcoin vb. kripto paralar olarak algılamamak gerekiyor, blok zinciri teknolojisi pek çok başka alanda yeni bir dijital devrim yaratacak gibi görünüyor. Bu teknolojiyle gerçek dünyayı sanal dünyayla entegre edecek önemli gelişmeler yaşayacağız.

Taylan Özgür Demirkaya: 2018'de ve sonrası için özellikle finansal teknolojiler (ödeme, yatırım ve tasarruf sistemleri), arttırılmış gerçeklik ile eğitim ve hizmetler, tarım ve gıda teknolojileri, alternatif enerji teknolojileri, blockchain ile güvenlik teknolojileri ve tabii ki değişmez olan medikal teknolojiler dikkat çekiyor. İzmir'in kendi özellikleri göz önüne alındığında gıda, tarım, kimya, turizm ve enerji gibi konularda kendini farklı bir noktaya koyarak konumlanabileceğini düşünüyorum. Ancak bunu yapabilmek için öncelikle bu alanlardaki sorunları, ihtiyaçları, süreçleri çok iyi analiz etmek gerekiyor. Sonrasında yeni teknolojiler ile bunları nasıl daha iyi hale getirebileceğimizi düşünmemiz gerekebilir. Bu araştırmalar yapılmadan direkt olarak bir girişimin iyi olacağını düşünmek kolaya kaçmak gibi geliyor bana. Sadece yeni teknoloji içerdiği için bir girişim başarılı olmaz; mutlaka bir ihtiyaca cevap verip insanların rahat kullanabileceği ve var olan alternatifine göre daha başarılı sonuçlar görebileceğimiz halde olması gerektiğini düşünüyorum.

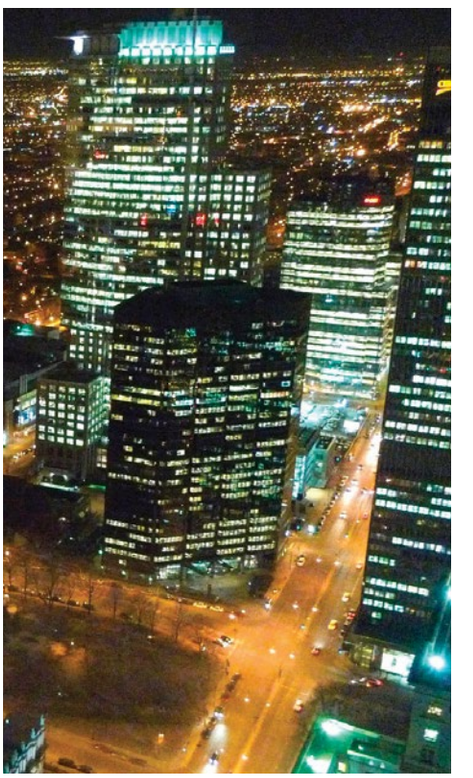

Üniversite son sınıf ya da yüksek lisans öğrencilerinin pek çoğu ülkedeki imkanların yeterli olmadığından bahsederken burada bir şeyler yapmaya çalışmanın çok zor şartlara bağlı olduğunu da ifade ediyor. Hal böyle olunca beyin göçü kaçınılmaz oluyor. Ülke sınırları içinde kalarak kendini kısıtlamak istemeyenler ve hayalini kurduğu geleceğin başka ülkelerde olduğuna inananlar emek harcamaya devam ederken en sık karşılaşılan duygu ise umutsuzluk.

Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi
Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Yurdagül Bezirgan Arar

Gençlerin gelecek kaygıları beyin göçüne zemin hazırlıyor

İşsizlik, Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri olarak karşımıza çıkıyor. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2017 yılında işsizlik oranı yüzde 10,9 seviyesinde gerçekleşti. Emeklilik yaşının yükselmesiyle uzun yıllar çalışmak zorunda olmak bir yana, alınan emekli maaşının yetmemesi ve emekli olduğu halde evini geçindirmek için çalışmak da maalesef bu ülkenin bir gerçeği.

Sigortasız, ucuz iş gücüyle, "beğenmiyorsan, bana işçi çok" diyen işveren tutumuyla gençlerin gelecek kaygısı giderek artıyor. Son yıllarda sıklıkla duyduğumuz bir cümle de "okusam ne olacak" değil mi? Üniversiteyi zaman kaybı olarak görmeye neden olan rekabet ortamında, gençlerin kendini yetiştirmesinden ziyade çalışıp hayata atılması gerektiğini aşılayan bir düzenle karşı karşıyayız.

Okumak, okuduğu işi yapmak ve bu işle hayatını idame ettirmek isteyen pek çok kişi çareyi elbette gitmekte buluyor. Kalıp, doğup büyüdüğü ülkesine yarar sağlayacak işler yapmak isteyenler de bu imkanı veremeyen ülke koşulları nedeniyle ya mutsuz ya da hayallerinden çok uzakta yaşamak zorunda kalıyor. Üniversitede bölüm tercih ederken hayallerini bir kenara bırakıp "bu işten para kazanabilir miyim" diye sorgulayan bir nesil geliyor artık. Hal böyle olunca gençlere bir seçim yapma zorunluluğu yaratılıyor.

Başka bir ülkede hayallerini gerçekleştirmek mi, burada kalıp geçinmeye çalışmak mı? Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden Doç. Dr. Yurdagül Bezirgan Arar ile beyin göçü hakkında konuştuk

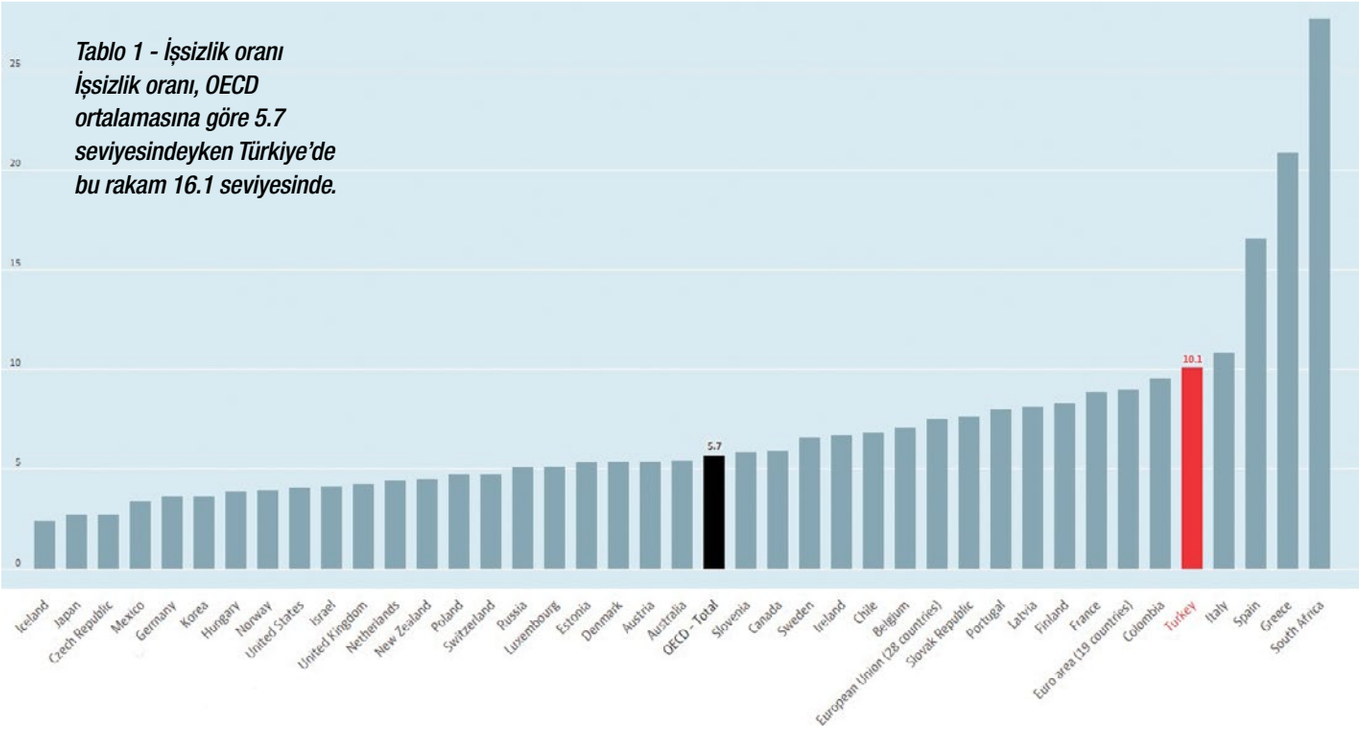

Tablo 1 - İşsizlik oranı
İşsizlik oranı, OECD ortalamasına göre 5.7 seviyesindeyken Türkiye'de bu rakam 16.1 seviyesinde.

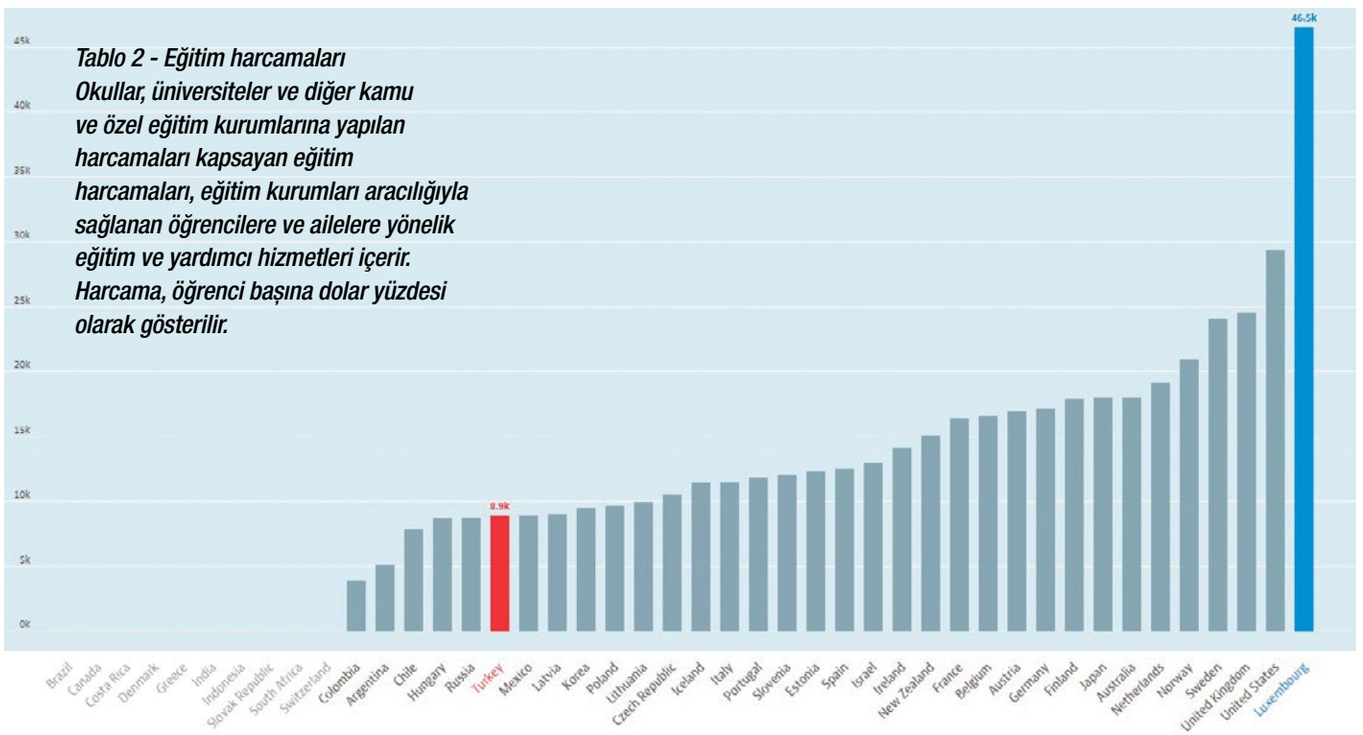

Tablo 2 - Eğitim harcamaları
Okullar, üniversiteler ve diğer kamu ve özel eğitim kurumlarına yapılan harcamaları kapsayan eğitim harcamaları, eğitim kurumları aracılığıyla sağlanan öğrencilere ve ailelere yönelik eğitim ve yardımcı hizmetleri içerir. Harcama, öğrenci başına dolar yüzdesi olarak gösterilir.

"Türkiye'de eğitim karşılığı olmayan boşa emek, zaman ve para kaybına dönüşebiliyor"

Türkiye'de eğitimin hem aileler hem de gençler için maddi-manevi stresli ve yıpratıcı bir süreç olduğunu söyleyen Doç. Dr. Yurdagül Bezirgan Arar, imkânı olanların daha en başından bu süreci yurt dışı odaklı planladığını söylüyor:
"Arzu edilen o ki, bu yorucu süreci tamamlayan gençler eğitimini aldıkları alanda iş bulabilsinler, o işi hakkıyla yapabilsinler ve bundan geçimini karşılayacak maddi getiriyi sağlayabilsinler. Ancak Türkiye'de eğitim çoğu alanda, karşılığı olmayan boşa emek, zaman ve para kaybına dönüşebiliyor.

Gençlerin çoğu mezun oldukları sahada iş bulamıyor hatta bazen sadece geçim derdine, sahip oldukları vasıfları kullanamayacakları işlere yönelmek zorunda kalıyorlar. Bu gerçek beklentileri yüksek olmayan ya da imkân yaratamayan bir kesim için katlanılır olsa da, potansiyellerini daha verimli kullanmak isteyenler düşünüldüğünde, gönüllü ya da zorunlu bir beyin göçü sonucunu doğurabiliyor."

Eğitimini özellikle sosyal bilimler ya da güzel sanatlar alanında tamamlayan gençler için üniversite sonrası sürecin çok daha sancılı geçtiğini ifade eden Arar, düşünsel ve entelektüel üretimin söz konusu olduğu bu alanlarda, özgürce üretimde bulunabilmeyi destekleyen şartlara ihtiyaç duyulduğunu

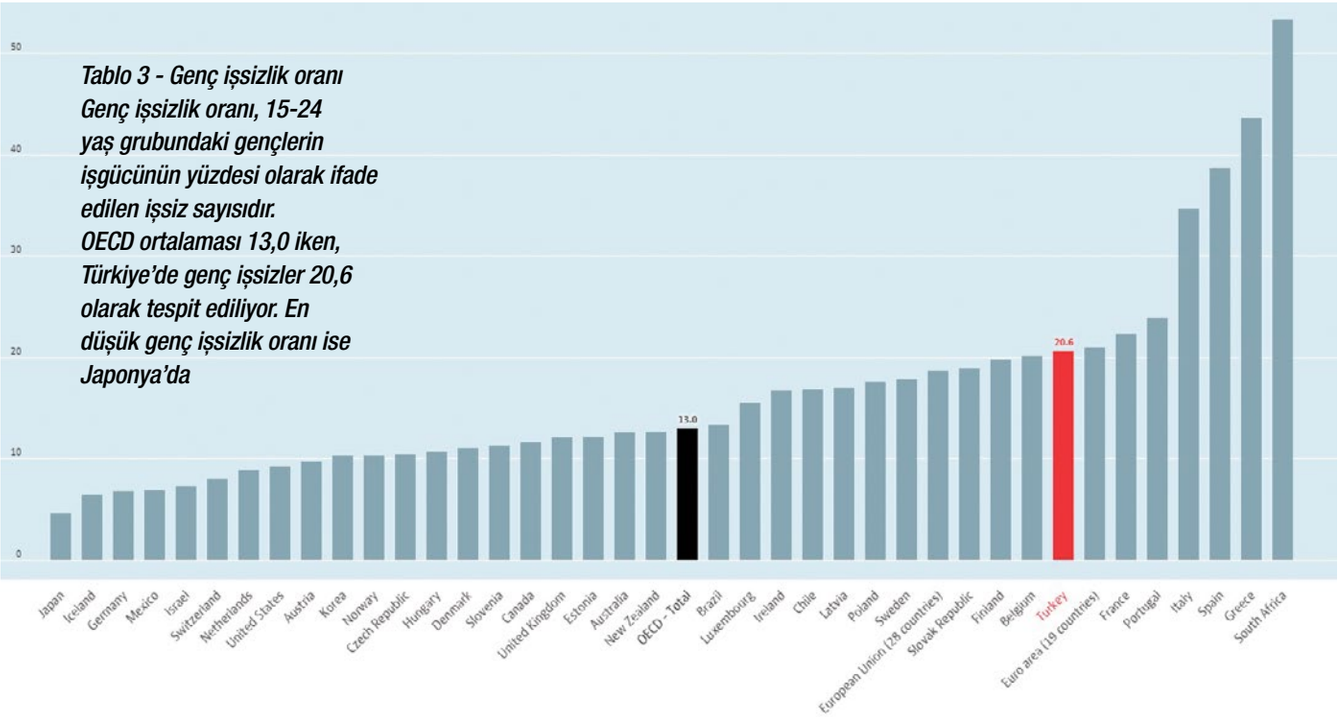

Tablo 3 - Genç işsizlik oranı Genç işsizlik oranı, 15-24 yaş grubundaki gençlerin işgücünün yüzdesi olarak ifade edilen işsiz sayısıdır. OECD ortalaması 13,0 iken, Türkiye'de genç işsizler 20,6 olarak tespit ediliyor. En düşük genç işsizlik oranı ise Japonya'da

ve Türkiye'de bunun önünün kapalı olduğunu gösteren örnekleri uzun bir süredir izlediğimizi belirtiyor:
"Bu durum, sadece mezun olup iş kaygısına düşen gençler için değil, hali hazırda çalışan işgücü için de geçerli. Son veriler gösteriyor ki, ülke şartları nedeniyle eğitimli, kalifiye ve yerleşik durumdaki beyin gücünde de bir hareketlilik söz konusu. İnsanlar düzenlerinden vazgeçerek ve riskleri göze alarak ülke değiştiriyorlar.
Türkiye'de gençlerin çoğunun ülkeye ya da ülkenin kendisine verebileceklerine dair inancı zayıflamış durumda. Kendilerini burada değersiz görüyorlar ve bir şeyleri değiştirebileceklerine, bir yeniliğe imza atabileceklerine ilişkin ümitsizler; potansiyellerini kullanamadıklarını düşünüyorlar. Elbette bu değeri hissettirecek, onlara fırsat sunabilecek coğrafyalara yönelmeleri beklenebilecek bir şey."

"Genç beyinlerin ülkeyle bağlarını yeniden tesis edebilmek için uzun vadeli, çok kapsamlı ve programlı bir dizi dönüşüme, değişikliğe ihtiyaç var. İlgili tüm alanlarda…"

"Beyin göçünün aktörleri, gerçekçi ve somut beklentileri olan insanlar"

Beyin göçünü etkileyen sosyal psikolojik etkenleri de göz ardı etmemek gerektiğini de söyleyen Arar, bu etkenlerin daha çok, gündelik yaşam pratikleriyle ilgili ve artık psikolojik olarak başa çıkmakta zorlanılan şeyler olduğunu vurguluyor ve ekliyor: "İnsanların birbirlerine, yaşam tarzlarına olan tahammülsüzlüğü, saygısızlığı, kural tanımazlıklar, eşitsiz ilişkiler ve adaletsizlikler hem rutinleşen bir gündelik huzursuzluk hali yaratıyor hem de aidiyet bağlarını zayıflatıp, doğup büyüdükleri ülkeyi gözden çıkarmalarını kolaylaştırıyor. Beyin göçünün aktörleri, gerçekçi ve somut beklentileri olan insanlar. Dolayısıyla bu bağları güçlendirmek için hali hazırdaki siyasal söylemler işe yaramıyor. Elbette bunun ülkeye de zararı büyük. Hazır eğitimli, kalifiye iş gücünün elden gitmesi, ekonomi için, kalkınma için ve yeni nesil beyinlere ihtiyaç duyan sahaların gelişimi açısından büyük zafiyet. İnsanlar ülkelerinde kalmak, onun için çalışmak isteyebilmeliler. Ancak maddi ve manevi olarak sıkışmış hissettikleri bir ortamda, gitmek istemeleri kadar olağan bir durum olamaz. Beyin göçünün önüne geçebilmek kısa vadede zor. Genç beyinlerin ülkeyle bağlarını yeniden tesis edebilmek için uzun vadeli, çok kapsamlı ve programlı bir dizi dönüşüme, değişikliğe ihtiyaç var. İlgili tüm alanlarda…"

2017 İşgücü İstatistikleri'nde karanlık tablo

2017 yılında Türkiye genelinde 15 yaş ve üzerindeki işsiz sayısı bir önceki yıla göre 124 bin kişi artarak 3 milyon 454 bin kişi oldu. İstihdam edilenlerin sayısı 2017 yılında, geçen yıla göre 984 bin kişi artarak 28 milyon 189 bin kişi, istihdam oranı ise 0,8 puanlık artış ile yüzde 47,1 oldu.

İşgücü 2017 yılında bir önceki yıla göre 1 milyon 108 bin kişi artarak 31 milyon 643 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0,8 puan artarak yüzde 52,8 olarak gerçekleşti. 15-24 yaş grubunu içeren genç işsizlik oranı 1,2 puanlık artış ile yüzde 20,8 olurken,15-64 yaş grubunda bu oran değişim göstermeyerek yüzde 11,1 olarak gerçekleşti.

Kadın erkek eşitsizliği maalesef iş hayatında da karşımıza çıkıyor. İşsizlik oranı erkeklerde 0,2 puanlık azalışla yüzde 9,4 kadınlarda ise 0,4 puanlık artışla yüzde 14,1 oldu. Erkeklerde istihdam oranı yüzde 65,6 kadınlarda ise yüzde 28,9 olarak görülüyor. İşgücüne katılma oranı ise erkeklerde yüzde 72,5 iken bu rakam kadınlarda çok acıdır ki yüzde 33,6 seviyesinde.

Bu rakamlar bize hem işsizliğin ne kadar büyük bir sorun olduğunu anlatırken hem de kadınların iş dünyasında kendine yer bulmakta zorlandığını gösteriyor.

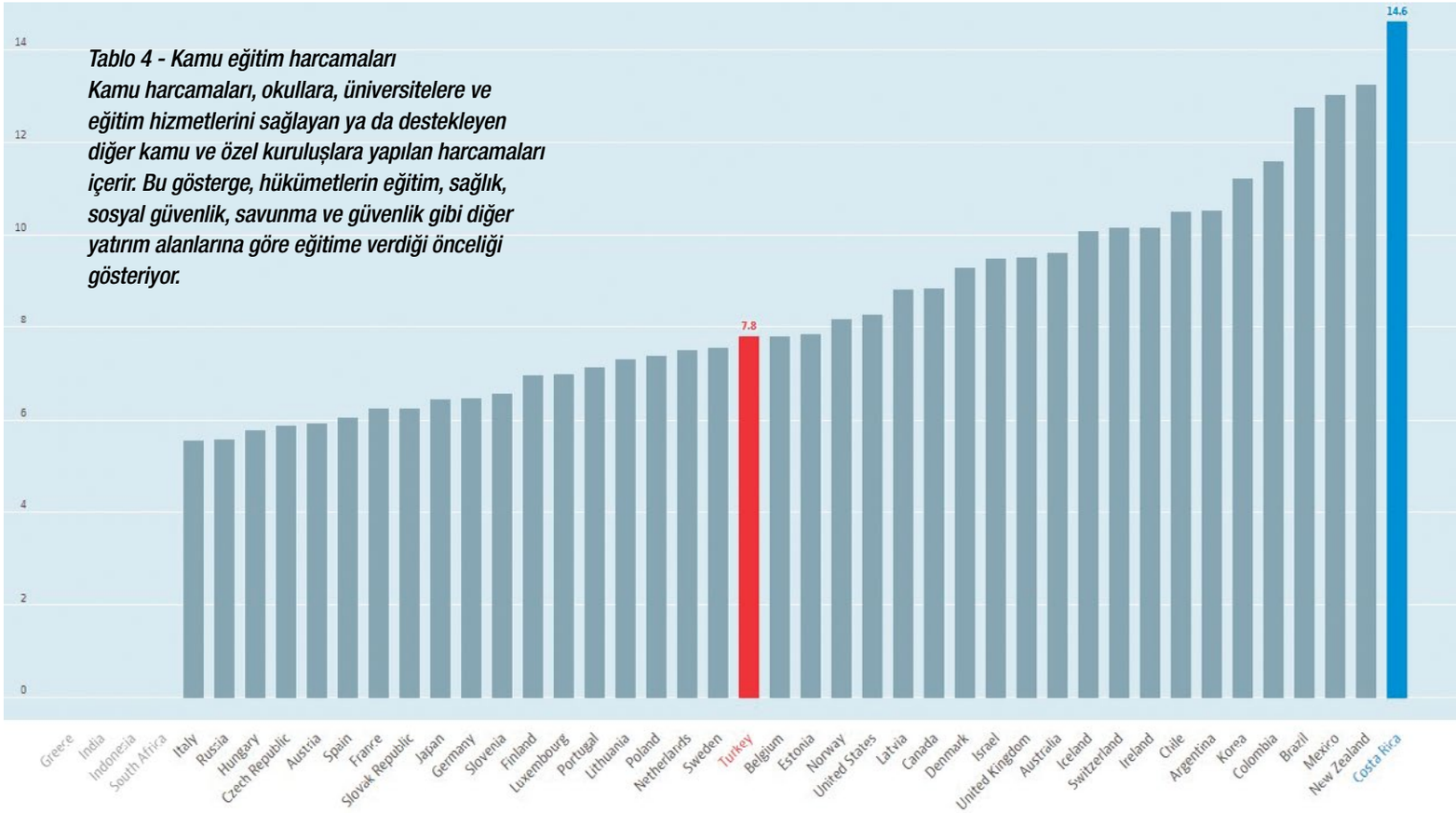

Tablo 4 - Kamu eğitim harcamaları
Kamu harcamaları, okullara, üniversitelere ve eğitim hizmetlerini sağlayan ya da destekleyen diğer kamu ve özel kuruluşlara yapılan harcamaları içerir. Bu gösterge, hükümetlerin eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, savunma ve güvenlik gibi diğer yatırım alanlarına göre eğitime verdiği önceliği gösteriyor.

OECD verileri bize ne söylüyor?

Son yirmi yılda yaşam kalitesini iyileştirmede önemli ilerlemeler kaydeden Türkiye, OECD Daha İyi Yaşam Endeksi'nde diğer birçok ülkeye göre refah ölçümünde maalesef iyi bir konumda yer almıyor. Gelir, sağlık, eğitim, iş, çevre, kişisel güvenlik gibi pek çok alanda ortalamanın altında yer alan Türkiye'de kişi başına düşen ortalama gelir, yıllık OECD ortalaması olan 30 bin 563 dolardan düşük bir seviyede.

İstihdam ortalamasına baktığımızda yine iç açıcı bir tablo göremiyoruz. Buna göre ücretli işe sahip kişilerin OECD istihdam ortalaması yüzde 67 iken Türkiye'de bu rakam 15-64 yaş arasındakiler için yüzde 51 düzeyinde. Gelelim eğitime…

Türkiye'de 25-64 yaş grubunun yüzde 39'u ortaöğretimi tamamlarken OECD ortalamasına baktığımızda yüzde 74 gibi bir rakamla karşılaşıyoruz. İyi eğitimin hayatı şekillendirdiği ve bir gelecek oluşturmada kişilere yön verdiği konusunda herkes ortak görüştedir.

Peki, Türkiye'de ortaöğretimi tamamlayanların sayısı OECD ortalamasının bu denli altındayken, eğitimin kalitesi ne durumda? OECD'nin Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) Türkiye'de ortalama öğrencinin okuma becerileri, matematik ve fen bilimlerinde 425 puan seviyesinde olduğunu gösteriyor. OECD'nin ortalaması ise 486.

Ülke dışında gelecek arayanların sayısı oldukça fazla

Gerekli tüm alanlarda dönüşüme ihtiyaç olduğu aşikar. Genç beyinlerin umutsuzluğu, karamsarlığı başka bir ülkede hayatlarını sürdürmenin çözüm olduğu düşüncesini ortaya çıkarıyor.

Yurt dışında eğitim görmek ya da iş olanaklarından faydalanmak isteyerek Türkiye dışında gelecek arayanların sayısı tahmin edilenden oldukça fazla. Ülke sınırları içinde kalanların, kalmak zorunda hissedenlerin de düşünceleri ortak. Gelecek kaygısı, iş bulamama korkusu, asgari ücretle geçinme derdi…

Gelişmekte olan ülkeler kategorisinde yer alan Türkiye'nin, iyi yetişmiş gençlere bu denli ihtiyacı varken, üniversite öğrencilerinin geleceğe dair ne düşündüğünü dinlemekte de fayda var.

“Tarih ve benzeri sosyal bilimler, genel olarak Türkiye’de iş kaygısından dolayı çok tercih edilen bir bölümler değil. Bu kuşkusuz bir bakıma doğru karar. Çünkü gelecekte akademisyen olmak isteyen biri olarak bu kaygılar benim de her daim aklımda. Lisans hayatından sonra eğer mesleğimizi devam ettirme amacındaysak sistemin bize tanıdığı imkânlar iki çeşit. İlki akademide ilerleyebilmek için yüksek lisans ve doktora yapmak.

Sözel bir bölüm olarak çok fazla kitap ve makale okumamız gerektiği için ve arşivde çalışma yapabilmemiz adına bu durum da maalesef maddiyata dayanıyor. Kadrolu olarak atanabilme imkanımız çok olmadığı için bu, çoğu öğrenciyi zorluyor. İkinci yol ise formasyon eğitimi alıp öğretmen olmak. Formasyon eğitimi de para ile verildiği için çoğu üniversite bu durumu bir nevi kârlı iş olarak gördüğünden mesleğinizdeki bilginizi ölçmeden öğretmenlik sertifikasını parası olana veriyor. Tarih bölümü mezunu olanlar Osmanlıca öğretmenliği yapabilir, arşivlerde çalışabilir ancak bunlar benim hayalim dahilinde değil. Benim amacım bir üniversitede akademisyen olmak ve bilim adına bir katkı sağlamak. Çünkü araştırma yapmayı seviyorum, yeni yayınları elimden geldiğince takip ediyorum. Lisans hayatımdan beri çeşitli sempozyumlara katıldım. Lakin şu an üniversitelerde kadrolar rektörlerin elinde olduğu için çoğu tarih bölümü yeni kadro ilanı veremiyor. Bu kuşkusuz gelecek için en büyük kaygım. Bütün bu sıkıntılarına rağmen mesleğimi çok sevdiğim için bu olumsuzlukların çoğu tecrübe olarak yüzünüzde bir tebessüm bırakıyor.”

Yasin Özdemir (26)
Dokuz Eylül Üniversitesi
Tarih Bölümü Yüksek Lisans

Burcu Özkan (23)
Ege Üniversitesi
Gazetecilik

“Gazetecilik bölümü 4. Sınıf öğrencisi olarak yaklaşık bir yıl boyunca sosyal medya editörlüğü, internet gazeteciliği alanında sigortasız aylık 500 TL karşılığında bir gazetede çalıştım. Maddi anlamdaki yetersizliğin yanı sıra mesleki anlamda belirli bir alana sığdırılmaksızın yaşanan bu sömürü durumuyla baş etmek şu anki sistem sebebiyle kaçınılmaz. Yaşanan bu tecrübe sonucunda genel olarak hedefim mesleğin beni mutlu eden, aynı zamanda maddi anlamda tatmin edebilecek ve gelişen teknoloji ile yeni medya alanında uzmanlaşmak ve bu uzmanlığı eğer iş bulabilirsek başta sahada sergileyip akademik anlamda çalışmalarla sürdürmektir.”

İnci Ecem Metin (24)
Ege Üniversitesi
Kimya Mühendisliği

“Bölümümü sanayiye yakınlığı dolayısıyla ve sektörün genişliğini düşünerek tercih ettim. Okurken ikinci ve üçüncü sınıfta olmak üzere iki staj yaptım. Bu stajlar oldukça bilinir yerlerde, biri üretim diğeri kalite üzerineydi. Okurken iş bulmama ihtimalini düşünmüyorsunuz ancak mezuniyet yaklaştıkça kaygılar artıyor ve panik oluyorsunuz. Daha mezun olmadan birkaç iş görüşmesine gittim ve kaygılarımın boşuna olmadığını da görmüş oldum. Bunun üzerine işsiz kalır mıyım korkusuyla yüksek lisansa başvurdum. Yüksek lisansımın sonuna yaklaşırken benimle aynı dönemde mezun olan arkadaşlarımın hala iş aradığını öğrendim. Özellikle bölümlerini severek yazan, okuyan ve başarılı şekilde mezun olmuş insanların bu şekilde sonuç almaları çok üzücü. Yüksek lisansımın son birkaç ayı ve ben daha hala nasıl ilerleyeceğimi ve ne yapmak istediğimi sadece bunları düşünerek kurgulayamıyorum. Maalesef ki benim gibi insanların sayısının çok fazla olduğunu biliyorum.”

Aslıhan Yıldız (24)
Süleyman Demirel Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı

"Yüksek lisansı 2017 yılında kazanarak kendime ait planladığım akademik basamaklardan birini daha gerçekleştirmiş bulunmaktayım. Hedefim akademisyen olmak. Bu hedefi üniversite ikinci sınıfta bir hocamın önerisiyle koydum hayatıma. Ve o günden bu yana hep bu doğrultuda ilerledim. Tabii o zamanlar yüksek lisans, doktoradan bihaberdim. Üniversite yıllarının vermiş olduğu toyluk gelecekteki zorlukları önemsemiyordu. Ta ki üniversite son sınıf öğrencisi olana kadar…

İnsan bir yerden sonra düşünmeye başlıyor iş bulmak mı yoksa akademik doğrultuda ilerlemek mi diye. Bilindiği üzere bugün akademisyen olmak ne yazık ki kolay değil. Birçok aşamadan geçmek zorundasınız. Bir de yüksek lisansa başlayayım demekle başlayamıyorsunuz. Bunun önünde "sistem böyle gerektiriyor" sloganı altında sınavlara tabi tutuluyorsunuz. ALES, YDS, YÖKDİL gibi sınavlar…

Geçmişte kalan, üniversite yıllarında gereği bile duyulmayan konular işte tam burada karşınıza koca bir engel olarak çıkıyor. Yüksek lisansa girmek için yeterli puanla birlikte bir üniversiteden kabul alıyorsunuz. 2-3 senede tamamlayacaksınız yüksek lisansı.

Peki, ya sonra? Yine bir sınava tabi tutulma, araştırma görevliliği için ayrı, doktora için ayrı puanlara sahip olmanız gerekecek. Bunları da bir şekilde hallettiniz, sıra kadro bulmaya geliyor. Örneğin okuduğum üniversiteye sadece yönetim organizasyon alanında yedi kişi girdi yüksek lisans için. Ki işletmeye bugün herkes neredeyse başvuru yapabiliyor. Ancak üniversiteler araştırma görevliliği için en fazla üç kişilik kontenjan açıyor. Benim kaygım da burada başlıyor. Önünüze uzun vadeli bir yol çiziyorsunuz, başarılı oluyorsunuz fakat kadroya gelince açıkta kalıyorsunuz.

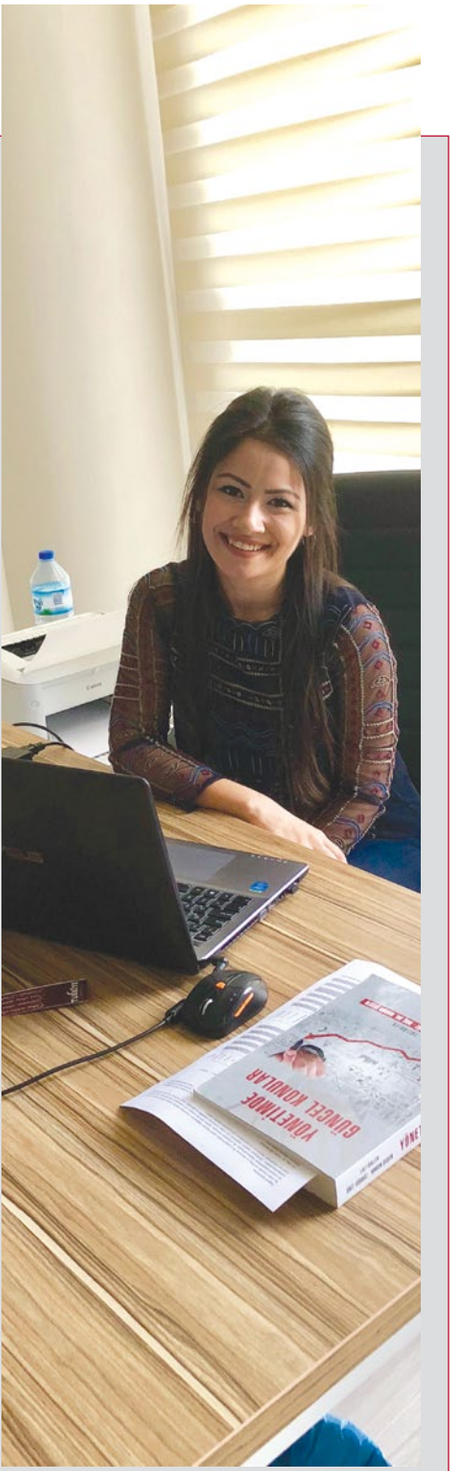

En iyisi olmaktan başka çareniz yok. Burada sabır, umut ve cesaret devreye giriyor. Sabrederek, vazgeçmeyerek, umut ederek ve cesaretinizi kaybetmeden zirveye doğru ilerlemeniz gerekiyor. Benim de şu an kafamda çizdiğim yol bu. Azim olduğu sürece her şeyin üstesinden gelebilirsiniz. Umudunuzu kaybetmeyin…

Ayşegül Eryılmaz (24)
Kocaeli Üniversitesi Gazetecilik Anabilim Dalı

"Ege Üniversitesi Gazetecilik bölümünden mezun oldum. Şu anda Kocaeli Üniversitesi'nde Gazetecilik Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans yapmak, lisans hayatım boyunca tek hedefim oldu. Gazetecilik ile ilgili olan önyargılar, işsizlik sıkıntıları mesleğin mutfağında nasıl zor ise akademi hayatında da aynı derece zor olduğunu gördüm. Akademinin içine girdiğim zaman beklentilerim ile gerçekleşen olaylar tam olarak uyuşmasa da hedeflerime ulaştığımı düşünüyorum. Akademik camiada kendini ön plana çıkarmanın, çalışmalarında intihaller yapmadan özgün çalışmalar yapmak büyük bir sabır ve sağlıklı psikolojiye sahip olmayı zorunlu kılıyor. Sistem sürekli akademi ile ilgili düzenlemeler getirdiği için doktora sürecinde kriterler ne şekilde değişecek ve kadro yetersizliğine bir çözüm gelecek mi şeklindeki düşüncelerim bu süreç içindeki en büyük kaygılarımı oluşturuyor."

Mehmet Yılmaz (26)
Marmara Üniversitesi Biyomühendislik

"Büyük umutlarla girdiğim bölümümü, daha büyük hayal kırıklıklarıyla bitirmek üzereyim. Yurt dışında önemli de olsa, ülkemizin ilginç eğitim ve istihdam politikalarıyla hak ettiği değeri göremeyen bir bölümdeyim. Sahi, hangi mesleğin kıymeti biliniyor ki? Bu sebepten ileride bölümümle ilgili bir alanda çalışmak zorunda hissetmiyorum kendimi. Önceliğim manevi olarak daha huzurlu hissedebileceğim bir meslek sahibi olmak, örneğin edebiyatla uğraşmak. Belki de önceliğim her zaman buydu da, sistem ve şartlar bizi diğer tarafa yöneltti ve hâlâ da yöneltmekte. Kim bilir?"

Başak Göksel (25)
Dokuz Eylül Üniv.
Sağlık Bilimleri Ens.
Medikal Fizik
Anabilim Dalı

"Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Medikal Fizik Anabilim Dalı'nda Medikal Fizik yüksek lisans eğitimi alıyorum. Öncelikle eğitim kalitesinden ve eğitim şartlarından oldukça memnunum. Ayrıntılı ve titiz bir ders programı hazırlanmış bizim için ve mesleki açıdan beklentilerimi fazlasıyla karşılayacağına inanıyorum. Henüz ders aşamasında olmama rağmen, hatırı sayılır ölçüde pratik olarak tecrübe ve deneyim kazandığıma inanıyorum. Tabii ki akademik kariyer yolundaki her öğrenci gibi benim de beklentim, adımı, bilimsel olarak kaliteli ve etik açıdan uygun makalelerde, özgün çalışmalarda duyurmak. Ancak bu konuda maalesef ülke olarak biraz eksik kalıyoruz.
Özellikle araştırma ve yayın etiği bakımından kötü örneğiz. Etik kurullarda değerlendirilen makale, çalışma ve araştırmaların çoğu atıfta bulunmayı abartıp çalıntıya kadar gidiyor ve bunlar göz ardı edilip onaylanabiliyor ya da tek bir hipotezi olan bir tezden birkaç yayın yapılıyor. Bir tezden birkaç yayın çıkabilir evet ama tez birden fazla hipotez içermeli. Akademik olarak kaygılarımdan biri bu.
Diğer bir kaygım ise sektörde kendimi fark ettirememek. Gelecekte özel sektörde çalışmak istersem mutlaka tanınmış olmam veya referans gösterebileceğim tanınmış bir kimsenin beni desteklemesi gerek. Şu an benim alanımda tezsiz yüksek lisans yapmış ve belirli bir alanda kendini geliştirmeden mezun olmuş birçok insan tabir-i caizse arkası kuvvetli diye en gelişmiş teknolojilere sahip tıp merkezlerinde, hastanelerde çalışıyor. Bu gibi durumlar biraz şevk kırıcı olabiliyor.
Akademisyenleri üzen ve küstüren, başka yollara, ülkelere götüren sıkıntılar bunlar ama benim böyle bir planım yok. Kendi ülkemde kalıp sesimi duyurana kadar bağırmayı, fark edilene kadar çalışmayı seçiyorum ve alanımda uzmanlaşmayı hedefliyorum."

Melih Madan (28)
Beykent Üniversitesi
Oyunculuk

"Oyunculuk son sınıf öğrencisiyim. Her bölüme karşı vardır belki ama bizim bölüme has bir önyargının olduğu aşikâr. Bunun temel sebebi göz önünde olmakla alakalı sanırım...

Mesleğinin zirvesindeki bir muhasebecinin işlerinin kötüye gidip çöpten kâğıt toplayarak geçimini idame ettirmeye çalışması kimseyi ilgilendirmez belki, kaldı ki yanlış da değildir, ama aynı duruma oyuncu düşse herkes ibret alır...

Bu ailelerin kaygılarını daha da güçlendirir bir nitelik taşıyor ama inanın hiçbir bölümün ya da mesleğin bir garantisi yok. Bizdeki en büyük olay da sekiz yıldır devlet tiyatrolarının kadro açmamasıdır mesela... Herkesin ortak tepkisi burada yoğunlaşır. Bunun sosyolojik bir temele dayandığı kanısındayım. Özellikle devletten düzenli maaş alarak geçimini sağlamaya karşı aşırı bir zaaf içinde olduğumuzu düşünüyorum.

Bugün bayıla bayıla izlediğimiz Broadway Tiyatrosu'nun sadece geçen sezondaki hasılatı 1.37 milyar dolar... İşini iyi yaptığın takdirde bunun karşılığının tesadüf olmadığını düşünüyorum... Kaldı ki Amerika, Devlet Tiyatrosu gibi bir kuruma da ihtiyaç duymamış. Bu hususta Türkiye'nin hakkını vermeliyim. Seyirci sorunu en büyük handikabımız...

Yeni dönemlerde gelecek olan yapımlar değişip geliştikçe seyirci de belki o boş salonları doldurur. Bence herkes, öncelikle sanatın ucuz olmadığını ve bunun için de taşın altına elini koyması gerektiğini bilmeli... Planlar, geleceğe dair beklentiler... Bunlara cevap olarak sadece gülüyorum... Çünkü şu an varız... Herkes elinden gelenin en iyisini yaparsa bir sorun kalacağını düşünmüyorum.

Nevruz Seyidoğlu (25)
Ege Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Genel Gazetecilik

"Ege Üniversitesi 2012- 2016 dönemi Gazetecilik bölümü mezunuyum. Aynı yıl Sosyal Bilimler Enstitüsünde Genel Gazetecilik bölümünde yüksek lisansa başladım. İçinde bulunduğumuz dönemin ekonomik ve politik durumu itibariyle bölümden mezun olan arkadaşlarım ve ben de dahil olmak üzere çalışma sahaları bulmakta zorlanıyorduk. Şu an aktif olarak çalışan çok az kişi var bildiğim kadarıyla. Çalışanlar da maddi anlamda zor koşullar altında hayatlarını sürdürüyorlar. Özellikle aileden uzakta yaşayanlar için tek başına yaşamını idame ettirmek çok zor. Kendimle ilgili bahsetmem gerekirse, lisansta yaşadıklarım ve tanık olduklarımdan ötürü aktif gazetecilik çok az yaptım. Çoğunlukla gönüllü haberler yaptım ama fark ettim ki yeni mezunken de yurttaş habercilik adı altında da bir çeşit sömürü var. Yani yalnızca sektörde pastanın büyük dilimine sahip anaakım medya değil aynı zamanda alternatif habercilik iddiasında bulunan ve online habercilik yapan medya kanallarında da durum çok farklı değil.

Şu an tez aşamasında bir öğrenciyim. Bir yandan teze yönelik çalışırken diğer yandan belgesel fotoğrafla ilgileniyorum ama bazen part-time çalışmak zorunda da kalıyorum. Çünkü bunları bir arada götürmek zor. Bir yandan kitaplar satın almak durumundasınız diğer yandan da faturalarınız birikiyor. Bursunuz kesinlikle yetmiyor. Ben yurtta kalıyorum. Bir özel alanım yok. Bu yüzden son birkaç aydır ev bakıyorum ama bütçeme uygun bir yer bulamadım. İzmir ve Bornova civarı öğrenci bölgesi olarak bilinse de çok kötü koşullardaki evlerin dahi fiyatları çok yüksek. Üstelik görüştüğüm birkaç kişiden öğrendiğim kadarıyla ev sahiplerinin eve gelen misafirlere kısıtlama getirmek gibi saçma bir uygulamaları vardı.

Az önce de bahsettiğim gibi; sorun yalnızca ekonomik değil mahalle baskısına kadar varan sosyal problemlerle de karşı karşıyayız. Şu an tek amacım bir an önce tezimi bitirip doktoraya başlamak ama bu şartlarda nasıl yapabilirim bilemiyorum. Çünkü bir yandan sosyal bilim alanında olmak ve belgesel fotoğraflar üretmek istiyorum ama diğer yandan maddi sorunlarla boğuşmak durumundayım.

Ülkede her gün yeni bir haberle uyanıyorsunuz. ALES, YDS, atamalar... Artık takip bile edemiyorum doğrusu. Bu sebeple yurt dışı gönüllülük projeleri araştırıyorum. İlk fırsatta kendi alanımla ilgili olan bir projeye dahil olup bir süreliğine buralardan uzaklaşmak istiyorum."

Şeyda Ocak (21)
Manisa Celal Bayar Üniv.
İşletme

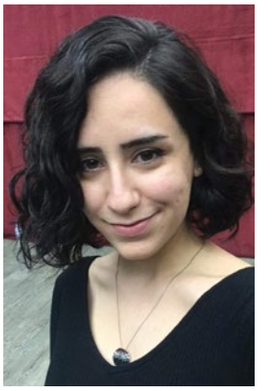

"Mezun olduktan sonra akademik olarak ilerlemeyi düşünüyorum fakat sınav sistemi ve yüksek lisans alımlarının değişkenlik gösterecek olması korkutuyor. Beyin göçü bana aslında çok mantıksız geliyor ama kendi ülkemizde kimseye sahip çıkılmadığı için insanlar farklı ülkelerde çalışmalarını sürdürüyor ve o ülkelere katkı sağlamış oluyorlar. Bu durum da, ülke olarak gelişmemizi engelliyor. Bence proje ve fikirler daha çok desteklenmeli ve ülkemizin gelişimine katkı sağlamalıdır."

Burak Sait Nas (21)
Celal Bayar Üniversitesi
Halkla İlişkiler

"Son sınıf öğrencisiyim. Geleceğe dair planım öncelikle kamu kurumlarında, bölümümle ilgili bir görevde yer almak. Okuduğum bölümü seviyorum ve gelecekte başka bir departmanda çalışmamak üzere donanım sağlamaya gayret ediyorum. Bunu çeşitli eğitimler ve kurslarla yerine getirme hedefindeyim. Şu anki eğitim sistemimiz bizleri birbirimizle yarıştırıyor ve öne çıkan kişi olmazsak eğer, bir yerlere varmak gerçekten zor. Bir diğer sorun da bölümümle alakalı kamuda çok az kadro açılıyor ve diğer bölümlerden mezun olmuş kişiler de bu alanı tercih edebiliyor. Bu durum zaten az sayıda olan kadroda şansımızı minimuma indiriyor. Birçok arkadaşım gibi ben de gelecek konusunda kaygı ve şüpheliyim. Ülke şartları, ekonomik durum ve değişen eğitim politikaları bu kaygımızı haklı çıkarıyor. Umarım gelecek beklediğimizden farklı ve daha güzel olur."

Kürşat Özkan (24)
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü

"Yüksek lisans yapan bir öğrenci olarak, hedeflerim açısından baktığımda kendi alanımda yapabileceğimin en iyisini yapmaya çalışıyorum. Bunların başında şüphesiz kendi alanımla alakalı olarak araştırılması ve yazılması gereken ama şimdiye kadar ihmal edilmiş konularda çalışmalar yaparak veya okuyarak bilimsel anlamda yararlı olmaya çalışıyorum. Bu sistemin özellikle 2000 ve sonrası yıllarda sürekli artan üniversite sayısı ve buna bağlı olarak okuyan kesimi beraberinde getirdi. Mevcut durum ise bu denli öğrencinin fazla olduğu bir ortamda ise yükseköğretimde üreten, yazan kesimin fazlasıyla düşmesine neden oldu. Diğer taraftan tarih bölümünde hem okumuş hem de yüksek lisans yapmış biri olarak, özellikle sosyal bilimler alanında binlerce insanın öğrenci olarak faal bir şekilde bulunması, bu sistemin ve bu sistemin içinde bulunan, üretmeye çalışan insanlar için fazlasıyla büyük hayal kırıklıklarına yol açmasına neden oldu. Bunun en önemli nedenlerinden biri sosyal bilimler alanında doktorasını bitirmiş birçok insanın bu alanlarda çalışamıyor olması. Diğer taraftan üniversitelerdeki kadro sıkıntısı yüzünden bir birey olarak yaşamlarını sürdürmek için bu uzun süreçte birçoğu bırakmak zorunda kaldı. Lisans öğrencilerinin yanlış ve tutarsız bir şekilde yönlendirilmesinden dolayı yüksek lisans yapılması zorunluymuş gibi gösterilerek birçok öğrenci lisans sonrası hayatının kurtuluşunu ve geleceğinin şekillendirilmesinin nasıl olacağını düşünmeden, bu sistemin bir sorunu olarak ortaya çıktılar. Çünkü yüksek lisansta bulunan öğrenci topluluğu, kendi bulundukları anabilim dallarında üretmeden, yazmadan, okumadan bu kadrolarda varlıklarını sürdürüyor. Bunun sonucu olarak ortaya çıkan diğer bir durum ise, son on yılda bilimsel anlamda yapılmış birçok akademik yayınların hala çeviri yoluyla mevcut olduğu gerçeğidir. Birçok yüksek lisans öğrencisiyle beraber ben de aynı problemleri, sorunları, kaygıları yaşıyorum. Bunların başında yıllardan beri okuyor olduğumuz ve akademi için uğraşan birçok insanın sistemin yanlışları dolayısıyla sürekli olarak okuması, üretmesi lazım olan bu topluluk yükseköğretimdeki adam kayırmaların hala kendini belli biçim ve durumlarda kendini göstermesi nedeniyle herhangi bir anabilim dalında var olabilmek için çırpınıyor."

Sakine Orman (22)
Ege Üniversitesi Gazetecilik

"Son sınıf öğrencisiyim. Bölümüme gazeteciliği çok severek ve yapacağıma inanarak geldim. Dolayısıyla gazeteciliğe dair her zaman hedeflerim vardı. Bu yüzden de kendimi geliştirmek adına elimden gelen her şeyi yaptım. Çeşitli yerlerde çalıştım. Zorunlu stajların yanı sıra gönüllü stajlar da yaptım. Şu anki sistemin getirilerini ve götürülerini de tam olarak işin içine girince fark ettim.

Sistemin bizleri pek de mutlu edecek bir getirisi yok. Çünkü medyanın hali artık içler acısı. Basın ve ifade özgürlüğünün zaten durumu belli. Gazetecilik mesleğinin şu an en kötü devrini yaşadığını görüyoruz. En büyük kaygı da bu noktada başlıyor. Okul bitiyor işsiz kalır mıyım, iş bulursam nasıl şartlarda çalışacağım, ne kadar süre maaş alamayacağım, bu kadar yıl emek harcadım kendi mesleğimi yapamayacak mıyım gibi daha nice kaygılar söz konusu.

Böyle kaygılarımız varken de gelecek planları yapmak anlamsız oluyor. Ne olacağının belli olmaması bizlere çok da plan yaptırmıyor ama tabii ki gelecek planım ve bu yöndeki dileğim, böylesine emek isteyen bu mesleği, ahlaki sorumluluk çerçevesinde onurlu bir şekilde yapmak."

Sırma Bener (25)
Ege Üniversitesi / Kimya Mühendisliği

"Kimya mühendisliği bölümünden mezun oldum. Şu anda da aynı okul ve bölümde yüksek lisans yapıyorum. Üniversite sınavlarına hazırlanırken hiçbir zaman kimya mühendisi olmak istiyorum diye hazırlanmamıştım. Fakat puanım açıklandığı zaman kazanabileceğim bölüm ve üniversiteler arasından, geleceğimi de düşünerek tercih yapmam gerekiyordu. Ben de severek yapabileceğim bir bölüm olduğunu düşündüğüm kimya mühendisliğini tercih ettim. Bölümümü ve okulumu isteyerek yazdım, okurken de isteyerek okudum. Mezuniyet yaklaşırken işsiz kalmak, zorunda olduğum için hiç istemediğim bir yerde çalışmak, dört sene boyunca verdiğim çabanın karşılığını alamamak gerçekten beni çok fazla tedirgin ediyordu ve aslında halen de bu tedirginliğim devam ediyor. Lisans hayatımda zorunlu olarak iki staj yaptım ve ikisi de üretim departmanındaydı. Sektörden de kaynaklıyor olabilir ama genel olarak gözlemlediğim özellikle üretim kısmı için kadın mühendis pek tercih edilmiyordu ve bu da beni tedirgin etmişti. Dolayısıyla daha çok AR-GE alanında işe girebileceğimi düşünmüştüm. Aslında çok geniş bir sektörde geçerli olan bir bölümden mezun olsam da, ülkedeki çok fazla üniversite mezunu ve işsiz sayısı yüzünden işe girebilmek için üniversiteden mezun olmanın yeterli olduğunu düşünmüyorum. Üniversiteden mezun olmadan yüksek lisans başvurusu yaptım, biraz da ailemin ısrarı ve okuldaki hocamın teklifi üzerine yüksek lisansa başladım. Ve şu an iyi ki de başlamışım diyorum. Çünkü benimle beraber mezun olup, bir sene içinde işe giremeyen çok arkadaşım vardı. Verilen ücretler gerçekten de kabul edilebilir düzeyde olmuyor ve girenlerin çoğu da tanıdık sayesinde bir adım önde oluyorlar. Yüksek lisansım bitmek üzere ve artık ben de aktif olarak iş arıyorum ve gerginliğim giderek artıyor. Açıkçası bir diğer tedirginliğimde İzmir'de kalmak istememden kaynaklanıyor. İş bulmak için İstanbul, Kocaeli gibi sanayi açısından daha gelişmiş şehirlere taşınmak beni çok korkutuyor ve bunu yapmak istemiyorum."

Tuğrul Gökbel (23)
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Moleküler Biyoloji ve Genetik

"Moleküler Biyoloji ve Genetik yıllardır tercih dönemlerinde eğitimcilerin öğrencilere geleceğin mesleği olarak tavsiye ettiği fakat o geleceğin bir türlü gelmediği bir bölüm.

Bu bölümden mezun olan bir öğrenci diğer biyoloji bölümü mezunlarının da aldığı aynı biyolog unvanını alıyor. Bu noktadaki adaletsizlik eğitim müfredatımızın normal biyoloji bölümlerine göre çok daha farklı ve ağır olması.
Bölümü bitiren öğrencilerin büyük çoğunluğunun yegâne amacı akademisyen olup kendini garantiye almaya çalışmak. Sistem, öğrencileri lisans eğitiminden sonra belirli bir alanda uzmanlaşmak için yüksek lisans ve doktora yapmaya zorluyor.
Eskiden sahip olduğumuz TUS'a girme hakkımız elimizden alındı. Artık doçentlik kadrosu almak için post-doc zorunlu hale getirildi. Yani 18 yaşında üniversiteye başlayıp 23 yaşında mezun olan birinin düzenli maaş ala-

Sergen Uçak (25)
Ege Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü - Genel Gazetecilik Yüksek Lisans

"Lisans yaşamımda yaşadığım kaygılarım neredeyse aynı şekilde burada da devam ediyor. Zaten bir iletişim fakültesi öğrencisiyseniz bu gerçekle ve bu kaygıyla yaşamayı öğrenmeniz gerekiyor. Lisans hayatım boyunca her günümü geleceği planlamakla geçirdim. Sonra tabii ki işler istediğim gibi gitmedi. Bir yıl kadar farklı yerlerde çalıştıktan sonra kendimi yüksek lisansta buldum. Zaten incelediğinizde en çok başvuru alan yüksek lisans programları genelde sosyal bilimlerde oluyor. Çünkü insanalar umutsuz, ne yapacaklarını bilmiyorlar. Yüksek lisans da bir çıkış yolu olarak görülüyor ama tabii ki burası da bir çıkış yolu değil. Burada da neredeyse lisanstaki gibi ilerliyor her şey.

Yüksek lisans sonrası kendinizi nerede bulacağınız yine belirsiz. Araştırma görevlisi olmak isteseniz önünüzde ALES, YDS, mülakat gibi birçok engel var ki pek çok da aday olduğunu ve alımlarda her gün değişikliklerin, usulsüzlüklerin yapıldığını düşünürsek burada da pek umut yok. Bu sebeple iletişim alanında okurken genelde insanların kafasında başka iş planları da oluyor. Okurken bir yandan da farklı alanlarda kendinizi geliştirmeye çalışıyorsunuz. Aklınız hep bir ikilemde. Her ne kadar gazeteciliği sevseniz de akademide yer almak isteseniz de aklınızda sürekli acaba farklı bir işe mi yönelsem gibi fikirler oluyor. Bu da iletişim fakültesinde okuyan insanların bu işe asla odaklanamadıklarının bir göstergesi. Bu nedenle benim de şu anda bir hedefim olmasına rağmen halen kafamda farklı şeyler dolanıyor. Zaten sektörde çalışsanız da sürekli işsiz kalma korkusu orada da devam ediyor. Yani anlayacağınız Türkiye'de bu alanda ne okulda ne iş yaşamında bir güvence yok. Her zaman diken üzerindeyiz."

bilmesi, iki yıl yüksek lisans, dört yıl doktora ve iki yıl post-doctan sonra 31 yaşına geldiğinde mümkün olacak.
Daha doçentlik kadrosu bekleme süresini hesaplamadım. Bu eğitim ve araştırma sürecinde TÜBİTAK'a başvurup eğer projeniz kabul alırsa asgari bir ücret almanız da mümkün ancak bu para devamlı maaşın yerini tutmuyor.

Bu durum da mezun olan öğrencileri beyin göçüne zorluyor. Çünkü yurt dışındaki moleküler biyoloji ve genetik alanında çalışanlara ülkemize kıyasla çok daha fazla değer veriliyor.

Eğer bu beyinleri ülkemizde tutmak istiyorsak bu alana daha çok yatırım yapmalıyız. Çalışmayı planladığım özel sektörde de durum çok iç açıcı değil. Ülkemizde biyoteknoloji alanında üretime son derece ihtiyaç var çünkü uygulanabilirlik alanı neredeyse sınırsız.

Laboratuvarda kullandığımız pipet uçlarından tutun, endüstriyel alanda fabrikaların da çok kullandığı enzimlere, deney yapılacak organizmalara birçok ürün ithal ediliyor. Bu ürünlerin ithalatı zaman kaybının yanı sıra mali açıdan da kayıplara sebep oluyor.

Bunu önlemek için hem devlete hem yatırımcılara büyük sorumluluk düşüyor. Örneğin projemi tanıttığım halde yatırım yapacak bir sermaye bulamadığım için girişimcilik benim için hep bir hayal olarak kalmaya devam ediyor.
Bu nedenle mezun olduktan sonra planım başka bir şirkette işe başlayıp girişimcilik fikrimi hayata geçirebileceğim bir sermaye kazandıktan sonra kendi şirketimi kurmak.
Şu anki hedefim biyoteknolojide ülkemize yetecek tesisler kurup daha sonra yurt dışına ihracat yapmak. Umuyorum ki hedefimi bir gün gerçekleştirebilirim."

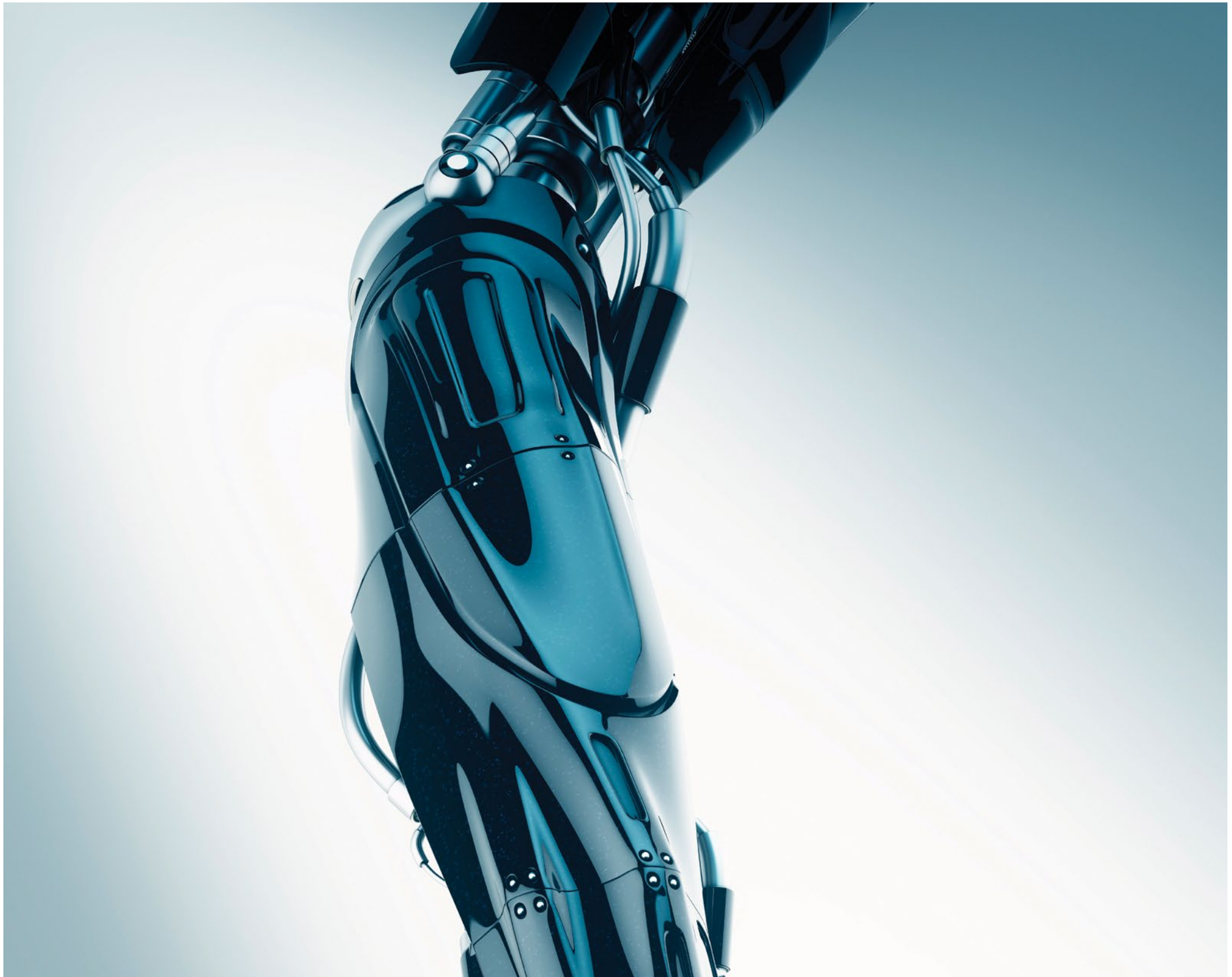

Robot teknolojisinde hangi düzeydeyiz?

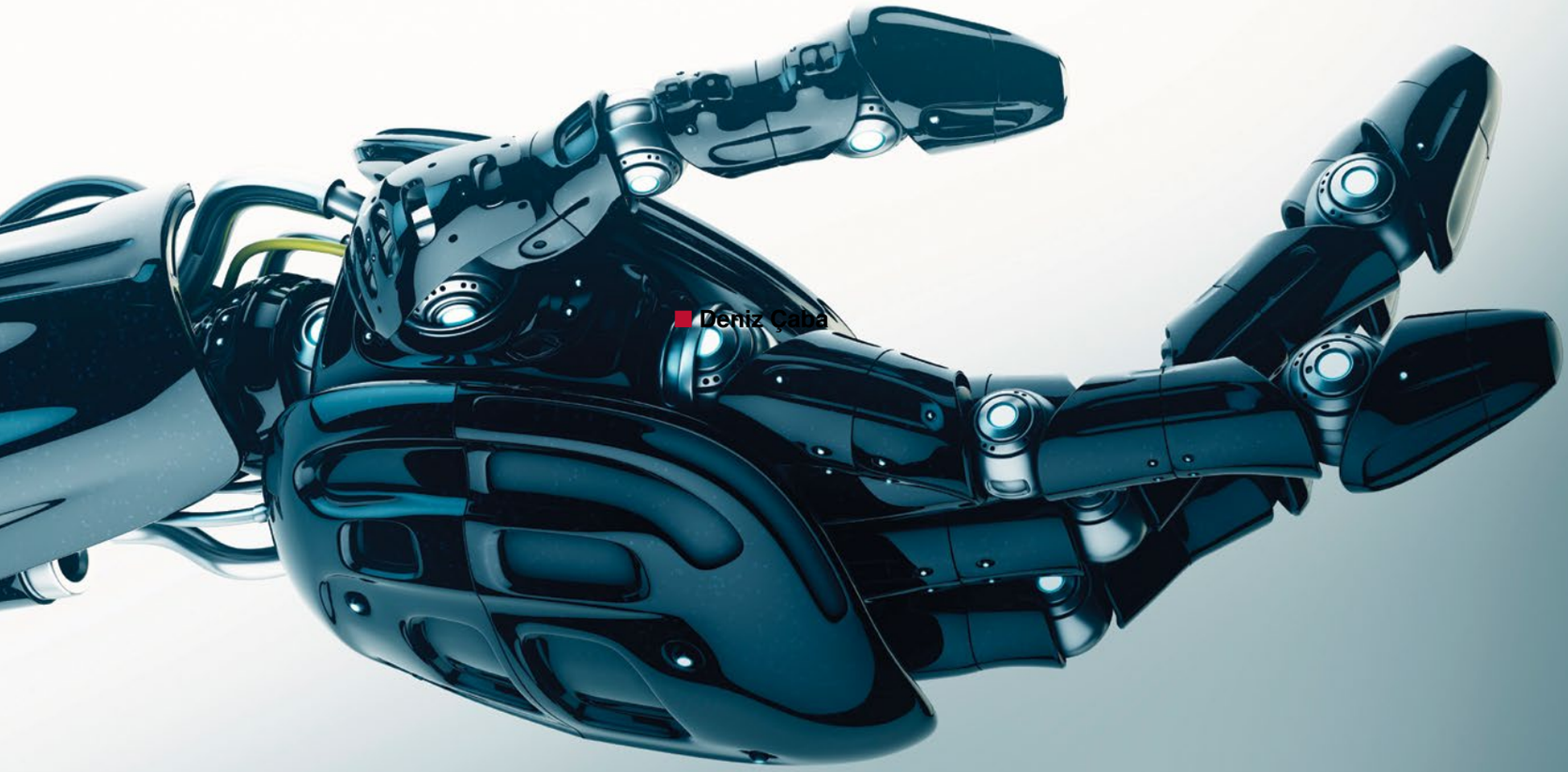

Deniz Çaba

Endüstri 4.0'ın geniş bağlamı içinde robot teknolojileri ve yapay zeka gittikçe daha da önem kazanıyor. Türkiye'de de içinde robot çalışan olan akıllı fabrikalar, robot üreten şirketler, robot teknolojisi üzerine araştırma yapan üniversiteler ve kurumlar artıyor. Peki, İzmir ve Ege robot teknolojisi ve üretimi konusunda hangi aşamada? İzmir'de robot teknolojileri üzerine yapılan araştırmalar ne düzeyde?

İYTE Makina Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Gokhan Kiper:

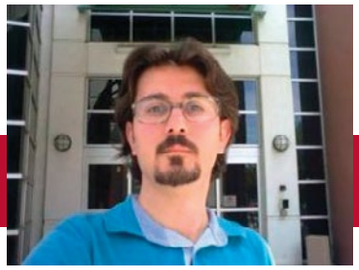

“İzmir’de robot teknolojilerinin kullanımının yaygınlaşması ancak İzmir imalat sanayisinin büyümesi ile olacaktır”

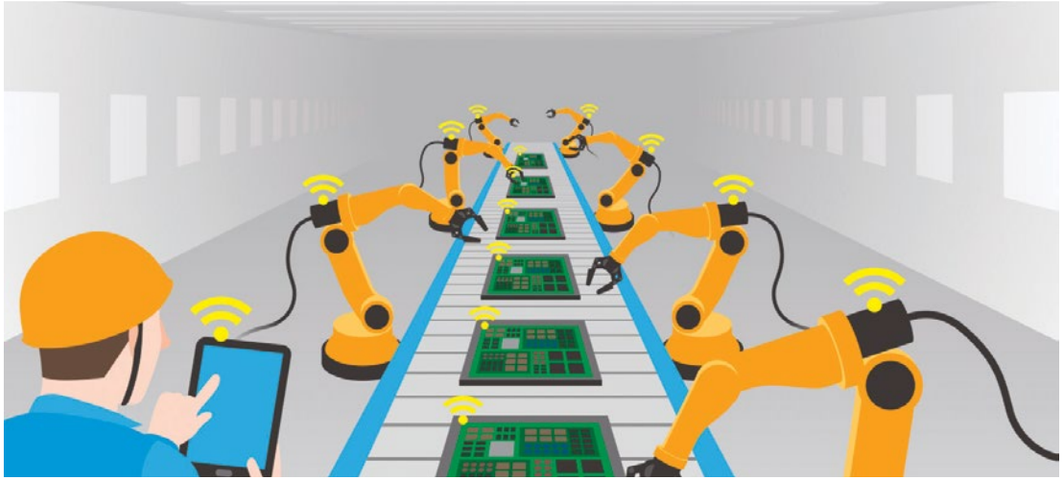

“Robot Teknolojisi ve Üretimi” konusunda Türkiye nasıl bir yerde? Öncelikle bunu biraz açabilir miyiz?
Ülkemiz “Robot Teknolojisi ve Üretimi” konusunda maalesef batılı ülkelerin oldukça gerisinde ve bu teknolojiler konusunda büyük ölçüde dışa bağımlı. Öte yandan son yıllarda pek çok firma üniversitelerden de destek alarak kendi imalat robotlarını geliştirmeye başladı. Bu durum, geleceğe yönelik ümit vadediyor.

Peki, İzmir’de robot teknolojileri ve araştırmaları dediğimizde nasıl bir vizyon ve üretim aksı görüyoruz? Bunu robotların kullanılmaya başlanması ölçüsünde de yorumlayabiliriz sanırım.
İzmir; İstanbul, Bursa, Kocaeli gibi bir sanayi şehri olmasına rağmen robot teknolojilerinin kullanımı konusunda bu illerin gerisinde. İzmir’deki robot araştırmaları, tasarımı ve imalatı konusundaki az sayıdaki çalışma da büyük ölçüde ya sadece akademik seviyede ya da diğer illerdeki uygulamalara yönelik çalışmalar. Uygulamadaki robotların çoğunluğunun imalat robotları olduğu düşünüldüğünde İzmir’de robot teknolojilerinin kullanımının yaygınlaşması ancak İzmir imalat sanayisinin büyümesi ile olacaktır.

Bu konu yeni teknolojileri ve yapay zekâyı doğrudan ilgilendiriyor. İzmir, dünyadaki trendleri bu anlamda takip edebiliyor mu?
Üniversitelerdeki robotik çalışmaları çerçevesinde dünyadaki gelişmeler yakından takip ediliyor ve uluslararası yenilik içeren çalışmalar yürütülüyor. Ancak bu çalışmaların İzmir’de pek de uygulama bulduğu söylenemez. İzmir’de bazı robot tasarım ve imalat firmaları da uluslararası güncellikte çalışmalar yürütüyorlar ancak daha önce de söylediğim gibi bu çalışmalar daha ziyade İzmir dışındaki illere yönelik oluyor. İzmir sanayisinden yeterince talep olmadığı sürece bu böyle devam edecektir.

Robotların endüstri ve hizmet sektöründe kullanımı henüz yaygınlaşmadı. Robotlar ilk etapta hangi alanlarda kullanılacak gibi görünüyor?
İmalat sanayisinde robotlar tüm dünyada ve ülkemizde zaten çok yaygın bir şekilde kullanılıyorlar. Ancak robotlar evlerimize henüz çok girmediler. Ülkemizde insan iş gücü miktar olarak yeterli ve görece ucuz olduğundan hizmet sektöründe robotların yaygınlaşması Batı ülkelerinden geç olacaktır.

Robot teknolojisinin gelişimi ve üretiminin yaygınlaşmasının ekonomiye nasıl bir katkısı var? İzmir ve Ege ölçeğinde düşünürsek yerel ekonomi anlamında önemli mi?

Bu sorunuzu imalat sektörüne yönelik olarak cevaplayayım. Manuel ya da geleneksel makinalarla imalat yerine robotlar kullanıldığında verim ve kalite artıyor. Ancak robotların yatırım maliyetinin karşılanabilmesi için belirli bir iş hacmi gerek. Dolayısıyla robot kullanımının yaygınlaşması sanayinin büyümesine bağlı. Bildiğim kadarıyla Ege'de Manisa haricinde bu yönde büyük atılım planı yok. Manisa'daki sanayinin büyüme planını da açıkçası bilmiyorum. Bu, devlet politikasına bağlı bir şey. Ege'de bazı merkezler sanayi kenti olarak şekillendirilirse kuşkusuz robot teknolojileri de buna paralel yaygınlaşacaktır.

İzmir bu konuda lider bir kent olabilir mi?

İzmir'in yüzyıllardır bir ticaret kenti olmuştur. Bu kimliğin yakın zamanda kolay kolay değişeceğini sanmıyorum. Ege Bölgesinde teknoloji anlamında liderliğe Manisa çok daha yakın.

Son olarak İYTE'de bu konuda yapılan çalışmalardan söz edebilir miyiz?

İYTE'deki Robotik Laboratuvarı (http://robotics.iyte.edu.tr/) Doç. Dr. Can Dede yönetiminde çalışmalarına devam ediyor. Benim yönetimimdeki Mekatronik Laboratuvarı ve Dr. Dede ile ortak çalışma yürüttüğümüz Modelleme ve Prototipleme Laboratuvarı da robotik çalışmalarına destek veriyor.

Ayrıca Prof. Dr. Serhan Özdemir'in yöneticiliğindeki Kontrol, Yapay Zeka, Tasarım Laboratuvarında da robotik uygulamalarına yönelik çalışmalar yürütülüyor. Bu laboratuvarlardaki bahsi geçen üç öğretim üyesinin dışında onlarca lisansüstü öğrenci, pek çok farklı robotik çalışması konularında çalışmakta. İmalat sanayisine yönelik robot tasarımı çalışmalarımız daha ziyade geleneksel imalat makinalarından daha hızlı çalışan robotik imalat makinalarının tasarımı üzerine. Bu konuda farklı firmalarla işbirliği sonucu geliştirilmiş ürün ve alınmış patentler mevcut. Bu yöndeki Ar-Ge çalışmalarımız ise TÜBİTAK destekli olarak devam ediyor. İki yıldır Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi ile birlikte üzerinde çalıştığımız medikal robotik projesinde de minimal invazif ameliyatlar sırasında cerrah kontrollü kullanılan bir endoskop tutucu robotik sistem geliştirilmekte.

Bu çalışma ile ilgili patent başvurularımız da var. Bu uygulamalı çalışmaların dışında robotik konusunda pek çok teorik yüksek lisans ve doktora tezi de yürütülüyor ve bu tezlerin çıktısı olan pek çok uluslararası bilimsel yayın mevcut. Ayrıca, lisans derslerinde su altı robotu, tarım robotu, rehabilitasyon robotu, kara/hava arama kurtarma robotu gibi konularda öğrenci projeleri yaptırılarak geleceğin mühendislerine robotik konusunda uluslararası güncellikte robotik eğitimi verilmeye çalışılıyor.

Zamanımız insanı için gün o kadar hızlı akıyor ki, mutlaka bir programlama yapmak gerekiyor. Bugün akıllı telefonlar ve mini bilgisayarlar toplantılardan seyahatlerimize kadar yaşamı kontrol etmemize yardımcı oluyor.

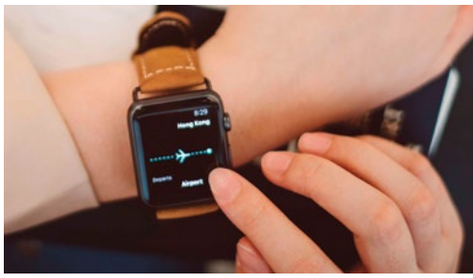

Robotlar, sağlık ektöründe de işleri ele almış durumda kusursuz operasyonlar için hekimlere yardımcı oluyor.

Vestel İcra Kurulu Başkanı

Turan Erdoğan:

“Bugün fabrikamızda insan eli değmeden üretim yapıyor, robot-insan işbirliğine şahit oluyoruz.”

“Bugün hiçbir sektör tam anlamıyla 4.0 sürecini tamamlamadı. Büyük küçük herkes bu sürece katkı sağlamak için elinden geleni yapıyor. Uyum sağlamak elbette mühim ama kendi teknolojimizi yaratmamız ve üretimi kendi teknolojimizle farklılaştırmalıyız. Üretimdeki dönüşüme katkı sağlayanlardan ziyade teknolojideki dönüşümü yaratanlardan olmalıyız.”

Vestel Endüstri 4.0 konusunda aşama kaydetmiş bir şirket olarak öne çıkıyor. Siz Endüstri 4.0’ı nasıl tanımlıyorsunuz? Bu sürecin ana bileşenleri neler?

Bugün çok büyük bir dijitalleşme çağından geçiyoruz. İnsan hayatının her yerinde dijital dönüşüm mevcut. Haberleşme araçlarından ev teknolojilerine, ulaşım araçlarından sağlık teknolojilerine kadar her alanda çok hızlı hissedilen bir dönüşüm bu. Elbette bu dönüşümün üretime de etkisi olacaktı. Sanayi devriminden bu yana sürekli gelişim gösteren üretim artık dijitalleşmeye başladı. Akıllı ve birbirleriyle konuşan cihazlar üretebilmemiz ve bu çağın değişim hızına ayak uydurabilmemiz için üretim süreçlerimizin de dijitalleşmesi gerekiyordu. Endüstri 4.0 ile teknoloji ve imalat sanayii birleşiyor.

Endüstri 4.0’ın birçok bileşeni var ama olmazsa olmazları akıllı robotlar, nesnelerin interneti, zenginleştirilmiş gerçeklik, artırılmış gerçeklik ve yapay zeka. Dediğim gibi Endüstri 4.0 rekabette kalabilmek için tüm sektörler için kaçınılmaz olacak ancak adaptasyonda hızlı olan kazanacağını söyleyebilirim. Hatta adaptasyon bir yana kendi 4.0 uyumlu üretim sürecini oluşturanlar rekabette öncü pozisyonda olacak.

Türkiye’de endüstri 4.0’ın tam olarak ne zaman ve hangi yıldan itibaren etkisini hissettirmeye başladığını düşünüyorsunuz? Bugün Türkiye, Endüstri 4.0 sürecinde sizce nasıl bir aşamada?

Türkiye’de Endüstri 4.0 dönüşümünün yakalanması yönünde adımlar atılmaya başlandı fakat sanayisi gelişmiş ülkelere göre bu yolda daha fazla çalışmamız gereki-

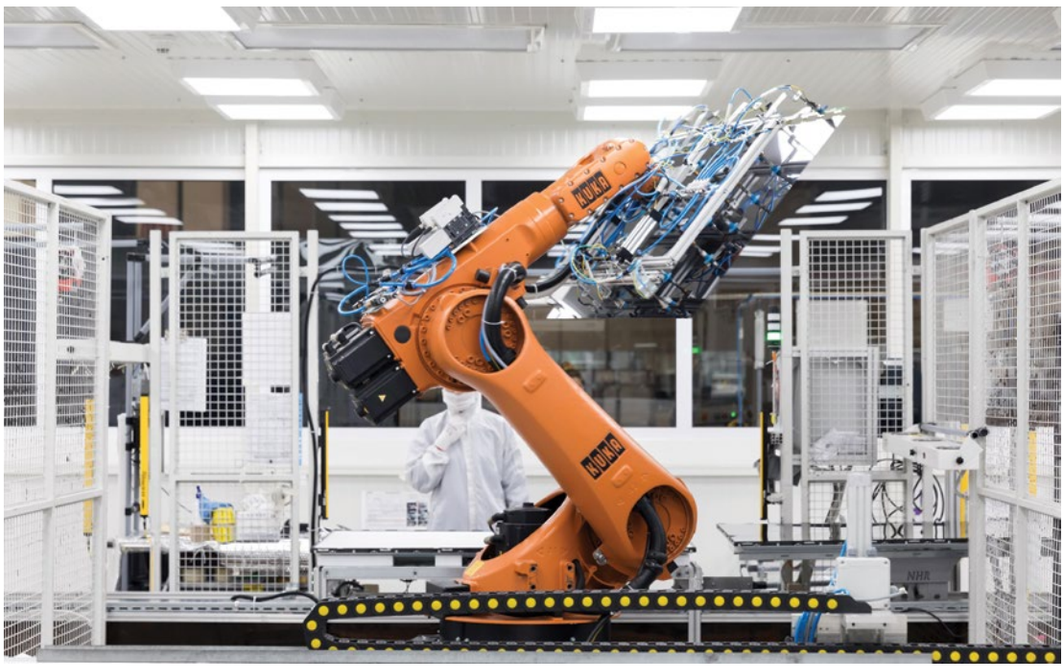

yor. Bugün hiçbir sektör tam anlamıyla 4.0 sürecini tamamlamadı. Biz de dahil olmak üzere büyük küçük herkes bu sürece katkı sağlamak için elinden geleni yapıyor. Az önce de söylediğim gibi uyum sağlamak elbette mühim ama kendi teknolojimizi yaratmamız ve üretimi kendi teknolojimizle farklılaştırmalıyız. Üretimdeki dönüşüme katkı sağlayanlardan ziyade teknolojideki dönüşümü yaratanlardan olmalıyız. İşte o zaman dünyada fark yaratacak ve dünya pazarında rekabetçi bir konuma geleceğiz.
Endüstri 4.0 dönüşümünü gerçekleştiren bir ülkenin üretim maliyetleri, işçi kullanarak üretim yapan bir ülkeye göre daha düşük olacak. Türkiye'nin uluslararası piyasalarda ucuz işgücü ve coğrafi konumunun avantajları sayesinde rekabetçi bir ülke haline geldiği düşünülürse, Almanya ve ABD gibi ülkelerin Endüstri 4.0'a geçmesi durumunda bu ülkelerden daha pahalıya üretim yapması olası…

Endüstri 4.0'a yatırım yapmak marka ve kurumlara hangi konularda avantaj sağlıyor?
Bu dönüşüm yüksek maliyet verimliliği, yüksek üretim hızı ve esneklik, yüksek kalite ve düşük fire oranı, ileri teknoloji platformları, know-how, yüksek nitelikli insan kaynağı sağlayacak.

Markanız, Endüstri 4.0 sürecine ne zamandır yatırım yapıyor? Bu kapsamda ne gibi önemli adımlar atıldı?
Vestel olarak bizim de Endüstri 4.0 dönüşümü en önemli önceliğimiz. Uzun vadede gelecek vizyonumuza baktığımızda da Endüstri 4.0 kavramı ile 'Mobilite' ve 'Bağlanabilirlik' teknolojileri, Vestel'in Ar-Ge çalışmalarının da önemli bir ayağını oluşturuyor. Akıllı Evler, Akıllı Şehirler ve Nesnelerin İnterneti konsepti çatısı altında sunulan hizmetler Vestel'in adını sıkça duyacağınız bir alan olacak. Hem birbirleri ile haberleşebilen hem de mobil cihazlar aracılığıyla kontrol edilebilen akıllı ürünleri piyasaya sunmanın yanı sıra bu cihazların bağlantı alt yapısına da yatırım yapacağız. Ar-Ge ve üretim mühendislerimiz arasında ayrı bir takım; robotlar, yapay zeka yazılımları, 3D printing gibi pek çok konuda çalışmalarını sürdürüyor. Bu dönüşümü Türkiye'de ilk gerçekleştiren fabrikanın Vestel City olması için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. İki yıldan bu yana çalışmalarımızı sürdürdüğümü bu dönüşümde önemli oranda uyum sağladığımız alanlar var. Bugün fabrikamızda insan eli değmeden üretim yapıyor, robot-insan işbirliğine şahit oluyoruz.

Peki, 2018 Endüstri 4.0 yol haritanız nedir? Bu konuda orta ve uzun vadeli hedefleriniz neler?
Türkiye'de Endüstri 4.0 kapsamında dijitalleşme çalışmalarına başlayan ilk firmayız. Vestel olarak amacımız, tüm ürünlerimizi akıllı hale getirmek. Ürün gamımızda yer alan TV, set top box'lar uzun zamandır akıllı ürünlerimiz arasında yer alıyor. Bunun yanı sıra beyaz eşyada üretilen ürünlerin de büyük bir kısmı akıllı olarak tasarlanıp, üretiliyor. Klimadan tartıya, aynadan bastona, telefondan fırına kadar tüm ürünlerimizin akıllı hale gelmesi için çalışmalarımız devam ediyor. Akıllı ürünler hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline geldiğinde Vestel tüm ürün gamıyla bu sürece hazır olup, sektöre bu konuda öncülük edecek. Şehir aydınlatmadan (LED Aydınlatma), şarj istasyonuna, akıllı evlerin tüm detaylarına kadar her aşamada yer alacak.

Endüstri 4.0 sürecinde önümüzdeki dönemde sizce dünyada ve Türkiye'de ne gibi yenilikler gündeme gelecek? Endüstri 4.0, iş yapış stillerini ne yönde değiştirecek?
Bu dönüşüm tamamlandığında fiziksel güce dayalı işlerin yerini zihinsel güce dayalı işler alacak. Yani nitelikli iş gücü artacak. Bugün henüz adını bilmediğimiz birçok meslek grubu karşımıza çıkacak. Bu iş gücünü yetiştirebilmek için üniversitelerde yeni bölümler göreceğiz.

Şirketler açısından baktığımızda ise rekabet daha da güçlü hale gelecek. Kişiselleştirilmiş ürünler ön plana çıkacak. Tüketici sadece kendine özel bir ürün tasarlayıp, bunun siparişini verebilecek.

Öte yandan 2023 hedefleri doğrultusunda Türkiye birçok alanda önemli adımlar atıyor. Vestel olarak biz de üzerimize düşen görevi en iyi şekilde yerine getirme gayreti içerisindeyiz. Vestel'in fabrikalarında uygulamaya başladığı endüstri 4.0 çalışmalarının diğer markalarda da hayata geçmesiyle, Türkiye'nin gelişimi yolunda önemli bir kazanım olacağı düşüncesindeyim. Türkiye tüm alanlarda her ülke ile rekabet edebilecek bir ülke. Biz de Vestel olarak Türkiye'yi, model alınması gereken bir ülke konumuna getirmek için üzerimize düşen görevi yapmak üzere var gücümüzle çalışıyoruz.

Topluluk destekli tarım...

Güvenilir gıdaya ulaşma isteğiniz varsa ve bunu nasıl yapacağınız konusunda bir yol arıyorsanız bazı topluluklarla tanıştıralım sizi. Batı İzmir Topluluk Destekli Tarım Grubu, Gediz Ekoloji Topluluğu, Kiraz Ekoloji Topluluğu, Doğu İzmir Ekoloji Topluluğu…
Sağlıklı üretim ve sağlıklı tüketimi destekleyen topluluk destekli tarım uygulamaları, güvenilir gıdaya ulaşma konusunda çalışmalarını sürdürüyor.

Handan Korhan

"Hiçbir şeyin tadı eskisi gibi değil" cümlesi yakın geçmişten bugüne en çok duyduğumuz ya da kullandığımız cümlelerden biri…

İhraç ettiğimiz meyve ve sebzelerin dış pazarlardan geri dönmesi, yabancı ülkelerin kabul etmediği besinlerin yerel pazarda satışa sunularak toplumumuz tarafından tüketilmesi de gündemimizi meşgul etmesi gerekiyor. Yapay yollarla üretilen, gerçek boyutlarından ve lezzetinden çok uzakta olan her besin maddesi mutfağımıza ve soframıza girebiliyorken "organik" beslenme de son dönemlerde bir hayli popüler…

Organik beslenme elbette bir kavram değil ancak kurulan organik pazarların ya da üzerinde organik etiketi bulunan ürünlerin ne kadar gerçeği yansıttığı hepimizin kafasını kurcalıyor. "Organik ama ne kadar?", "Nerede, hangi koşullarda üretiliyor?", "Güvenilirliği nedir?" Bu sorular aklımızı kurcalıyor. İşte tam bu noktada topluluk destekli tarım uygulamaları karşımıza çıkıyor. Üretici ve tüketici arasındaki yabancılaşmayı ortadan kaldıran topluluk destekli tarım uygulamaları, tüketicinin sağlıklı gıdaya ulaşmasını ve üreticinin sağlıklı gıdayı üretmesini sağlayan bir uygulama olarak biliniyor.

"Türkiye'de topluluk destekli tarım giderek yaygınlaşmaktadır, daha belirgin olarak Ege bölgesinde hatta İzmir ve çevresinde yapılmakta olduğunu söylemek daha doğru olacaktır."

Topluluk destekli tarım uygulamaları hakkında sorularımızı Ziraat Mühendisi ve Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi Mesut Yüce Yıldız yanıtladı.

Topluluk destekli tarım uygulamalarından ne anlıyoruz?
Topluluk destekli tarım uygulaması aslında üretici ve tüketici arasında ilişkiyi kuvvetlendiren daha çok güven ilişkisine dayalı, tüketicinin sağlıklı ve ekolojik gıdaya ulaşmasını ve aynı zamanda üreticinin üretime devamlılığı açısından maddi kazancının yanında sağlıklı ve ekolojik gıdayı üretmesini sağlayan bir uygulamadır.

Topluluk destekli tarım uygulamalarının sağlıklı gıda konusundaki önemi bir yana, yerel ekonomiye nasıl bir katkısı olabilir?
Öncelikle şunu belirtmekte fayda var, topluluk destekli tarım uygulaması asıl olarak 15-20 kişi arasında değişen tüketici gıda topluluklarını ve bir ya da iki üreticiyi içinde bulunduran bir uygulamadır. Bunun dışında tüketici grup sağlıklı ve ekolojiye önem veren güvenilir derneklerden ya da kooperatiflerden de ürün talep etmektedir. Bu sayı değişebilir, daha büyük tüketici toplulukları ve daha fazla üretici ile de yapılabilir ama genel yapısı itibariyle "gıda grupları" denilmesi üretici ile tüketici arasında bir ilişki geliştirmesini sağlayan küçük bir yapı olmasında yatmaktadır. Bu ölçekten bakılınca makro ekonomik olarak çok büyük bir değişim yaratmıyormuş gibi gözükebilir. Ancak tüketici gruplarının sayısı ve onlarla çalışan üreticilerin artışı devam etmektedir. Bu sayede, küçük üreticinin üretime devamlılığı piyasa baskısından bir nebze bağımsızlaşmaktadır.

Bağımsızlıktan kastım, var olan hâkim endüstriyel tarım biçiminin dışında, üretici organik hatta yerel üretim gerçekleştirebilmekte ve hayatını bu şekilde kazanmaya devam edebilmektedir. Bunun yanında aslında topluluk destekli tarımın en belirleyici özelliği üretici ve tüketici arasında olan yabancılaşmayı ortadan biraz olsun kaldırmasıdır. Özellikle tüketici açısından üretim sürecinin ne şekilde gerçekleştiği bir bilinmezlikten çıkmaktadır. Çünkü üretici ile diyalog kurabilmekte ve üretimi gözlemleme şansını yakalayabilmektedir.

Türkiye ölçeğinde ve Ege ile İzmir özelinde değerlendirdiğimizde topluluk destekli tarım uygulamaları konusunda nasıl bir tablo görüyoruz?
Burada iki ölçeğe beraber cevap verirsem sanırım daha iyi olacaktır. Türkiye'de topluluk destekli tarım giderek yaygınlaşmaktadır, daha belirgin olarak Ege bölgesinde hatta İzmir ve çevresinde yapılmakta olduğunu söylemek daha doğru olacaktır. Ancak topluluk destekli tarım uygulamasının üretim açısından benimsediği ilkeler doğrultusunda desteklediği duruma bakacak olursak, iş bu çerçeveyi

aşmakta ve üretimde gerçek anlamda dönüşümlerin gerçekleştiğini görmekteyiz. Yani topluluk destekli tarım grupları belli ölçeklerde yerel üretim fikrinin yaygınlaşmasını kesin olarak sağlamaktadır ama bunu yerel üretim ölçeğinde düşünecek olursak, durum Türkiye'nin çeşitli yerlerinde bunu çoktan aşmıştır. Şöyle ki, bizim kendi tüketici gruplarımızda belirli bir üretici ile sürekli olarak haftalık alışverişimiz devam etmekte iken, Kars, Balıkesir, Çanakkale, Gödence gibi birçok üretici topluluklardan faydalanabilmekteyiz. Topluluk destekli tarım grupları aslında tarımın bu dönüşümüne sebep olan bu etkilerin hızlanmasına ve sağlamlaşmasına katkı koyan bir uygulamadır.

Örneğin İzmir ya da Ege'de gıda toplulukları dediğimizde hangi grupları sayabiliriz?

Sadece Ege Üniversitesi içinde dört farklı grup var. Bunlar farklı disiplinlerde bulunan akademisyenlerden, üniversite çalışanlarından ve öğrencilerden oluşmaktadır. Bunun dışında ben bu gruplara ürün tedarik eden üretici sayesinde bir grup kurdum. Bu sayede üniversite dışına da çıktık diyebiliriz. Hatta şöyle bir not geçeyim, bazı yoğunluklarımdan dolayı kendi kurduğum tüketici grubunun siparişleri ile ilgilenemediğim için bir süre ara vermek istedim ama grup içindeki tüketicilerden biri bu görevi devralarak devam etmek istediğini söyledi. Şu an grup bensiz devam ediyor. Bunlar dışında İzmir içinde toplamda 17 farklı grup bulunuyor. Örneğin BİTOT (Batı İzmir Topluluk Destekli Tarım Grubu), Gediz Ekoloji Topluluğu, Kiraz Ekoloji Topluluğu, Doğu İzmir Ekoloji Topluluğu…

Tüketici bu gruplarla işbirliğine giriyor mu?

Tüketici sayısı gün geçtikçe artıyor diyebilirim. İnsanlar özellikle son yıllarda ekolojik ve beslenme kaygılarını daha çok arttırıyorlar. Bunun yanında güvenilir gıdaya ulaşma istekleri de var. Yani organik ama gerçekten öyle mi acaba sorusu da soruluyor artık. Bu yüzden sertifika ya da benzer şeyler yerine artan tüketici miktarını göz önüne aldığımızda güvene dayalı böyle bir ilişkinin gelişmesi, özellikle tüketicilerin bunu benimsemesi açısından daha belirleyici oluyor diyebilirim. Çünkü istediği zaman gözlemleme ve üretici ile irtibata girebilme şansı var.

Atalık tohumların bulunması ve üretime dâhil edilmesi topluluk destekli tarım uygulamalarında merkezi bir rolde mi?

Atalıktan ziyade yerel kavramını kullanmayı tercih ediyoruz aslında. Çünkü o zaman tohum konusunda yapılmaya çalışılan bütün teknolojik gelişmelere karşı çıkıyormuşuz gibi bir algı oluşuyor. Bugün endüstriyel tarıma hizmet eden birçok sosyo-teknolojik yapıya karşıyız burası bir gerçek ama bunu teknolojinin yarattığı bir sonuç olarak düşünmüyoruz. Bunun sebebini hâkim olan iktisadi ilişki yani kapitalizmin yarattığı durum olarak görmekteyiz. Kapitalist üretim ilişkisi süper marketleri ve büyük ölçekli üretimi zorunlu olarak desteklemekte ve tarım politikaları da buna göre belirlenmektedir.

Bu durum var olan teknolojinin de buna hizmet etmesine neden olmaktadır. Aslında yerel tohumların geliştirilmesi ıslah edilmesi ama üreticinin talepleri göz önüne alınarak yapılması, bunun dışında bu ürünlerin yine üretici ve tüketiciyi daha genel ölçekte insanı ele alarak geliştirilmesi bizim için merkezde duran bir konu. Bu mücadeleyi şu an yerel tohumları kullanarak yapıyoruz. Çünkü alternatif bir üretim biçimi ve ilişkisi geliştirmemize olanak sağlıyor.

Tüketicide sağlıklı gıda konusunda bilinç olsa da belki de hız çağının sonucu olarak bu topluluklarla bağlantı kurma, işbirliğine girme gibi aktiviteleri es geçebiliyor. Bu konuda bir farkındalık yaratılması gerekir mi?

Hız çağının dezavantaj yarattığı konusunda emin değilim ama aslında bu konuda birçok eylem gerçekleştiriliyor. Daha önce de dediğim gibi bütün alternatif gıda arayışları zaten tüketicileri bu tür seçeneklere yöneltiyor. Yani yapılan bütün organik ve yerel alternatif arayışlar, insanların topluluk destekli tarım grupları, organik pazarlar gibi yerlere yönelmesini sağlıyor. Hatta bu çağda bunların giderek yükseliyor olmasının sonucu, içinde bulunduğumuz dönemin koşulları gibi gözüküyor.

Macera dolu treking rotaları

Yürüyüş sporunu macera ve doğal güzelliklerle harmanlayan trekking, yeni yerler keşfetmenin maceracı bir alternatifi olmakla beraber ruh ve beden sağlığına yansıyan olumlu etkileriyle geçtiğimiz yıllarda çok rağbet gören bir etkinlik. Eğimi, doğası, zemini, hava durumu ve benzeri şartlar ile zorluk derecesi çeşitlilik gösteren trekking rotalarıyla Türkiye, yerli ve yabancı gezginlerin dikkatini çeken bir noktada bulunuyor.

Likya Yolu:

Antalya-Fethiye arasında bulunan Likya Yolu, doğal ve tarihi ihtişamlara ev sahipliği yapan 535 kilometrelik rotasıyla Türkiye'nin ilk ve en uzun mesafeli yürüyüş yolu. Günlük ortalama 25 kilometre yürüyüşle tahmini 21 gün süren Likya Yolu yürüyüşünde, konaklama için yol üstündeki pansiyonlar ya da civardaki misafirperver yerlilerin evleri tercih edilse de yolun belli evrelerinde kamp kurmak şart. Ayrıca yolun bazı bölümlerinde suya erişiminiz kısıtlı olacağı için bu konuda önlem almanız tavsiye edilir.

Yürüyüş yolunun başından sonuna kadar 19 antik kente rastlanır, fakat kısmi bir rota izleyeceklerin tercihleri çoğunlukla Letoon, Xanthos, Antiphellos, Simena, Myra, Olimpos ve Phaselis Antik Kentleri'nden yana oluyor. Ayrıca 2007 yılında Türkiye'nin en güzel manzarası seçilen Gelidanya Feneri'nden Andrasan'a doğru ilerlerken deneyimleyeceğiniz görsel şölene adaçayı bitkilerinin eşsiz kokuları eşlik edecek. Fethiye Ovacık'taki başlangıç tabelasında iki çıkış noktası bulunuyor: Fethiye ve Likya. İlk defa trekking yapacakların Fethiye Yolu'ndan başlaması daha uygun olacaktır. Bu popüler trekking rotasındaki turlara katılmak isteyenlerin Kate Clow'un "Likya Yolu" adlı kitabını okuması ve telefonlarına, içerisinde navigasyon sistemi olan Likya uygulamasını indirmesi önerilir.

Aladağlar:

Niğde'nin Çamardı ilçesindeki Demirkazık köyünden başlayan Aladağlar geçidi boyunca göllerin, boğazların ve platoların arasından geçerken Anadolu'nun en güzel coğrafi oluşumlarını gözlemleme şansı yakalayacaksınız. Dağ sıraları ve yüksek doruk noktalarıyla bilinen ve tamamı milli parkın içinde olan yürüyüş yolunun en çok tercih edilen rotaları Yedigöller, Sokulupınar, Maden Boğazı, Kapızbaşı Şelaleleri, Sarımadenler ve Akşampınarı.

Ayrıca Emli Vadisi ve Parmakkaya gibi Aladağlar'ın en geniş vadilerinde yürüyüş yapılmakla birlikte Alaca doruğuna zirve çıkışı düzenleniyor. En yüksek nokta olan Demirkazık Zirvesi 3756 metrelik yüksekliği ile tüm maceraseverlere adeta meydan okuyor. Demirkazık köyündeki dağ evinde konaklama seçeneği bulunsa da sıradışı bir kamp deneyimi yaşamak isteyenler için Durusu, elle uzanacağınız yakınlıkta görünen yıldızları seyretmek için sıklıkla tercih ediliyor. Aladağlar'da trekking yapmayı düşünenler için yaz ayları en ideal zaman.

Gökdere Kanyonu:

Günübirlik trekking tercih edenlerin favori rotalarından biri olan Gökdere Kanyonu, Gökdere Köyü'nden Nif Dağı'na doğru uzanan bir yürüyüş yolu. Özellikle kış mevsimlerinin sabah saatlerindeki güneşin çimenlere yağan kırağıyı yansıtmasıyla oluşan manzaralar yürüyüşe görsellik katıyor.

Kanyonun içindeki patika, yer yer küçük çavlanlar ve şelaleler oluşturan derenin bir sağından bir solundan ilerliyor. Nif Dağı'nın eteklerine yaklaştıkça daralan yol, trekkerları meydan okurcasına zorlayan bir tırmanışa davet ediyor. Bu yollarda Gelin Dağı, Kaynaklar Vadisi ve çam, servi ve zeytin ağaçlarıyla döşenen Kaynaklar Köyü'ne rastlamak da mümkün.

Bafa Gölü:

Milas sınırları içerisinde Söke Ovası'nda yer alan Bafa Gölü'ne ulaşmak için Çamiçi İlçesi'nden geçmek gerekiyor. Yaklaşık 14 saat süren yürüyüş Kapıkırı Köyü'nden başlayıp Antik Kral Yolu izlenerek devam ediyor. Beşparmak Dağları üzerinde tarih öncesi resimler ve erken Hıristiyanlık döneminden Freskler bulunan mağaralara ve manastır kalıntılarının yanında, yürüyüş boyunca göreceğiniz antik kentlere ait surlar ve kuleler doğal güzelliklere renk katıyor.

1326 metrelik dağın zirvesine çıkmadan önce "Baca" ismi verilen dar kayaların arasından geçmek yürüyüşün en zorlu etabı olsa da, sizi karşılayacak manzara tüm yorgunluğa değecek kadar muhteşem.

Karabağlar Kanyonu:

Trekking macerasına çeşitlilik katmak isteyenler eğer ıslanmayı göze alırlarsa Aydın'daki Karabağlar Kanyonu listeye eklenebilir. 2,5 km uzunluğundaki sulu Karabağlar Kanyonu, Karacasu Karabağlar Köyü ile Aşağı Görle Köyu arasında bulunuyor ve suyu Kemer Baraj Göleti'ne dökülüyor. Farklı yükseklik ve derinliklerle ilerleyen kanyonda başlangıç ve bitiş arasında 200 metre yükseklik farkı bulunuyor.

Ayrıca alçak başlayan derinlik ilerledikçe 50 metreyi buluyor. Yolun genişliği kimi yerde tek bir insanın geçebileceği kadar daralan kanyonda ip inişi gerektiren 3 adet şelale yer alıyor. Köy yolundan da kanyonu gözlemlemek mümkün olduğu için, yola başlamadan önce diğer trekkerlardan ipucu edinebilir ve kanyon manzarasının tadını çıkarabilirsiniz.

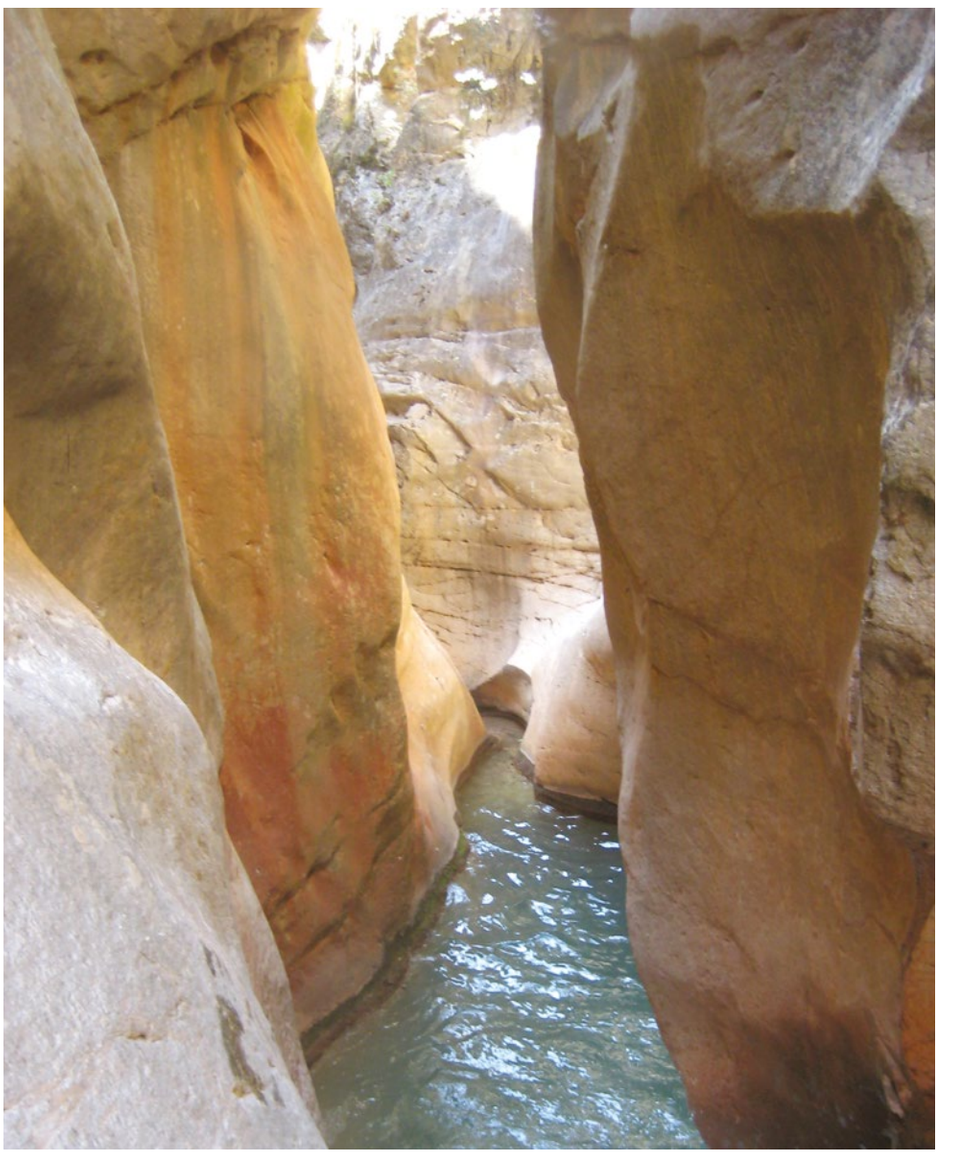

Dilek Yarımadası Milli Parkı

Ege Bölgesi'nde Aydın'ın Kuşadası ve Söke ilçeleri sınırları içerisinde yer alan milli park Kuşadası'na 28 km., Söke'ye 34 km. uzaklıkta. Bu milli park coğrafi oluşumları açısından önemli bir yere sahip: Samson Dağı'nın Ege Denizi'ne doğru uzantısıyla şekillenen Dilek Yarımadası'nın jeolojik yapısı palezoik şistler, mezozoik kalker ve mermerler ile neojen tortul kütlelerden meydana geliyor.

Menderes Deltası'na yaklaşık 3 km'lik bir uzaklıkta ve deniz seviyesinden 60-70 metre yükseklikte olan parka ulaşmadan önce Doğanbey Köyü'nde biraz dolaşabilirsiniz. Dağın sırtında Menderes Deltası, Bafa Gölü, Milet antik kenti, Beşparmak Dağları, Myus ve Azap Gölü'ne hakim olan harika manzarayı seyredebilirsiniz. Milli parkın çam, dağ çileği, defne, erguvan, ayı fındığı, sakızlık, delice, zeytin ve keçiboynuzu ve benzeri çeşitlerle donatılan bitki örtüsünü keşfetmeyi de ihmal etmeyin. Fakat bu rotayı düşünecek olursanız 2-3 saatlik bir patika tırmanışını göz önünde bulundurmanız gerekir.

Paşa Yaylası:

Aydın'ın kuzeyinde yer alan Cevizli Dağı'nın 1200 metre yükseklikteki zirvesinde bulunan Paşa Yaylası, yılın her döneminde doğaseverlerin uğrak yerleri arasında yer alıyor. Kızıl çam, karaçam ve ardıçlardan oluşan bir bitki örtüsüne sahip yaylaya doğaseverler yaz aylarında olduğu kadar, kış aylarında da ilgi gösteriyor çünkü karlı havalarda kar görmek isteyen Egeliler buraya akın edip karın keyfini çıkarmakla kalmıyor, şehrin dışında kalan ferah doğanın tadını çıkarıyor.

GRETON®

Haydar Aliyev Kültür Merkezi / Bakü

Greton sahip olduğu ithal üretim teknolojisinin yanında uzman teknik kadrosunun bilgi birikimi ve tecrübesi sayesinde ürettiği ürünler ile hem yurt içinde hem yurt dışında inşaat sektörünün aranılan markası haline gelmiştir. Greton yenilikçi ve öncü olma özelliğini ve müşteri memnuniyetini bugün olduğu gibi gelecekte de sürdürecektir.

- Greton, müşteri odaklı üretim anlayışı ile sektörün ihtiyaç ve beklentilerini en iyi şekilde karşılamaktadır.

Greton ürünlerini üç ana grupta toplamak mümkündür.

- "Greton Yer Döşemesi"; İç mekanlar için cilalı, dış mekanlar için kumlamalı ve fırçalı yüzey seçenekleri ile üretilmekte olan Greton Yer Döşemesi tek tabakalı ve çift tabakalı olarak birçok önemli yurt içi ve yurt dışı projede kullanılmaktadır.

- "Greton Prekast Ürünleri"; doğal granit ve mermer agregalardan mamul ve projeye özel olarak üretilmektedir. Bu grupta çeşitli tip düz ve döner merdiven basamakları, lata, harpuşta, denizlik ve diğer dekor amaçlı mimari elemanlar sayılabilir.

- "Greton Park ve Bahçe Elemanları"; Park ve bahçe düzenleme projelerinde ihtiyaç duyulan çeşitli tip bordür, çiçeklik, oturma bankları, ağaç dibi elemanı, su oluk elemanları bulunmaktadır.

- İç mekanlarda olduğu gibi kent dokusunu oluşturan park, bahçe ve kaldırımları süsleyen Greton ürünleri çağdaş yaşama renk katmaktadır.

- Greton'un amacı, insana yaraşır bir hizmet kültürünü mimari yapılarda ölümsüzleştirmektir.

- Greton yenilikçi ve öncü olma özelliğini ve müşteri memnuniyetini bugün olduğu gibi gelecekte de sürdürecektir.

Kemalpaşa OSB Ankara Asfaltı
25. Km. No: 40, 35735
Kemalpaşa / İzmir

+90 (232) 441 31 48
+90 (232) 877 02 59

www.greton.com.tr
greton@greton.com.tr

İzmir'de Michelin yıldızlı bir restoran...

Hakkı Kesirli

Lezzet Avcıları sayfamızda İzmir'den, Ege'den ve dünyadan iyi restoranlara, iyi şeflere yer veriyoruz.
Bizim şehrimiz yerel lezzetler açısından müthiş lezzetlere sahip bir çeşitlilik içeriyor. Düşünün bu kent bir kültür mozayiğini birleştirmiş ve her yönden aldığı göçler ile gelen mutfak birikimini binlerce yıldır sergilemeye devam ediyor.

Dünya Gurme Şehirler Ağı'na (DELICE) üye olduk. Kentin turizm hedefleri içinde gastronomi turizmi her geçen gün yükselen bir hedef olarak öne çıkıyor. Hemen hemen her ilçede gastronomiye ilişkin festivaller düzenleniyor.

Peki, şimdi soru geliyor. İzmir'de dünya ölçeğinde bir başarı değerlendirmesi olan Michelin yıldızlı bir restoranımız neden yok?

Öyle ya! Mükemmel bir iklim kuşağında her mevsim yetişen doğal ürünlerimiz var. Usta aşçılarımız da var. Cana yakın sıcak insanlarımız, iyi yetişmiş gençlerimiz de var. Ama demek ki daha fazlası lazım. Yakından bakalım şu Michelin hikayesine...

20. yüzyılın başlarında satışları azalan Michelin lastikleri Fransa'da kamyon şoförlerine yönelik bir yol rehberi hazırlıyor. Maksat kamyoncuların gözüne girmek, onlara gezi rotaları ile ilgili bilgiler içeren bu rehbere daha sonra yol üstü restoranları ekleniyor. Biliyorsunuz bizde de "kamyoncunun yeri" söylemleri ile çağrı yapan yol üstü dinlenme alanlarında restoranlar var. Michelin daha sonra popüler hale gelen rehberlerinde, denetçilerin yaptığı bir puanlama sistemi ile yıldız uygulamaları başlıyor ve bugün yeniliklerin, yaratıcılığın, kalitenin simgesi haline geliyor.

Michelin Rehberi Kırmızı Kitap'ta yer alan 'üç yıldız' restoranlar herkese tepeden bakıyor. Üçüncü yıldızı almak çok zor şartları yerine getirmekten geçiyor. Tek yıldız 'Kategorisinde Çok İyi Bir Restoran', iki yıldız "Tekrar Ziyaret Edilmeye Değer Bir Mutfak", üç yıldız ise "Özel Bir Seyahate Değecek Kadar Olağanüstü Bir Mutfak" anlamına geliyor. Rehberde yıldızı olmayan restoranlar da var. Bunlar 'Bib Gourmand' olarak aday listesi de diyebileceğimiz ayrı bir listede yer alıyor.

Michelin yıldızı almak...

1936 yılında son şekli verilen Michelin standartları halen değiştirilmeden sürüyor. Gizli denetçiler tarafından yapılan incelemelerde 5 temel bölüm var. Kullanılan malzemelerin kalitesi, aşçılık, yaratıcılık, bedelin hakkını verme ve sürdürülebilirlik... Bunların alt açılımlarında mekanın atmosferi, hizmet kalitesi, temizlik, şefin kariyerindeki başarıları ve yenilikçiliği gibi pek çok kriter yer alıyor.

Restoranlar nasıl denetleniyor?

Bütün dünyada kalitenin simgesi olan bu büyülü yıldızların anahtarı Michelin dedektiflerinin elinde. Tanınmamış yüzlerden seçilen dedektifler, pek tabii ki yiyecek içecek kültürüna sahip ağız tadı gelişmiş kişiler. En büyük becerileri ise girdikleri restoranlarda sıradan bir müşteri gibi davranış sergilerken Michelin kriterlerini ölçerek hafızalarına kaydedebilmeleri...

Bir diğer önemli konu yıldızların 1 yıllık bir süre için verilmesi... Yani, 2 yıldızlı bir restoran üçüncü bir yıldızı hak edebileceği gibi yıldızlarından birisini kaybetme tehlikesi ile karşılaşabiliyor.

Türkiye'de Michelin yıldızlı restoran...
Türkiye'nin diğer bölgelerinde olduğu gibi Ege'de ve İzmir'de de tadlarını unutamadığımız yemekler, tatlılar ve atıştırmalıklar yaratan restoranlar var. Ve bunların geleneksel olmasından çoğunlukla gurur duyarız.

Bence bir Michelin yıldızı için öncelikle yenilikçilik ve yaratıcılık kriterini aşmamız gerekiyor. Bunun için de toplumun kültür sanatta gelişiminin gastronomiye yansımalarının da büyümesi, önümüze konulan yemeğe sanatsal bir yaklaşım gösterebiliyor olmamız çok önemli. Tabii ki iyi bir michelin restoranı için ülkemizdeki içki maliyetlerinin de bir engel olduğuna şüphe yok. Bir diğer çıkış noktası da son yıllarda hızla artan yüksek öğrenimli şeflerimizi yurt dışına michelin yıldızlı şeflerin yanında çalışmaya göndermek...

Dünyada Michelin Yıldızları 349'u tek, 81'i iki ve 50'si üç yıldız olmak üzere, dünyada Michelin Yıldızı'na sahip 480 restoran var. Bir lastik markasının uyguladığı muhteşem bir pazarlama yönteminin ulaştığı sonuçları gördüğümde hayran olmamak elde değil. Pirelli'nin takvim güzelleri, Michelin'in gurme yıldızları dünyayı sarsarken bizim markalarımız hala sağlamlık peşinde...

Ege Seramik'ten vintage ürünler

Farklı zevklere hitap eden geniş portföyü ile 50'den fazla ülkede hizmet veren Ege Seramik, yıllardır trendleri takip eden değil yaratan firma olmaya devam ediyor.
2009 yılında Digital Tile markası ile Türk seramik sektörüne dijital baskı teknolojisini kazandıran Ege Seramik, yeni Vintage konseptli ürünleri ile nostalji rüzgarları estiriyor.

Zeugma: Mat yüzeyi, eskitilmiş patchwork seramik görünümlü deseni, yüzey efekti ve sırlı granit yapısı ile Zeugma, antik şıklığın kapısını sizin için aralıyor.
Escuda: Escuda Serisi parlak yüzeyi, doğal taş görünümü ve birbirinden çarpıcı dekorları ile seramikte tek tarz algısının adeta yıkılışı.
Vancouver: Siyah ve beyazın zamansız şıklığı simdi Vancouver serisinde yeniden hayat buluyor. Doğal taş desenli yeni Vancouver, risk almadan şık mekanlar yaratmanın en seramik yolu.

MICHELIN YILDIZINA ADAY BİR ANADOLU MUTFAĞI

Honça / Berlin

Gastronomi dünyasının en prestijli değerlendirme rehberi Michelin, 2018 yılı Almanya rehberinde ilk kez bir Türk restoranı yer aldı.
Rehberin yıldızsız ama yıldız almaya aday olan restoranlar bölümünde yer alan Honça, Anadolu mutfağının temsilcisi olarak Berlin'de yükselmeye devam ediyor. Umarız önümüzdeki yıl yapılacak denetlemelerde ilk yıldızını almayı başarır.

2012 yılında açılan ve adını Tokat yöresinde düğün gecesinde damatla gelin arasında karşılıklı ilk yemeğin yendiği tepsiden alan restoranın tabelasında "Honça Anatolia Cuisine" yazıyor.

Honça'nın mutfağı genç bir şefe emanet. Şef Nizar Alazi, gastronomi eğitiminden sonra ilk deneyimlerini İstanbul'da çalıştığı ünlü mekanlarda kazanmış. Daha sonra Londra'ya

giden Alazi burada yenilikçi restoranlarda çalışmış. Nizar Alazı ve ekibi 2013 yılı baharından bu yana Honça'nın mutfağında Anadolu lezzetlerini yenilikçi yaklaşımlar, modern dokunuşlarla sunuyor.

Mönü tamamen Anadolu lezzetlerinin zenginliğine dayanıyor. Anadolu'nun birçok yöresinden tariflerin modern tekniklerle yeniden yorumlandığı menüdeki lezzetlerin baharat ve özgün ürünleri Türkiye'den ve özellikle küçük ölçekli üreticilerden alınıyor.

Berlin'de pekçok gurme tarafından en iyi restoranlar arasında gösterilen Honça'nın müşterilerinin çoğunluğunu sanılanın aksine Almanlar oluşturuyor.

Şef Nizar Alazi'nin çok araştırmacı kimliğiyle yarattığı yeni kombinlere sahne olan Honça'nın mutfağının en önemli özelliği, mevsim sebzelerinden yapılan yemekler dikkate alınarak mevsime göre değişmesi.

Mönüdeki tercihlerinize gelince; kuru patlıcan dolma, üç renkli humus, lakerda, yaprak sarma, tarama en beğenilen mezelerden. Patlıcanlı börek, kuzu ciğer ise ara sıcak olarak öne çıkıyor.
Düşük ısıdaki suda pişirilen, kıtır kadayıf ve patates kreması ile birlikte sunulan çılbır, bir çeşit etsiz bulgur köftesi olan sömelek, çemenle marine edilip tarhanalı kırmızı mercimek favasıyla sunulan bonfile, kırmızı lahanalı keşkek, güvercin göğsü, çökelek ve adaçaylı tereyağ ile servis edilen deniz tarağı menüde dikkat çeken diğer yemeklerden sadece birkaçı.

Yolunuz Berlin'e düşerse Honça'ya mutlaka uğramalısınız.

Honça Restaurant
Ludwigkirchplatz 12 Wilmersdorf Berlin
Telefon : 0049 030 95599434
Mobil: 0049 176 70723420
http://www.honca.de

Doğanın sınırlarını zorlayan bir yolculuk

Alaska Treni...

Amerika Birleşik Devletleri'nin en kuzeyinde olması dışında aynı zamanda en soğuk eyaleti olmasıyla da ünlü Alaska'ya doğru bir zihin yolculuğuna çıkmaya hazır mısınız?

Bu yolculukta bize Alaska'nın göz kamaştıran yemyeşil bitki örtüsünün kalbinden geçen bir tren eşlik edecek. Bir de tarihi lokomotiflerin, vagonların seyrettiği tarihi bir demiryolu var. Dağlardan, ovalardan, köprülerden, tünellerden geçen bu tarihi tren dışardan bakıldığında eski maket trenlere benziyor fakat tamamıyla gerçek!

Alaska Demiryolları İşletmesi, Alaska'nın doğal güzelliklerini keşfetmeniz için 4 farklı tur sunuyor. Yaz aylarında günlük olarak düzenlenen bu turlara 200 Dolardan başlayan fiyatlarla katılabilirsiniz. Kış turları ise haftada bir ve ayda bir olarak düzenleniyor.

Tren yolculukları uçak veya araba yolculuklarından oldukça farklı bir konsepte sahip. Öncelikle çok rahat. Serbestçe hareket edebiliyor ve tren içinde dolaşabiliyorsunuz. Stresten en uzak seyahat diyebilirim. Bize bulunduğumuz güzergâhtaki tüm güzellikleri görme fırsatı sunuyor.

Yolculuk süresince öyle çok doğayla bütünleşiyorsunuz ki, vagonların pencerelerinden bakınca adeta ünlü bir tablo seyredercesine bir hisse kapılıyorsunuz...

Hatta bir tablo seyretmekten çok daha farklı bir deneyimden bahsediyoruz. Manzara sürekli değişir ve bir sonraki manzarayı sabırsızlıkla beklersiniz.

Alaska'da çekilen bu fotoğraflardaki gibi trende bir yolcu olduğunuzu hayal edin. Bu yolculuğun bitmesini kim ister ki?
Dinlenme alanları, uyku molaları ve tabii ki restoran vagonu tren yolculuklarını farklı kılan diğer özellikler... Pencereden akıp giden olağanüstü doğa şölenini içkilerinizi yudumlayarak seyretmenin keyfi başka hangi yolculukta size sunulabilir bir düşünün bakalım.

90 yılı aşkın bir süredir, Alaska Treni insanlar ve Alaska çevresi arasında bir bağ oluşturuyor. Bu göz kamaştırıcı gezinin ilerleyiş rotasını sizlerle paylaşalım...

Buzullar, raylar ve parkur

Backcountry'de kendinizi macera hissine bırakın ve hayatınızla ilgili planlama sorunlarına kısa bir ara verin! Tren yolculuğu sırasında yürüyüş, kayak ve rafting gibi adrenalin dolu aktiviteler sizi bekliyor olacak.

Günışığına Alaska'dan bakın...

Denali Milli Parkı'ndan Seward şehrine kadar uzanan kızak (dogsledding) yolculuğuyla eğlence ve macerayı harmanlarken, Alaska'da gün doğuşunu izlemek ruhunuza dokunacak!

İstikamet Alaska!

Kuzey Kutup Dairesi'ni görmeye hazır mısınız? Bu görsel şölen Denali ve Fairbanks tren yolculuğu ile fethediliyor... Daha sonra demiryolu ile Alaska'nın birbirinden farklı milli parkları ziyaret ediliyor...

Alaska'yı hissetmek...

Denalli'den sonra Kenai Fiyortları Milli Parkı'na çıkılacak yolculuk sizi buzulların ve yaban hayatının içine sürükleyecek. Bu mükemmel yolculuk için Alaska Treni'ni kaçırmayın!

Alaska Treni ile 10 günlük bir macera

Alaska'ya kadar uzaklara sadece günlük bir tur için gidilmez her halde. Doğa ile başbaşa kalıp tamamen yenilenmek için bir tatil düşünüyorsanız, size 10 günlük bir tur programı öneriyoruz.

1. Gün
Alaska'nın en büyük kenti Anchorage'a varış. Kentte bir gezinti iyi olur. Mağazalar, müzeler ve restoranlarda keşfe çıkabilirsiniz. Geceleme Anchorage'da.

2. Gün
Trende yemyeşil doğayı kucaklayan bir yolculuktayız. Kenai Milli Parkı ve fiyortlarda küçük teknelerle yapılacak gezi. Geceleme Kenai Fjords Wilderness Lodge otelinde.

3. Gün
Tekne ile keşiflere devam. Balinalar, deniz aslanları ve eriyen buzullar arasında gezinti. Akşamüstü trene geri dönüş ve Girdwood'a hareket. Geceleme Alyeska Otelinde.

4. Gün
Alyeska buzulu üzerinde yürüyüş. Daha fazla macera arayanlar için buzul keşfi, köpeklerin çektiği bir kızakta devam ediyor. Alyeska Otel'de 2. gece...

Denali Backcountry Oteli (Solda)
Kenai Fjords Oteli (Altta)

5. Gün
Bugün sadece tren yolu ile ulaşılabilen el değmemiş bir doğaya gidiyoruz, Spencer Glacier Whistle Stop. Buzdağları arasından akan Placer nehrini takip eden bir yolculukla Anchorage'a ulaşıyoruz. Geceleme Anchorage'da.

6. Gün
Denali Star Treni ile milli parka gidiyoruz. Akşamüstüne kadar sürecek bu yolculukta unutulmaz resimler kalacak anılarınızda. Akşamüstü Milli Parkta küçük keşifler yapabilirsiniz. Geceleme Denalı'de.

7. Gün
Önümüzde yaban yaşamı bütün derinlikleri ile göreceğimiz 92 millik bir yolculuk için sabah erken kalkıyoruz. Boz ayılar, geyikler, kurtlar ve tilkiler, ren geyikleri ve kartallar... Geceleme için Denali'ye dönüyoruz.

8. Gün
Bugün serbest zaman isterseniz balık tutma turuna katılabilir veya dağ bisikletleri ile Milli Parkta keşfe devam edebilirsiniz. Otelde ayaklarınızı uzatıp dinlenmek bir başka seçenek...

- Alyeska Otel
- Lastik botla buzulların kucağında
- Balina seyri

9. Gün
Doyurucu bir kahvaltı ardından Talkeetna'ya kısa bir tren gezisi var. Bu küçük köy McKinley dağının muhteşem görüntüsü ile ünlü. Akşamüstü kısa bir rehberli yürüyüş yapabilirsiniz.

10. Gün
Talkeetna'dan süratli bir gezi teknesi ile "Devil's Gorge" milli parkı içinde nehir üzerinde muhteşem bir gezi yapıyoruz. Sonrasında gezinin son ayağında Talkeetna'dan trenle Anchorage'a yola çıkıyoruz.

10 gün 10 gece programı yıldızları:
Coastal Classic, Glacier Discovery ve Denali Star Trains ile ulaşım • Kenai Fjords National Park gemi ile gezi • Glacial Nehrinde keşif turları
• Denali National Park turu
• National Wild River Park'ta Jetboat ile gezi turu
Macera Sınıfı 3725 Dolar
GoldStar Sınıf 4375 Dolar

• Nehirlerde rafting

Sanatı sevmek, sonrasında sanat eserlerini ve sanatçıları tanımak, mümkün olduğu kadar iyi sergi gezmek, sanat kitapları okumak, insanı sanata yaklaştırır. Anlayıp tanıdıkça sanat daha çok sevilir.

Kentin sanat galerileri.

Ayşe Perin Tatari

Bir kentin insanları nasıl ve neyle vakit geçirirler? Sorgularım genellikle… Yurt dışı gezilerimde medeni ülkelerin kentlerini, yaşadığım kent ile karşılaştırır üzülürüm. Mesela, Londra'da yaşayanlar müzikal, tiyatro, konserlerin yanı sıra şık caddelerin keyfini çıkarır, müzelerde, galerilerde, muhteşem parklarda vakit geçirirler…

Paris'te durum pek farklı değildir, Roma, New York veya Fransa'nın Provence kasabaları da aynı prensiple düzenlenmiştir, planlamanın getirdiği yeşillik, sosyal alanlar, sanat merkezleri, insanların ihtiyaç ve mutluluklarına göre şekillendirilmiştir.

Sözü sanat galerilerine getirirken, bütünden yola çıkıyor yine yetersizliğe varıyorum… Yetersiz olan sadece sanat galerilerimiz değil elbette; müzeler, spor alanları, parklar da yetersizlik parantezinde…

İzmir'de sanat galerileri yeterli midir? Elbette değildir. Kentin yüzölçümü ve nüfus yoğunluğuna bakılırsa durum vahim bile denilebilir…

İzmir'de, ilk akla gelen sanat merkezi ve galeriler: Arkas Sanat Merkezi, Folkart Galeri, Ekol Sanat, GaleriA, Art Shop, GT Art &İnteriors, Selçuk Yaşar Müze ve Sanat Galerisi, Galeri FA, İzmir Resim Heykel Müzesi ve Galerisi, Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi…

Gelecek kuşaklarının sanata olan ilgisini geliştirmek için kentin sanat galerileri yoğun çaba harcıyor.

Arkas Sanat Merkezi

Kentin önemli sanat mekânı; müze özelliğinde, mükemmel bir sanat merkezi… Resim, cam, heykel gibi çeşitli alanlarda, bir devrin önemli temsilcilerinin eserlerini, sanat tarihinde adı geçen, dünyaya mal olmuş sanat eserlerini, tematik sergiler düzenleyerek İzmir'e sunuyor… Pek çoğu da özel koleksiyonlardan seçkilerle düzenlenen sergiler, kent insanı için bir eğitim ve görgü kaynağı… Sergilere giriş ücretsiz, randevu alınarak gruplara açıklamalı gezme imkânı sunuluyor. Lucien Arkas tarafından İzmir'e kazandırılan bu çok önemli mekân ve fonksiyon, kentte ilk ve tek örnek… Alsancak Kordon'daki Fransız Konsolosluk binasının içinde, özelliklerine sadık kalınarak yenilenmiş, kente gelen yabancıları gururla gezdirdiğimiz bir yer… Bu mekanda sergilen eserler elbette satılık değil… Her sergi için hazırlanmış olan çok kaliteli katalog ve kitaplar giriş katından temin edilebiliyor.

Folkart Gallery

Folkart Towers B Kulede yer alan Folkart Gallery, açıldığından bu yana, kaliteli koleksiyonlar ve münferit sergiler ile kentin önemli galerilerinin başında geliyor… Sergi açılışlarındaki özen ve davetlilere hediye edilen kaliteli sergi kataloğu da dikkati çekiyor.

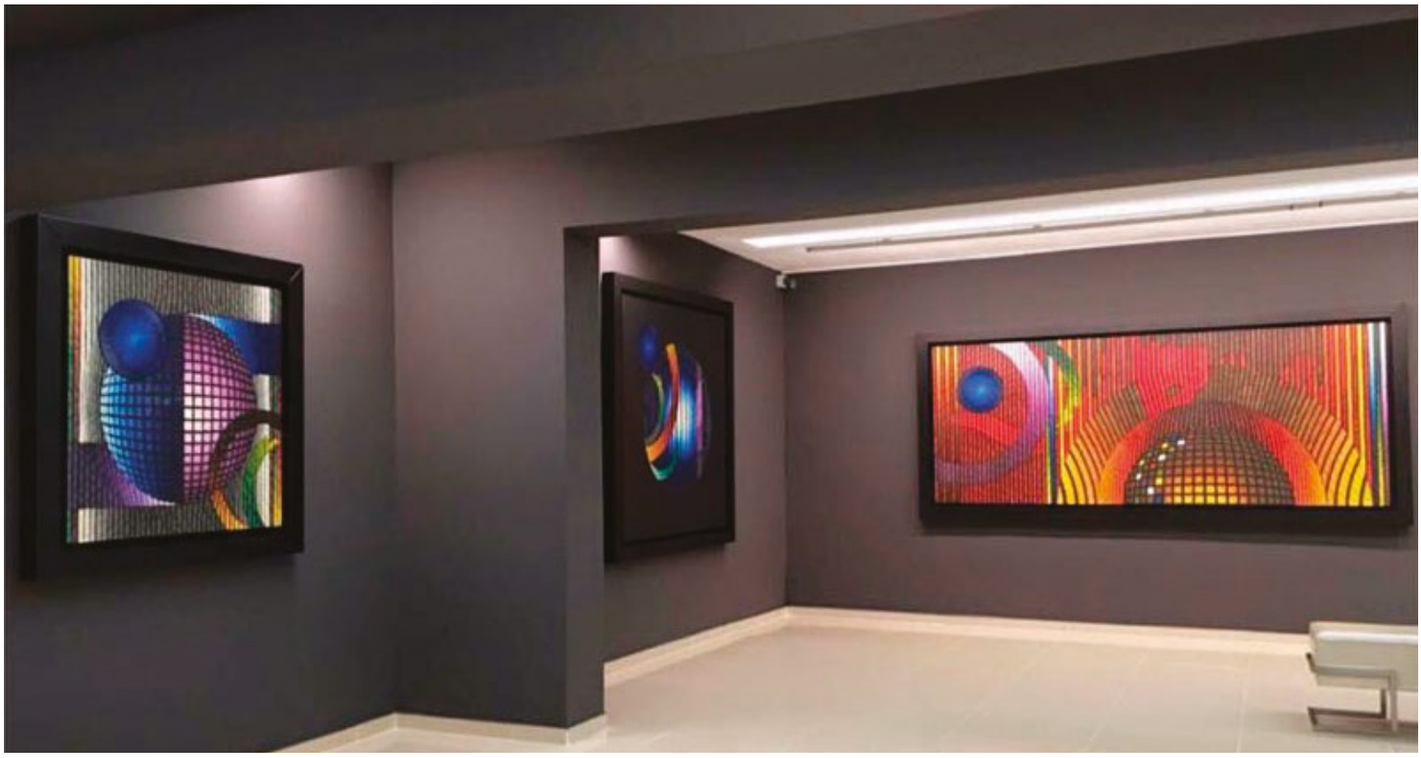

Ekol Sanat Galerisi

Ekol Sağlık Grubu'nun kurduğu, Karşıyaka Çiğli'de hastanelerinin yanında yer alan kaliteli bir sanat galerisi… Sanatçı seçimi, koleksiyonları ve sergiler basılan katalogları ile başarılı galeriler arasında... Ekol Sağlık kuruluşları sahibi ve Yönetim Kurulu Başkanı Opr.Dr. Mehmet Baz ve eşi Figen Baz tarafından kurulmuş.

Galeri A

Ayşegül Kurtel ve Arzu Özkural'a ait galeri, eski bir Alsancak evinin başarılı restorasyonu ile de galeriyi gezenlere ayrı bir keyif veriyor. Plastik sanatların dallarında, uluslararası sanatçılarla düzenlenen sergiler, enstalasyonlar ve güncel sanata verdiği değer ile kentin önemli galerilerinden...
Ayşegül Kurtel tarafından kurulan K2 Sanat Merkezi ve PORTİZMİR4 Trienal'i ile de kent ve çevresinde sanata nefes veren çalışmaları ile dikkati çekiyor.

Art Shop Sanat Galerisi

İzmir'de plastik sanatların en güzel örneklerinin izlenebilmesi ve rahatlıkla ulaşılabilmesi amacıyla Melih Balcıoğlu tarafından kurulmuş. Açıldığı günden itibaren İzmirli sanatseverleri resim ve heykel sanatının seçkin eserleriyle buluşturan galeri, insanların yaşam alanlarında sanatın daha fazla yer almasını sağlamayı hedefliyor. Bu amaç doğrultusunda 15 yıldan beri Alaçatı'da iki ayrı mekânda resim ve heykel galerileri ile yerli ve yabancı sanatseverlerle buluşuyor...
Decozone ve Art Shop ortaklığıyla, Decozone Sanat Galerisi mekânı ve Mustafa Kaya'nın kurduğu Karaca Kültür Merkezi, Art Shop Sanat Galerisi bünyesinde Melih Balcıoğlu küratörlüğünde sergilere ev sahipliği yapıyor…

"Art Shop 20.Yıl Sanat Etkinlikleri" kapsamında, 4 farklı mekânda sergilere yer verildiği bir yıl bu yıl… Galeri'nin kurucusu ve küratörü Melih Balcıoğlu, İzmir'e kazandırdığı sanat mekânlarında gerçekleştirdiği 200'ün üzerinde sergiyi sanatseverlerle buluşturmuş…

Galeri FA

Aykut Uslutekin, 40 yılını verdiği fotoğraf stüdyosunun bir bölümünü sanat galerisi olarak sürdürüyor… İzmir, Alsancak'ta kendi adını taşıyan fotoğraf stüdyosunda sergilerin yanı sıra kaliteli canlı caz performansları, güzel bir kahve eşliğinde, sanat sohbetleri ile yeni bir sanat galerisi anlayışı sunuyor…

Nar Artiz Galeri

Ayda Benefrahim ile Defne Atakan Beşer tarafından kurulan ve sürdürülen Galeri Konak Pier'de, Türkiye çapında değerli sanatçılara karma ve kişisel sergiler düzenliyor… Yaz döneminde Çeşme Alaçatı'da.

İzmir'in galerilerinde son yıllarda gerek ulusal gerekse uluslararası çok önemli sanatçıların sergileri açılmaya devam ediyor.

Büyük Efes Swiss Otel Sanat Galerisi

Otelin içinde yer alan büyük bir galeri... 2008 yılında yeniden kapılarını açtı. Otelde ayrıca Büyük Efes Sanat Günleri de düzenleniyor… Otelin kendi koleksiyon sergileri, retrospektif sergiler ve büyük çapta sanat organizasyonları düzenliyor. Ayrıca, Otelin girişinde bir Botero Heykeli mevcut, çok hoş bir karşılama otelin misafirleri için… İç ve dış mekânlarında, pek çok sanat eseri görmek mümkün.

ECN Galeri

Alsancak'ta bulunan galerinin sahibi Timur Ercan… Prensip olarak profesyonel sanatçılarla çalışıyor… Kaliteli galeriler arasında.

No.2 Sanat Galerisi

Sahibi Çiğdem Sebik… Alsancak ve Alaçatı'da… Alsancak'ta, bu günlerde Mustafa Ayaz resimleri göze çarpıyor. Sokağa cepheli büyük cam cephesi ile geçenlerin dikkatini çekmesi güzel… Sergi, daha çok insan ile buluşuyor; böylece 'Vitrinde sanat' oluşuyor bir anlamda.

GT Art & İnteriors

Koray Gürbüz ve Tolga Erturgut sahipleri… Koray Bey işini severek ve disiplinle yapıyor. Sergilerin yanı sıra, sanatsal aynalar sergi ve satışı yapıyorlar.

Selçuk Yaşar Müze ve Sanat Galerisi

Bir eski Alsancak evi, restorasyon ile kazandırılmış; kaliteli sanatçıları seçerek yıllardır aynı çizgiyi koruyor.

Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi

Fuaye ile bağlantılı sergi salonlarında, sergiler düzenleniyor… Plastik sanatların pek çok dalında sergilenen eserleri konsere gelenler de izleyebiliyor böylece, daha çok kişiye ulaşabiliyor sergileri.

İzmir Mimarlık Merkezi, Türkan Saylan Sanat Merkezi, Güzelyalı Kültür Merkezi, Narlıdere Kültür Merkezi, İzmir Sanat, İKSEV gibi mekânların sergi salonları mevcut, ancak galeri niteliğini taşımıyorlar işlev olarak. Çeşitli sergilere ev sahipliği yapıyorlar ancak sergilerde çeşitli, sanat eserlerinin yanı sıra, proje sergileri gibi farklı konseptlere de yer veriliyor.

Daha pek çok sanat galerisi sayılabilir… Ancak "sanat" kelimesi çok derin bir içerik çağrıştırıyor, sorumluluk taşıyor. Ülkemizde sanat ve zenaat algısı zaman zaman karışabiliyor…

Sanat eseri diyebilmek için nasıl bir kriter gerekir? Sanat galerisi nasıl bir yer olmalı? Sanatçıyı tanıtıp eserlerine bir piyasa oluşturabilmeli mi? Sorgulanmalı!

Bugün kentin pek çok yerinde sergiler açılıyor. Resim, heykel, seramik gibi dallarda özel atölyelerde eğitim veriliyor. Elbette üreten insan sergi açmak isteyecektir. Ancak yeterli eğitim alınmamış ise sergilenmeye değer olmayan eserlerle sanat kirliliği oluşabililiyor.

Sanatı sevmek, sonrasında sanat eserlerini ve sanatçıları tanımak, mümkün olduğu kadar iyi sergi gezmek, sanat kitapları okumak, insanı sanata yaklaştırır. Anlayıp tanıdıkça sanat daha çok sevilir.

Okullarımızda bu konuda yeterli eğitim verilmiyor. Ancak, sanat bilgisi, kültürü, görgüsü her yaşta edinilebilir. Günümüzde bilgiye ulaşmak çok kolay, internet çağındayız, dünyanın en büyük müzelerini gezip eserleri incelemek mümkün…

Sanat tarihi kitapları her kitapçıda bulunabiliyor. Her medeni insan sanata zaman ayırmalıdır. Sanat, yaşamdan daha çok zevk almamızı sağlar vizyonumuzu genişletir.

Sanat ve sanat galerileri birlikteliğinde arz ve talep dengesi önemli… Her ürünün pazarlanmasında olduğu gibi sanat da pazarlanmak zorunda.

Galerilerin işi zor. Toplumun ilgisini çeken, kaliteli sergiler düzenlenmeli ama toplumda buna hazır olmalı ilgi göstermeli…

Sorumluluk her iki tarafa da düşüyor. Kentli sorumluluğunun farkında olmalıdır, sanatı taşımalıdır ve sahip çıkmalıdır.

elmas group LOGISTICS

service beyond expectation...

"Hayatınızı kolaylaştırır ihracatınızda fark yaratır."

Uluslararası Taşımacılık | Yurtiçi Taşımacılık | Proje Taşımacılığı | Serbest Depolama | Antrepo Hizmetleri

Gümrükleme | AEO (Yetkilendirilmiş Yükümlü) | Yeşil Lojistik | Soğuk Hava Depoları

AEO TURKEY *Yetkilendirilmiş yükümlü, izinli gönderici, izinli alıcı*

ELMAS GRUP LOJİSTİK TAŞ. DEP. DAĞ. VE TİC. A.Ş.

GENEL MÜDÜRLÜK
1474 Sokak No:1 K:3
Alsancak-İZMİR-TÜRKİYE
Tel: 0(232) 4214703-112
Fax: 0(232) 4215518
www.elmas.com.tr – info@elmas.com.tr

PALLAS-TRANS INTERNATIONAL FORWARDING AGENCY

SELANİK
Viktor Hugo 3, PO: 54625
Tel.1: +302310 541 925
Tel.2: +302310 541 898
Fax: +302310 541 910
thess@pallas-trans.com

ATİNA
KOTZIA X.E.- VAIOS PALLAS and SIA E.E.
AKTI IONIAS 26 KERATSINI 18755

MR.ERDOĞAN KOCAHALİL
Tel: +30 697 922 8460
toros_ekh@hotmail.com

MR.EFTHIMOS PAPACHARALAMPOUS
Tel: +30 697 922 8463
efthimios_papacharalampous@hotmail.com

Aristokrat bir leydi ve masallardan müzikallere uzanan bir sinema yolculuğu...

Lily James

Hem oyunculuk hem de müzik eğitimi alan Lily James, 5 Nisan 1989'da Surrey, İngiltere'de doğdu.

Annesi oyuncu Ninette Mantle olan Lily James'in babası da hem oyuncu hem de müzisyen olarak yaşamını sürdürdü.

İskoç, İngiliz, Fransız ve daha uzak Alman akrabaları olan Lily'nin büyükannesi, İngiltere'de İngiliz büyükbabası Hamish Thomson'la birlikte yaşayan Amerikalı aktris Helen Horton'du. Lily'nin anneannesi ise Fransız kökenliydi. 2 erkek kardeşe sahip olan Lily James, Amerika eski başkanlarından George W. Bush da büyükannesi Horton kanalından akrabası.

Lily James, Aristokrat bir İngiliz ailenin hayatını konu alan Downton Abbey dizisinde Rose MacClare rolü ile dikkat çekti

2015 yılında vizyona giren dünyanın belki de en ünlü masalının yeni uyarlamasında James, sindirella rolünü üstlendi.

Lily James "Secret Diary of a Call Girl" dizisine 4. sezonunda Poppy karakteri ile katıldı.

Eğitimine Tring Sanat Eğitim Okulu'nda başladı. 6. sınıfta aldığı müzikal tiyatro dersinde okulun en başarılı kızı seçildi. Okuldan 2008 yılında mezun olan Lily, daha sonra 2010 yılında mezun olduğu Londra'da Guildhall Müzik ve Drama Okulu'nda eğitim aldı.

Tring'deki yatılı okul günlerinin içindeki oyunculuk aşkını adeta bir yangına çevirdiğini her fırsatta söyleyen Lily James, 2008'de uzun zaman mücadele ettiği kanser hastalığına yenik düşen babasının anısına sahne soyadını James olarak değiştirdi.

Secret Diary of a Call Girl dizisinin 4. sezonundaki Poppy karakteriyle sinema dünyasının dikkatini çeken Lily James 2012'de katıldığı Downton Abbey'deki Rose MacClare rolü sayesinde ünlendi.

James, 2015'te gösterime giren Cinderella'nın yeni uyarlamasında Sinderella'yı canlandırdı. Seyrettiği ilk Disney filminin Pamuk Prenses ve Yedi cüceler olduğunu söyleyen James, tüm prenses filmlerini seyretmeyi çok sevdiğini, bu masallarda çocuklar kadar büyüklerin de çırarabileceği dersler bulunduğunu da sözlerine ekliyor.

Lily James, daha sonra Aşk Gurur ve Zombiler filminin başrolünde oynadı. 2017 yapımı Tam Gaz (Baby Driver) filminde de Ansel Elgort'un canlandırdığı Baby karakterinin aşık olduğu Debora rolüyle beğeni topladı. Aynı yıl Winston Churchill'in hayatından bir kesidi anlatan En Karanlık Saat (Darkest Hour) filminde sekreter Elizabeth Leyton rolüyle yer aldı.

İlginç karakterleri canlandırmayı sevdiğini, her doğum gününde müzikallere gittiğini söyleyen James, "Bu benim doğum günüm hediyemdi. Londra'da, ben ve iki erkek kardeşim, annem ve babam giderdik. Sanırım "Mamma Mia" yı beş kez gördüm." diyor ve ekliyor. "Mamma Mia benim çok sevdiğim müzikal oldu. Umarım bu 2 versiyon de seyirciler tarafından ilki kadar sevilir"

Gösteri dünyasında beğeni toplayan "Mamma Mia" müzikalinin ilk versiyonu sonrasında çekilen ve Temmuz 2018'de vizyona girecek olan Mamma Mia 2'de James de rol aldı.

Dokunma Bana

Touch Me Not

• 6 Temmuz 2018

Yönetmen: Adina Pintilie
Oyuncular: Laura Benson, Tómas Lemarquis, Christian Bayerlein, Adina Pintilie, Seani Love
Senaryo: Adina Pintilie
Görüntü Y.: George Chiper
Müzik: Ivo Paunov

Romen yönetmen Adina Pintilie'nin ilk uzun metrajında, beden algılarını zorlamakla beraber önyargıların yıkıcılığına dair deneysel bir dram ortaya koyuyor. Yakınlık ihtiyacı, cinsel fetişler ve estetik güzelliğin farklı tanımları, Berlin'de Altın Ayı'ya layık görülen bu Romen filminin ana temaları. Kurmaca film, psikoterapi seansı, rol oyunları ile belgesel arasında tanımsız bir noktada duran Dokunma Bana, filmin yönetmeninin de dahil olduğu ilginç karakterlerini felsefe tartışması, beden egzersizi ve ruhsal sağaltım seansları arasında gözlemliyor.

Mary Shelley

• 13 Temmuz 2018

Yönetmen: Haifaa Al-Mansour
Oyuncular: Elle Fanning, Maisie Williams, Stephen Dillane, Douglas Booth, Joanne Froggatt, Bel Powley, Tom Sturridge
Senaryo: Haifaa Al-Mansour, Emma Jensen
Görüntü Y.: David Ungaro

Mary Shelley, Mary Wollstonecraft Godwin'in o dönemin en gözde romantik şairlerinden Percy Shelley ile başlayan aşkını ve akabinde Frakenstein'ı yazmasına kadar uzanan hikâyesini ele alıyor.
Elle Fanning'in başrolünde yer aldığı Mary Shelley, yazar William Godwin ve kadın hakları savunucusu Mary Wollstonecraft'ın kızı olarak dünyaya gelen Mary Godwin Wollstonecraft'ın, 1814 yılında henüz 17 yaşındayken aşık olduğu dönemin önde gelen romantik şairi Percy Bysshe Shelley ile başlayan ilişkisini, ikilinin İsviçre'ye kaçarak evlenmesi ve yarı uyanık bir kâbusun akabinde gelen Frankenstein düşüncesinin nasıl geliştiğini; bu romanı yazmasına sebep olan olayları konu ediniyor.

Mamma Mia! Yeniden Başlıyoruz

Mamma Mia! Here We Go Again

• 20 Temmuz 2018

Yönetmen: Ol Parker
Oyuncular: Lily James, Christine Baranski, Meryl Streep, Amanda Seyfried, Colin Firth, Pierce Brosnan, Stellan Skarsgård, Dominic Cooper, Julie Walters, Andy Garcia, Cher
Senaryo: Ol Parker

ABBA'nın popüler şarkılarının yer aldığı bir müzikal olan Mamma Mia!'nın devam filmi Mamma Mia! Here We Go Again, ilk filmde Meryl Streep'in canlandırdığı Donna'nın geçmişiyle, şimdiki zamanda Sophie'nin hikâyesini paralel bir şekilde anlatıyor.

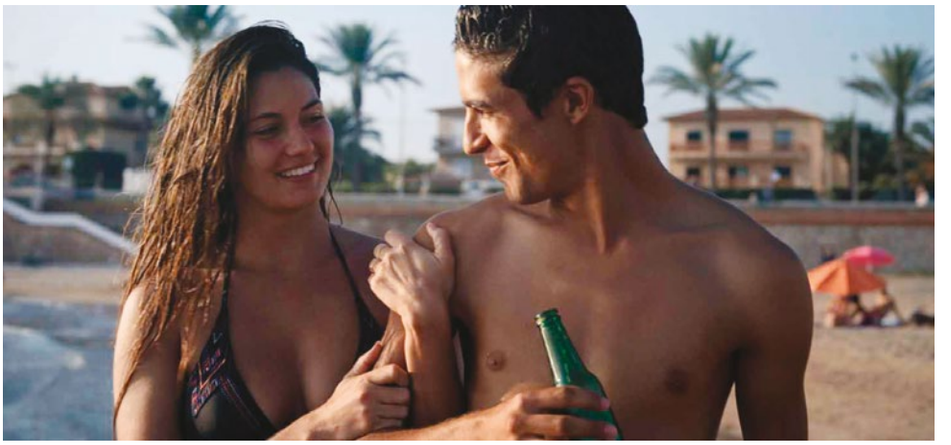

Kısmet, Sevgilim: İlk Şarkı

Mektoub, My Love: Canto Uno

• 20 Temmuz 2018

Yönetmen:Abdellatif Kechiche
Oyuncular: Shaïn Boumedine, Ophélie Bau, Salim Kechiouche, Lou Luttiau, Alexia Chardard, Hafsia Herzi
Senaryo: Abdellatif Kechiche, Ghalia Lacroix
Görüntü Y.: Marco Graziaplena

François Bégaudeau'ın romanından uyarlanan film, yaz tatili boyunca Amin adında genç bir senaristi izliyor. Amin, tatilini geçirmek üzere Paris'ten güney sahillerindeki memleketi Sète'e döner ve barlarla plajlar arasında vaktini geçirmeye başlar. Tam da Jasmine adında bir kadına âşık olmuşken, ilk filmini hayata geçirmesini sağlayacak bir yapımcıyla tanışır. Kısmet, Sevgilim: İlk Şarkı, yaz mevsiminin tüm sıcaklığını üzerinde taşıyan, müzik dolu bir film.

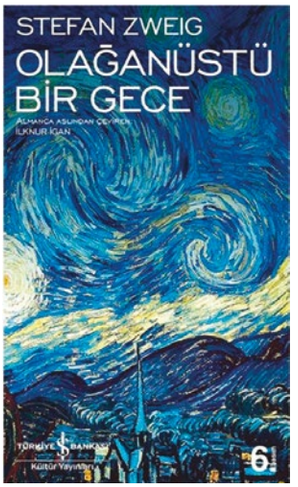

OLAĞANÜSTÜ BIR GECE

Stefan Zweig
Çevirmen: İlknur İgan
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Olağanüstü Bir Gece, seçkin bir burjuva olarak rahat ve tasasız varoluşunu sürdürürken giderek duyarsızlaşan bir adamın hayatındaki dönüştürücü deneyimin hikâyesidir. Sıradan bir Pazar gününü at yarışlarında geçirirken, belki de ilk kez burjuva ahlakından saparak "suç" işler. Böylece yeniden "hissetmeye" başladığını, kötücül ve ateşli hazları olan gerçek bir insan olduğunu fark eder. İçindeki haz dolu esrime, aynı günün akşamında onu gece âleminin son atıklarının arasına, "hayatın en dibindeki lağımlara" sürükleyecek, varış noktası ise ruhani bir uyanış olacaktır.
Stefan Zweig kitaplarının neredeyse tamamında görülen yoğun bir psikolojik durum analizi Olağanüstü Bir Gece'de de var. Kitabın kahramanı bir çoğunun belki hiç sevemeyeceği, bazılarının ise içinde bir şeyler açtıracağı bir karakter.Heyecan olmadan nasıl yaşanır? Zor bir soru değil değil mi? her yaptığınızın doğru sayıldığı bir yaşam biçiminin sıradanlığını hiç düşündünüz mü? Yanlışların da renkleri vardır. Yaşamı zehir edecek kötüleri tuvale almamak en iyisi...

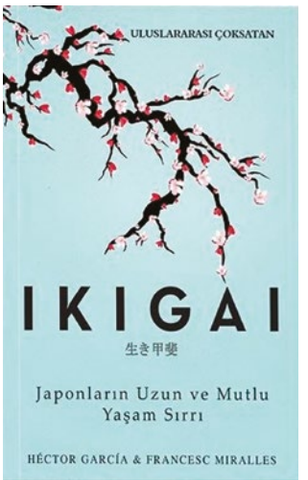

IKIGAI
Japonların Uzun ve Mutlu Yaşam Sırrı

Francesc Miralles, Hector Garcia
İndigo Kitap

Uluslararası çoksatan bir rehber olan Ikigai'yle her gününüz bir anlam kazansın. Japonlar herkesin bir ikigaisi olduğuna inanır, her sabah yataktan kalkmaları için bir sebepleri vardır.

İlham verici ve rahatlatıcı bu kitap sizlere kendi ikigainizi keşfetmeniz için gerekli tüm bilgileri veriyor. Aceleci davranmamanızı, hayat gayenizi keşfetmenizi, ilişkilerinizi canlandırmanızı ve kendinizi tutkularınıza adamanızı sağlıyor.

İkigai öncelikle bir "varoluş" sebebi... Her insanın bir ikigaisi vardır. Kimi bilir ikigaisini kimi keşfetmeye çalışır, bulmakta zorlanır... Kimi üzerinde durmaz bile, yaşıyoruz ya işte... Varoluşumun sebebi olsa ne olur olmasa ne olur diyenler vardır.

Kitabı okumaya başlamadan önce, gözlerinizi kapatıp düşünün ve şu soruyu kendinize sorun...

Varoluş sebebiniz ne?

Her sabah yataktan sizi kalkmaya iten bir güç var, nedir o?

KIRLANGIÇ ÇIĞLIĞI

Ahmet Ümit
Everest Yayınları

Acıyı gördüm. Gözlerinin ortasında bir çiçek gibi büyüyen irisin önce ağır ağır büzülmesini, ardından çığlık gibi ansızın patlamasını gördüm.

Anladım ki benliğimizin farkına vardığımız an, acının pençesinde kıvrandığımız andır. Çığlık değil, ürperiş değil, evet, nereden geldiğini bilmediğim o vahşi iniltiyi kalbimin derinliklerinde duydum. Soluksuz kaldım, boğazım kupkuru, alnım ateşler içinde, tuhaf bir hülyaya kapılmışım gibi sürüklendim o dipsiz boşlukta. Hayatın en karanlık sırrıyla yüzleştim.

Karanlığın her aşamasından geçtim, akan kanın sesini duydum, ölümün serinliğini damarlarımda hissettim.

Her an uyanmaya hazır o muhteşem dürtüyü bastırmak, insanlığın en masum haline, en saf doğasına dönmemek için yıllarca ihanet ettim kendime. Kendimle birlikte bütün dünyayı da kandırdım. Neredeyse başaracaktım ama bırakmadılar, benim adıma onlar öldürmeye başladılar.

İşte bu yüzden geri döndüm...

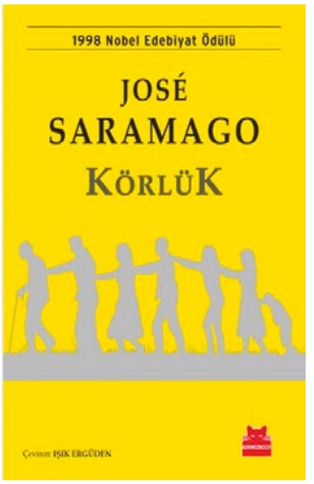

KÖRLÜK

Jose Saramago
Kirmizi Kedi Yayinevi

Adı bilinmeyen bir ülkenin adı bilinmeyen bir kentinde, arabasının direksiyonunda trafik ışığının yeşile dönmesini bekleyen bir adam ansızın kör olur. Ancak karanlıklara değil, bembeyaz bir boşluğa gömülür. Arkasından, körlük salgını bütün kente, hatta bütün ülkeye yayılır. Ne yönetim kalır ülkede, ne de düzen; bütün körler karantinaya alınır. Hayal bile edilemeyecek bir kaos, pislik, açlık ve zorbalık hüküm sürmektedir artık. Yaşam durmuştur, insanların tek çabası, ne pahasına olursa olsun hayatta kalmaktır. Roman, kentteki akıl hastanesinde karantinaya alınan, oradan kurtulunca da birbirinden ayrılmayan, biri çocuk yedi kişiye odaklanır.

Aralarında, bütün kentte gözleri gören tek kişi olan ve gruptakilere rehberlik eden bir kadın da vardır. Bu yedi kişi, cehenneme dönen bu kentte, hayatta kalabilmek için inanılmaz bir mücadele verir.

Saramago'nun müthiş bir gözlem gücüyle betimlediği bu kaotik dünya, insanın karanlık yüzünün simgesi.

Körlük, ürkütücü bir roman, beklenmedik bir felaketi yaşayan bir toplumun nasıl çöktüğünün, nasıl bencilleştiğinin ve değer yargılarını yitirdiğinin hikâyesi.

Güne İZMİR ile başlayın!

Ofis | Residence

hitayplaza.com

Adalet Mah. 1596 Sk. No:2
Bayraklı-İZMİR

(0232) 461 89 19
info@hitayplaza.com

TÜRKERLER

444 18 99

SOSYAL YAŞAMI VE TARİHİ DOKUSUYLA

7 YIL %0 FAİZ

%15 PEŞİNATLA

FEVKALADE OFİSLER VE DAİRELER,
FİLM GİBİ ÖDEME AVANTAJIYLA.

divan residence

at MAHALL BOMONTI izmir